

5

Ribič

GLASILO SLOVENSKEGA RIBIŠTVA

LETO 2021
LETNIK LXXX
ISSN 0350-4573

140
140 LET ORGANIZIRANEGA
RIBIŠTVA NA SLOVENSKEM

80
80 LET GLASILA RIBIČ

+42°

Uvoznik in distributer:
INFINITI, Goran Žagar s.p.
 gsm: 041 654 556
www.infinity-wonderworld.si
narocila@infinity-wonderworld.si

Kjerkoli **Kadarkoli**

6 vrhunskih kavnih napitkov v SAMOPOGREVNI PLOČEVINKI

emona
krmila

NOVO V PONUDBI!

Krmilo za krape

V novi ponudbi je **peletirana dopolnilna krmna mešanica za krape (*Cyprinus carpio*)** in vse druge vrste krapovcev.

Prodaja ☎ **+386 31 737 707**

JATA EMONA d.o.o., Agrokombinatska 84, 1000 Ljubljana

RIBIČ

GLASILO SLOVENSKEGA RIBIŠTVA

Ribič je z odločbo Ministrstva za kulturo, št. 61510-42/2014/3, izdano 16. 5. 2014, vpisan v razvid medijev pod zaporedno številko 1880.

ISSN 0350-4573
UDK 632

Izdaja

Ribiška zveza Slovenije,
1001 Ljubljana, p. p. 2974.

Izhaja vsak prvi teden v mesecu, razen števil 1-2 in 7-8, ki so združene.

Uredništvo in uprava:
Tržaška cesta 134
1000 Ljubljana

Telefon:
uredništvo:
(01) 256 12 97
tajništvo:
(01) 256 12 94
041 738 849
telefaks:
(01) 256 12 95
www.ribiska-zveza.si

NASLOVI ELEKTRONSKE POŠTE

RIBIŠKE ZVEZE SLOVENIJE:
Ribiška zveza Slovenije
info.rzs@ribiska-zveza.si
sekretar RZS
sekretar.rzs@ribiska-zveza.si
tajništvo RZS
tajnistvo.rzs@ribiska-zveza.si
računovodstvo RZS
racunovodstvo.rzs@ribiska-zveza.si
uredništvo glasila Ribič
glasiloribic.rzs@ribiska-zveza.si

Transakcijski račun:
02010-0017838266

UREDNIŠTVO:
Odgovorni urednik:
Jure Ušeničnik Schifferstein

UREDNIŠKI ODBOR:
predsednik:
Igor Kloboves

člani:
Egon Dolenc, Drago Ornik,
Boštjan P. Zagožen, Peter Weibl

ČASOPISNI SVET:

člana:
dr. Jože Ocvirk,
dr. Božidar Voljč

Lektoriranje:
Marjetka Šivic

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost se od glasila obračunava davek na dodano vrednost.

Naklada: 11.000 izvodov

Priprava za tisk in tisk:
Tiskarna SCHWARZ PRINT, d. o. o.

Vsebina

AKTUALNO

Videokonferenca o evrazijski vidri
Mag. Igor Miličič 124

140 let ORGANIZIRANEGA RIBIŠTVA in 80 let GLASILA RIBIČ

Paberki o ribarstvu v prvem Lovcu
Milan Štraus 126

OHRANIMO NARAVO

Trbojsko jezero
Milan Štraus 128

RIBIŠTVO

Invazivne tujerodne vrste:
sladkovodni raki (3. del)
Jernej Košir, mag. biol. in ekol. z naravovar. 132
Ribogojnica v Besnici
Jožef Smolej 135

NARAVA

Ljubka žival, ki je tudi v Sloveniji našla prijazno novo domovino, ali invazivna vrsta, ki jo je treba iztrebiti?
Borut Jerše 136

POGLEDI

Degradacija ribičev
Roman Zupanc 137

PREDSTAVITEV RIBIŠKIH DRUŽIN

Ribiška družina Majšperk
Jure Ušeničnik Schifferstein 138

DRŽAVNO PRVENSTVO V LOVU RIB S PLOVCEM

Državno prvenstvo se bo začelo z datumskim zamikom
Jože Šmejč 140

RIBOLOV

Sezona ribolova ščuk je znova tu
Luka Demšar 141
Začetek muharske sezone
Rok Hace 143
Tudi morski ribolov je lep
Martin Miklavec 146

V SPOMIN

Janez Krvina 147
Jože Avsenek 147

REPORTAŽA

Kam po epidemiji?
Rok Šparovec 148

Muharjenje zlatovčic na severu Norveške
Rasmus Ovesen 151

IZ RIBIŠKIH DRUŽIN

Težje je, bolj je zanimivo
Jože Žerdin 153

MUHARSKI KOTIČEK

Ko vrvica ni več vprašanje, je vprašanje, katera!
Tomaž Modic 154

MLADI RIBIČ

Tokrat smo imeli srečo
Blaž Dominik 155

ZAKON O VODAH

Kaj nam prinaša novi Zakon o vodah in zakaj je potreben referendum?
Brina Sotenšek 157
V RD Barje vabijo na podkovanega krapa 157

RIBIČI KUHAJO

Rezanci z ribo in šparglji
Borut Jerše 159

V posameznih prispevkih izražena stališča ne predstavljajo nujno tudi stališč uredništva.

Obvestilo dopisnikom Ribiča

Dopisnike prosimo, da svoje prispevke pošiljajo na e-naslov:

glasiloribic.rzs@ribiska-zveza.si.

Prispevke za glasilo Ribič je treba poslati uredništvu trideset (30) dni pred izidom, nujna obvestila pa dvajset (20) dni pred izidom.

Poslanih prispevkov ne vračamo, razen na avtorjevo željo. Izvirnike hranimo 15 dni od objave v glasilu. Po sklepu predsedstva RZS z dne 18. oktobra 2003 ne honoriramo:

- pisem bralcev,
- kapitalnih ulovov,
- obvestil,
- poročil o delu strokovnih delovnih teles RZS.

Nenaročene prispevke bomo objavljali skladno z razpoložljivim prostorom in njihovo aktualnostjo. Da bi se izognili neobjavam, občasnim dopisnikom svetujemo predhodni posvet z odgovornim urednikom, da bi skladno s programsko zasnovo zagotovili tematsko uravnoteženost vsebine Ribiča.

Uredništvo

VIDEOKONFERENCA O EVRAZIJSKI VIDRI

Tridnevno videokonferenco je od 26. do 28. februarja 2021 organizirala organizacija Skupina za zaščito vidre (OSC), ki je del Mednarodne zveze za zaščito narave (IUCN) in si prizadeva za zaščito vider od leta 1974 naprej. Namenjena je bila predstavitvam in dialogu o stanju evrazijske vidre v svetu. Dogodku primerno pisana je bila zastopanost predavateljev in poslušalcev iz več držav.

Glavni motiv za prijavo na videokonferenco je bilo napovedano predavanje g. Andreasa Kranza iz IUCN OSC – delovne skupine za reševanje konfliktov – na temo reševanja napetosti v Avstriji med ribiči in drugimi deležniki na eni strani ter zahtevami po zaščiti vider na drugi. Njegovo predavanje je temeljilo na primeru raziskave treh manjših rek na avstrijskem Koroškem (Görschnitz, Mosintz in Lölling). Povedal je, da se je naravna ponovna naselitev vider začela od leta 1986 naprej predvsem iz Slovaške, Madžarske in tudi Slovenije, dandanes pa je vidra razširjena po celotni državi. Izpostavil je, da so v preteklosti ljudje vidro zelo preganjali in je v več desetletnem obdobju skoraj izginila iz habitatov in kolektivnega spomina okoliškega prebivalstva. Slednje je uporabil za pojasnjevanje navedb ribičev in okoliških prebivalcev pri intervjujih o razširjenosti vider. Vsi so se spominjali, kako velike so bile včasih postrvi, ko pa se je v zadnjih nekaj letih vidra ponovno pojavila, velikih rib ni bilo mogoče več opaziti oziroma ujeti. Predavatelj je razlago za take odgovore našel v pomanjkanju spomina na reke in ribjo populacijo v časih, ko je bilo vider še veliko. Primerke velikih potočnih postrvi v omenjenih vodotokih je opisal kot nenaravno situacijo; ob normalni prisotnosti vidre so velike postrvi zelo redke. Take postrvi pridejo v manjše vodotoke zgolj ob drstni selitvi, hkrati pa so za vidre lahek plen.

Ihtiološke raziskave so jasno pokazale znatno zmanjšanje populacij postrvi in lipanov v vodah, v katerih so se naselile vidre. To dejstvo je Kranz predstavil z drastičnim zmanjšanjem biomase potočnih postrvi (kg/ha) pred pojavom vidre na omenjenih vodotokih in po njem. Pred pojavom vidre je bilo v potokih od 100 do 200 kg postrvi na hektar, ob prihodu vidre pa jih je bilo 50 kg na hektar. Ravno slednja številka je meja, ki jo je evropska Vodna direktiva določila kot dokaz, da je populacija rib s tako gostoto dejansko v slabem ekološkem stanju. V predavanju je bilo poudarjeno, da se v raziskovanih rekah postrvi lahko normalno in uspešno drstijo. Težava je nastala, ko so raziskovalci ugotovili, da so vidre uplenile skoraj celoten letni prirast postrvi na posamičnem vodotoku. Taka zaskrbljujoča ugotovitev je bila razlog za odobritev odstrela osebkov vidre od leta 2017 naprej. Sčasoma se je tudi pokazalo, da avstrijski lovci niso najbolj navdušeni nad odstrelom in posledično dovoljene kvote odstrela niso vedno dosežene.

Zmanjšanje biomase postrvi zaradi plenjenja vider ne more popraviti tudi dejstvo, da vidre poleg rib plenijo domorodne in invazivne vrste rakov (signalni rak). Kranz je poudaril, da verjetno zgolj vidrino plenjenje ne more biti edini vzrok za drastično zmanjšanje ribje biomase. Vseeno pa raziskave jasno kažejo zmanjšanje številčnega staleža postrvi in lipanov ob pojavu vider. Izpostavil je vpliv t.i. »prečiste vode«, ko naj bi bilo v vodi za postrvi in

druge ribe sedaj manj biološke hrane, kot je bilo na voljo prej v biološko obremenjenih vodah. Eden od morebitnih vzrokov za manj postrvi je tudi zmanjšanje števila žuželk zaradi rabe pesticidov. Na podlagi naštetih ugotovitev je predavatelj pojasnjeval zmanjšanje povprečne dolžine potočnih postrvi na zgolj približno 20 centimetrov. Poleg zmanjšanja količine razpoložljive hrane je treba upoštevati ledvično bolezen postrvi, kateri botruje pretopla voda zaradi učinkov globalnega segrevanja. Predavatelji so našli tudi vse negativne učinke gradbenih posegov v okolje v habitate postrvi in drugih rib.

V predavanju je bilo poudarjeno, da vidra kot poglavitni plenilec rib v prehranski verigi nedvomno vpliva na številčnost populacij rib, posebno v manjših vodotokih, kjer glavino ribjega življa predstavljajo postrvi in lipani. Za ribiško razumevanje je zaskrbljujoč predavateljev dvom o možnosti izboljšanja številčne ravni ribjih populacij v salmonidnih potokih na nivo pred pojavom vidre. Vprašanja vpliva plenjenja vidre na ciprinidne vrste rib v odprtih vodotokih se Kranz ni lotil; nedvomno bi bilo zanimivo vedeti, kakšen ali raje kolikšen je vpliv vidre v takih vodah.

Andreas Kranz je na koncu svojega predavanja poudaril, da je treba sprejeti ponovno pojavljanje vidre v vodnih habitatih kot dejstvo. Zaveda se, da konflikta med ribiči in vidrami ne bo lahko rešiti. Četudi je manjše stoječe vode mogoče zavarovati s postavitvijo zaščitnih mrež in drugih odvrčalnih metod, pa na odprtih vodotokih konflikt nikakor ni rešen. Tudi večletni odstrel določenega števila osebkov vider na avstrijskem Koroškem se po dostopnih podatkih ni kazal v povečanju populacij salmonidov. Zakaj predvidenega izboljšanja ni, raziskovalci še ne morejo razložiti.

Na videokonferenci so po glavnih predavanjih sledili kratki petminutni prispevki iz vsega sveta. Za naše razmere so bile najbolj zanimive izkušnje iz evropskih držav. Tako je Roman Lych iz Češke predstavil zaključke študije primera s potoka Chotyšanka, kjer so raziskovalci želeli ugotoviti, ali dejansko obstaja tekma med ribiči in vidrami za ribe istih vrst in velikosti. Podobno kot v Sloveniji ribiči vlagajo potočne postrvi in šarenke v potok, se pa hkrati pritožujejo, da je postrvi vse manj zaradi plenjenja vider. Na podlagi raziskav vidrinih iztrebkov so ugotovili, da so v slabih 90 % vidrino hrano sestavljali globočki (*Cottus gobio*), postrvi pa le dobrih 10 %. Rezultat raziskave je pokazal zmotno prepričanje ribičev o vidrini škodljivosti. Je pa avtor poudaril, da je to primer le iz enega potoka in kot tak ne more biti veljaven za večje območje. Alexandra Haydn iz Bavarske ribiške zveze je bila edina, ki je predstavila ribiško videnje odnosa med vidrami in zahtevami ribičev. Na Bavarskem se je populacija vider naravno obnovila v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Čeprav ni znana končna ocena populacije vider, je že po številu povoženih osebkov jasno, da se njihova populacija povečuje. Ribogojnice za ciprinidne vrste rib zaradi lahkega plenjenja vider v gojitvenih ribnikih vse bolj zapirajo. Na tekočih vodah pa se pojavlja vse več okostij uplenjenih sulcev, ob čemer se sprašujejo, katero vrsto zavarovati: sulca ali vidro? Bavarska se je nastalih težav lotila s pogovori o zaščitnih ukrepih in nadomestili za prizadete posameznike ali organizacije. Možnost odstrela osebkov vider je bila napovedana, a sta jo v začetku 2020 po pravni poti blokirali dve organizaciji. Na koncu je Haydnova

izpostavila, da povečanje vidrine populacije sicer pomeni zgodbo o uspehu zavarovanja same živalske vrste in habitata, ki pa ne bi smela pomeniti slabšanja populacij drugih ogroženih vrst – rib.

Na predavanju predstavitev o stanju populacije vidre v Sloveniji ali njenega vpliva na ribe ni bila predvidena, prav tako sam dogodek ni predvideval širših razprav na to temo. Zaključek, ki se mi je ob koncu videokonference postavil, je, da je nujno treba čim prej začeti izvajati monitoring vidre na ravni celotne Slovenije. Le na podlagi številnih podatkov bomo lahko jasno ogotovili trende gibanja populacij vidre v primerjavah s populacijami določenih vrst rib. Samo na podlagi točnih podatkov bomo lahko argumentirano izvajali zaščitne ukrepe. Prisotnost vidre na naših vodotokih je dejstvo, ki ga moramo sprejeti. To pa ne pomeni, da ribiške organizacije ne bodo smele narediti ničesar za zaščito ribjih populacij. V času, ko je naše okolje dejansko postalo kulturna krajina, kjer človek vpliva na vse vrste organizmov, je iluzorno pričakovati vzpostavitev naravnega ravnovesja med plenilcem – vidro in plenom – ribami, še posebno, če plenilec nima izrazitega naravnega sovražnika. Raziskave je treba usmeriti tudi širše. Koristno bi bilo ugotoviti, ali imajo ribe v svojem okolju dovolj naravne hrane oziroma ali njeno pomanjkanje pomeni, da so naši načrti ponovnih naselitev domorodnih vrst rib že vnaprej obsojeni na slab rezultat. Iz zaključkov pričujoče videokonference je razvidno, da je mogoče zaščititi manjše stoječe vode (gojitvene in okrasne vrstne ribnike) pred vidrinim plenjenjem, pri večjih pa že lahko nastane težava. Glavni izziv ostaja vidrin vpliv na ribje populacije v odprtih vodotokih in očitno je, da te težave niso učinkovito rešili še nikjer Evrope.

Ali je pri »konfliktu« ribe – vidre spet vprašanje, kateri ogroženi vrsti bo človek dal prednost pred varovanjem druge? Očitno da, vendar bomo morali opustiti vse čustveno obarvane argumente nasprotujočih si strani in ubrati srednjo pot, čeprav je to, kot velikokrat pri ljudeh, najtežje doseči.

Mag. Igor Miličič

PABERKI O RIBARSTVU V PRVEM LOVCU

Slovenska lovska organizacija je mlajša od ribiške, saj se je rojevala na prelomu 19. in 20. stoletja. Proti koncu 19. stoletja so bila ustanovljena posamezna lovska društva in klubi, ki so združevali pretežno slovenske lovce in so bili organizirani začetki vseslovenske lovske organizacije. Postopoma je zorela pobuda, da bi ustanovili organizacijo, ki bi združevala slovenske lovce v vseh takratnih deželah in tako je bil v Ljubljani 16. oktobra leta 1907 ustanovljen Slovenski lovski klub.

Ze leta 1909 se je preimenoval v Slovensko lovsko društvo. Leta 1910 je izšla tudi prva številka glasila Lovec, ki je v naslednjih desetletjih pomembno prispevalo k oblikovanju slovenske lovske organizacije. K sodelovanju v glasilu Lovec so slovenski lovci povabili tudi slovenske ribiče ter del svojega glasila do leta 1930 namenili tudi ribiški dejavnosti. **Zato glasilo Lovec lahko upravičeno štejemo za predhodnika glasila slovenskih ribičev.** In ob koncu pregleda 140-letne zgodovine slovenskega sladkovodnega ribištva, ki je resnično vredna vsega spoštovanja, smo se skupaj z urednikom Ribiča odločili, da za spomin na začetke ribiške publicistike nanizamo nekaj paberkov o ribištvu oz. ribarstvu, kot so takrat pisali v prvem letniku Lovca. Za ilustracijo in zgodovinsko »sočnost« smo v celoti pustili takratni besednjak piscev v rubriki Ribarstvo. Za zdajšnji čas in branje izjemno zanimivo, a tudi poučno pisanje. Naši predhodniki so očitno imeli široka obzorja in jasno vizijo za prihodnost, česar nam dandanes marsikdaj in marsikje (žal) manjka.

Vsi vztrajno na delo

Dasi bodo članki, ki bodo redko izhajali pod tem zaglavjem, v prvi vrsti namenjeni slovenskim trnkarjem in trnkarstvu sploh, mislimo, da bo dobrodošlo ako se pečamo na tem mestu z ribiški vprašanji vobče: tako z biologijo rib, z njihovo anatomijo, z ribjimi boleznimi, z ribogojstvom, z ribjim trgom itd. itd. Tudi o raki in drugih povodnih živalih, višjih in nižjih, ki pridejo bodisi s športnega, biološkega ali gospodarskega stališča v poštev, bo morda zanimivo citati kak sestavek. In ker je končno mnogo trnkarjev tudi lovcev, ne bomo pozabili pojasnjevati odnošajev med lovsko in ribiško fauno, in odkrivati njihovih medsebojnih bojov, njihovih življenjskih navad in pogojev. Tako se nadejamo, da pride vsak do čtiva, kakršnega si želi, kakršno ga zanima: kajti kdor od vsacega nekaj nudi, jih mnogo zadovolji. V teh obrisih si je glede ribištva zasnovalo uredništvo svoj program; kako ga bo moglo izvesti, to pa ni izključno samo zavisno od njegove volje. Uredništva glavni posel je: zbirati in izbirati prikladne snovi, — za gradivo samo pa morajo skrbeti prijatelji lista, naročniki in drugi interesente. Brez dobrih člankov, notic, informacij in to kolikor mogoče raznoličnih, ni si misliti dobrega lista. Zato se uredništvo obrača do vseh onih, ki se zanimajo za to panogo športa, in imajo ob enem veselje in zmožnost do pisateljevanja, da nas podpirajo v čim najizdatnejši meri. Ako se resno oprimumo dela, stoprav tedaj zapazimo, kako zaostali smo pri nas tudi na tem polju, tako praktičnega, kakor športnega ribištva. Zakladi, ki plovejo po globočinah naših rek in ki švigajo po belo se penicnih valovih naših gorskih potokov ginevajo od dne do dne bolj, ker jih ni umela čuvati in negovati večša roka, ker ni pri nas o racionalnem ribogojstvu v naravnih vodah ni duha ni sluha, in ker stopa prepogosto namesto lova navaden brezvesten rop. A tudi naše trnkarstvo leži v povojih, četudi je zanimanje zanje v zadnjih letih nekoliko narastlo. A koliko izmed naših trnkarjev,

s svojimi predpotopnimi orodji, starokopitnimi bahaško - prepotentnimi nazori brez vse kritike, nedostopnih vsakemu opazovanju in razmišljanju, nepoučenih o najprimitivnejših bioloških in zooloških resnicah koliko izmed teh sploh zasluži ime športsmenov in polnem obsegu besede? Vzbuditi zanimanje za ribištvo, posebno pa še za prelepi trnkarški šport, dvigniti ga na tisto višino razvoja, kakor se pri drugih kulturnih narodih, osobito Angležih nahaja, to bodi v prvi vrsti naš namen in naša naloga. Zato pa vsi pridno in vztrajno na delo! (**Uredništvo Lovec I., št. 1/1910, 13–14**)

Kako prijemljejo ribe roparice svoj plen

Lovce in ribiče je prištevati med najkonservativnejše ljudi. Kar sta si Tone ali Pepe ubila pred 59 leti v glavo, tega se držita, in če mogoče se sklicujeta pri svojih apodiktičnih trditvah še na Gašparja in Boltažarja, ki tudi v svojih zadnjih letih nista čutila nobene potrebe opazovati, razmišljati in spopolnjevati svojega znanja. Najdemo lovce, ki bi še danes najrajše streljali jerebice s fračami, in medvede s pišcami, in ki se ne morejo na noben način sprijazniti z modernim strelnim orožjem. Čeprav tiči brezdvomno nekaj podzvedno- skrite romantike v takem čuvstvanju, ki najde potem svoj izraz v tem zaokorelem mišljenju, se pa vendar ne sme puščati vsake bajke ali pravljice, ki temelji samo na slabem, nedostatnem, površnem ali slučajnem opazovanju kot neoporečne „resnice“. Med take renice spada tudi močno razširjena ribiška vera, da imajo sulec, postrv in ščuka navado svoj plen zagrabiti pri glavi. Seveda niso glede vseh naštetih rib vsi trnkarji enakega mnenja; — navadno se ločijo po krajevnih skupinah, ampak če trde enkrat Zagoričani, da prijemlje ščuka za glavo, stoji to tako neomajano, kakor če trde Vrbovčani, da ima sulec to navado. Kot dokaz navajajo to, da so potegnili tej ali oni vjeti ribi-roparici ribico-vabnjco v taki legi iz ust, da ne morejo dvomiti, da je bila res najprvo za glavo prijeta. Drugod se zopet sklicujejo na to, da je trnek, ribici-vabnici ob glavici privezan, držal postrv, ali pa ne. Tretji dokazuje, da je našel v sulčevem želodcu dvoje rib, obrnjenih z glavo v smeri od ust do želodca sulčevega itd. itd. Vseh teh dokazov ti ni težko, ovreči, ako si imel dovolj prilike natančno in dobro opazovati, kako grabijo n. pr. postrvi svoj plen. Kakor se vse vrši v naravi umestno in prikladno, tako tudi pri človeku, in pri živali. Ako imaš pobrati palico ali drog, nikoli ti ne bo prišlo na misel brez potrebe ali brez posebnega namena zagrabiti drog na koncu, ampak vedno ga boš skušal prijeti v njegovi sredi. To je umesten, prikladen, ugoden, siguren in torej najboljši prijemlje. Seveda ni izključeno, da ne bi mogel majhnega, kratkega drogu enkrat vzdigniti na njegovem kopcu. Ali kjer ne gre za igračo, kjer gre, zato, da si, osvojiš v - n a j k r a j š e m č a s u i n z g o t o v o s t j o - svoj drog, prijemal boš več ali manj vedno za njegovo sredo. Kdor je kedaj prisostoval krmljenju vzlasti večjih, malo plahih postrvi v kakem ribnjaku z malimi živimi ribicami, in je pazil kako grabijo po kornpj v vodo padli živeči vabi, bo

pritrtil, da je ogromna večina — vsaj 90 % — r'bic prijetih čez sredo. Za glavo zagradi roparica, če ji ribica ravno tako priplava, da jo na ta način najlože doseže; za rep, če je postrv se pognala za njo, a je ni mogla cele zagrabit; normalno pa jo prime od strani in zadaj, kar je zanjo gotovo najboljša metoda priplenitve. Kadar si je roparica svojo žrtev do dobrega osvojila, potem jo pretisne s čeljustmi in jo jame obračati tako, da gleda glavica plenova proti goltancu, in da moli njegov rep iz ust tatice. Ako bi jo požirala z repkom naprej, bi bilo to saj prikolikaj večji ribici čisto nepripravno in nesmoteno, kajti požiralnemu aktu bi se same ob sebi upirale plavuti kakor tudi škrge in luskine plenove, ki se vse polegajo, v smeri od glave proti repu nazaj. Ako pa požira postrv kliniča z glavo naprej, je pri tem niti v najmanjšem ne ovirajo niti plavuti niti škrge, a tudi luskine ne. Nič drugače ne stoji s stvarjo, kadar loviš z ribico na vlak, opremljeno z različnimi trnki. Tudi po tej se bo, sulec zagnal, kakor po živi, to je od strani in zadaj, in si jo bo skušal osvojiti s prijemljejem v njeni sredini. Seveda ni s tem rečeno, da bi še ne moglo enkrat tudi drugače zgoditi, ali normalno to-gotovo ni. Pri ribicah-vabnicah, opremljenih s tremi trnki, je res večkrat videti vjeto ribo na trneku pri glavi. A iz tega ne sledi, da je sulec moral zagrabit svoj plen pri glavi, pač pa, da je s čeljustmi vanj zadel, ko je hlastnil po ribici, in se na njem vjel, dočim ostali trnki ležeči mirno v ustni votlini niso zgrabili. Skoraj vedno tudi salmonidi, vjeti na prvem trnku, vise na spodnjem delu čeljusti, oziroma usten. Iz vsega pa sledi, da trnek pri glavi ni najvažnejši, ampak ravno nasprotno: najmanj važni trnek je pri trojčkih. S tem seveda ni rečeno, da naj se ga o p u š č a, a važen je manj, nego sta važna srednji in repni trnek. Vam trnkarji, ki pa ne prisegate niti na eno, niti na drugo, želimo obilo plena z vsakim posameznim trnkem posebej in z vsemi skupaj! (*-ga, Lovec I., št. 5/1910, 91-92*)

Ribarstvo in zakonodajstvo

Kdor opazuje ribarstvo in njega panoge, ta se je že zdavnaj prepričal, da ta stroka pri nas vedno peša. Prej so imeli pri graščinah povsodi velike ribnike, kjer so gojili ribe v velikih množinah. Večina teh ribnikov je . sedaj opuščena, ali se pa rabijo kvečjemu še za dobavo ledu, navzlic temu, da bi se pri sedanjih visokih cenah riboreja dobro izplačala. Tudi vodovje se je deloma izpremenilo; sedaj, ko se je industrija, lesna in tvorniška, precej razvila, se vodne ,sile vedno bolj izkoriščajo. A to še niso glavni vzroki nazadovanja ribarstva, ker plemenitejše vrste rib se samo v vodovju dobro množe in ohranijo, kjer se svobodno prehajajo. Sedaj si pa oglejmo kako je s to ribjo svobodo 1 Regulacija različnih vod&, preuredba vodnih gonilnih naprav v turbinski obrat, izpeljava tvorniških kanalov naravnost v struge, vse to so faktorji, ki so v prvi vrsti vpoštevati pri opazovanju in presoji prostega gibanja in ploditve rib. Regulacija Save je tok vode tako ponaglila in izpremenila, strugo, da nimajo ribe več prejšnjih zavetij. Kjer je dobrega padca, so napravljene žage ali druga industrijska podjetja. Pri žagah je osobito to slabo, da pride žaganje vsled malomarne naprave v vodo. Riba pa, kakor znano diha na ta način, da vodo

z usti zajema in jo skozi škrge zopet potiska vun; pri tem obdrži zrak, ki se nahaja v vodi v telesu. Škrge obstoje iz tenkega mahovitega mišičevja, in tako se zgodi, da pride žaganje pri dihanju v škrge, ostane v njih in tam provzroči bolezen, ki mora ugonobiti ribo. To ni samo teorija, zakaj v več slučajih, ko sem dobil mrtve ribe v svrhu prepariranja z dostavkom, da se jih je našlo mrtve v vodi, sem se po natančnem preiskovanju prepričal o tem. Isto velja, kjer so apnenice ob vodi; ako pride slučajno, žgano

apno v vodo, uniči nebroj rib. Znan mi je slučaj, ki mi ga je popolnoma zanesljiva priča pripovedovala, da je, ko je pijan voznik prevrnil poln voz žganega apna v vodo, bilo drugi dan malo nižje od tod vse polno mrtvih rib. Znano je tudi vsakemu ribiču, da ribe za časa drstitve in pri odlagi jajc pohajajo manjše toke ali pa daleč proč od veletokov. Ali kako priti do njih? Res je, da se nekatere ribe, posebno, postrvi, vržejo do dveh metrov visoko čez jez, ali pa se mečejo po obrežju ob vodopadu tako navzgor, da pridejo na ta način do višjega toka. Ali dandanes, ko se delajo, oziroma se bodo delale, vodne naprave, posebno jezovi, večinoma iz cementa, se tudi padec vodi kar mogoče poviša, obenem se stranske opore daleč od vode odpelje, da je ribam skoro nemogoče te ovire premestiti. Da se na ta način ribe ne bodo pomnožile, je gotovo. Tudi prodajajo se premajhne ribe in zabraniti bi se moralo loviti in prodajati pod mero, ker niso. še dosegle velikosti za oploditev. Zakonita mera je dovolj velika, je ista, ki so jo uveljavili pred zakonom ribiči ob Krki med seboj. Kaj pa raki? Kakor znaiio kuga pri rakihi še ni ponehala, dasi so Se začeli v nekaterih malih vodah raki zopet kazati. Rak je pa šele v 6—8 letu popolnoma razvit. Zatorej bi bilo dobro, postavno

mero zvišati, ker sicer se rod rakov pri nas ne bo več povzdignil na ono množino, ki jo je imel pred kugo. Istotako bi morali merodajni krogi paziti na to, da se uveljavlja zakon, ki določa pri napravi novih jezov, povsod brez izjeme, napravo takoiomenovanih ribjih stez ali lestev, po katerih prihajajo ribe lahko brez velikega napora navzgor. Tudi bi se morali napraviti povsod, kjer se regulirajo vode v daljših presledkih pomoli, za katerimi bi imele ribe zavetje. Strogo pa bi moralo biti prepovedano izpeljavah kanale iz tvornic naravnost v tekočo vodo; tvornice bi morale imeti greznice ali čistilne naprave, potem katerih bi se voda očistila vseh slabih snovij. Marsikdo bode oporekal, češ, to je omejitev razvoja industrije! Toda kakor ta, tako ima tudi ribarstvo pravico do zaščite, in nikdo ne bo trdil, da je v prospeh ribarstva, ako se odpadki, posebno kemičnih ivornic, izlivajo naravnost v vodo. Sedaj pa še nekaj o hudournikih. Kakor že- omenjeno, odlagajo postrvi svoja jajca v malih potokih v hribih, a tam jih češče odpelvi naval ob spomladnem narastu vode; zatorej bi bilo dobro, ko bi se pri regulaciji hudournikov poklical k lokalnemu ogledu tudi priznan ribič veščak. To bi bilo nekaj mislij o tej stvari; seveda bi se največ doseglo, če bi se ustanovilo ribarsko društvo, ki bi lahko na merodajnem kraju kaj izposlovalo, da bi se zopet vrnilo oni časi, ko si je tudi slabše situirani človek lahko privoščil ceno in dobro ribo. (*A.Schweitzer, Lovec I., št. 12/1910, 233-234*)

*Izbral in za objavo pripravil:
dr. Marjan Toš*

Naslovnica prve številke Lovca iz leta 1910, lista za lov in ribištvo.

TRBOJSKO JEZERO

Prvinska Sava je še samo v spominu najstarejših in na zbledelih fotografijah ter vedutah nekega zgodovinskega časa. Njeno divjost sta z hidroelektrarnami pričela krotiti Ignacij Česen v Tacnu (1908/1928) ter Vinko Majdič v Kranju (1924), po osvoboditvi pa smo njuno delo nadaljevali najprej v Mostah (1952), Medvodah (1983), Mavčičah (1986), Vrhovem (1993), Boštanju (2006), Blanci (2009), Krškem (2013) in Brežicah (2017), prižgala pa se je tudi že zelena luč za hidroelektrarno Mokrice ter energetske objekte na srednji Savi.

Geografski, hidrološki, tehnični in energetski podatki akumulacije

Trbojsko jezero je energetska akumulacija z naslednjimi geografskimi, hidrološkimi, tehničnimi in energetskimi podatki:

- makro lokacija akumulacije: Občina Kranj, Občina Šenčur, Občina Medvode;
- mikro lokacija akumulacije: Kranj, Hrastje, Breg ob Savi, Prebačevo, Žerjavka, Jama, Trboje, Praše, Mavčiče, Moše;
- Kranjski ribiški okoliš;
- povodje: Donavsko – Sava s pritoki;
- vodotok: Sava;
- dolžina reke Save: 219 km;
- dolžina vodotokov porečja Save: 1.491 km;
- površina porečja Save: 7.198 km²;
- srednji letni pretok (Q_s) Mavčiče: 54,50 m³/s;
- stoletni pretok (Q_{100}) Mavčiče: 1.583 m³/s;
- tisočletni pretok (Q_{1000}) Mavčiče: 1.954 m³/s;
- prispevna (padavinska) površina: 1.480 km²;
- skupno število pritokov akumulacije: 1;
- večji pritoki akumulacije: Kokra;
- dolžina zaježitve v sredinski osi (od izliva Kokre do HE Mavčiče): 7.550 m;
- največja širina zaježitve: 480 m;
- povprečna širina zaježitve: 140 m;
- globina zaježitve (maksimalna): 12 m;
- obseg zaježitve – dolžina obale (ocena): 16.000 m;
- površina zaježitve: 1.000.000 m² – 100 ha;
- skupna prostornina akumulacije: 10.700.000 m³;
- prostornina zaježitve: 9.030.000 m³;
- energetska – koristna prostornina zaježitve pri denivelaciji 1,7 m: 1.700.000 m³;
- kota zgornje vode hidroelektrarne: 346,00 m.n.m.;
- kota spodnje vode hidroelektrarne: 328,50 m.n.m.;
- bruto padec (hidravlična višina): 17,50 m;
- višina pregrade (konstrukcijska višina): 38 m;
- dolžina krone pregrade: 118 m;
- tip elektrarne: pretočna;
- tip jezovne zgradbe: betonska – težnostna;
- število agregatov: 2 s požiralnostjo 260 m³/s;
- število prelivnih polj: 2;
- kapaciteta preliva: 3.200 m³/s;
- nazivna moč: 38 MW;
- nazivni padec: 17,50 m;
- srednja letna proizvodnja električne energije: 62 GWh;
- ribja steza med spodnjo in zgornjo vodo ni zgrajena, umetno dristišče v spodnji vodi hidroelektrarne (za ribe Zbiljskega jezera);
- leto pričetka gradnje: 1981;

Trbojsko jezero iz zraka (Atlas okolja)

Trbojsko jezero v prostoru Gorenjske (Geopedia)

- leto končanja gradnje: 1986;
- leto pričetka obratovanja: 1987.

Namembnost akumulacije, vodne pravice in druga splošna ter posebna raba vode

Prednostna energetska raba akumulacije je bila določena z izgradnjo hidroelektrarne Mavčiče in s podelitvijo vodne pravice Savskim elektrarnam Ljubljana, d.o.o. Pogoje rabe vode reke Save za proizvodnjo električne energije in vzdrževanje njene vodne infrastrukture določa Uredba o koncesiji za rabo reke Save za proizvodnjo električne energije v hidroelektrarnah HE Moste, HE Mavčiče in HE Medvode s spremembami ter dopolnitvami (Uradni list RS, številka 130/03, 88/04 in 143/20). Na osnovi te je država – koncedent s poslovnim sistemom Savske elektrarne dne 20. 11. 2003 podpisala koncesijsko pogodbo številka 355-02-13/2002 z veljavnostjo 50 let, koncesionar pa se z njo zavezuje:

- zavarovati zemljišča, objekte, naprave in druge dobrine pred škodljivimi posledicami delovanja hidroelektrarne;
- omogočiti splošno rabo vode na območju koncesije - Trbojskega jezera (*športni ribolov, čolnarjenje,...* – pripis avtorja);
- ohranjati biološko raznovrstnost (*domorodne piškurje, ribe, rake, žabe, školjke,...* – pripis avtorja) in varstvo habitatov ter biološkega ravnovesja, če je to mogoče in dolgoročno stabilno;
- ohranjati naravne vrednote v največji možni meri, če so te na območju koncesije – Trbojskega jezera (*soteska Zarica, prisotne ogrožene domorodne živalske in rastlinske vrste,...* – pripis avtorja);
- zagotavljati varstvo prebivalstva in njihovega premoženja, če so ti ogroženi zaradi posledic energetske rabe vode;

Soteska Zarica ima status naravne vrednote državnega pomena.

Sloveniji do leta 2023), še predvsem v času poglobljanja posledic podnebnih sprememb in

- verjetno ne tako daleč v prihodnosti tudi možen vir pitne vode.

Konkretizacija uravnotežene prostorske in časovne rabe vode je vsebina prostorskih ter razvojnih aktov obravnavanih lokalnih skupnosti in koncesijskih pogodb imetnikov vodnih pravic (*za proizvodnjo električne energije, športni ribolov, plovbo,...*), da ne bo prihajalo do incidentov na okolju jezera ter med njegovimi uporabniki, omogočati pa mora tudi uveljavitev in razvoj dopustnih dejavnosti še drugim prihajajočim deležnikom.

Trbojsko jezero pod Trbojami.

- plačevati odmerjeno koncesijsko dajatev v 40% deležu državi in 60% deležu lokalnim skupnostim.

Trbojsko jezero je po Uredbi o določitvi meja ribiških območij in ribiških okolišev v RS (*Uradni list RS, številka 52/07*) sestavni del Gornjesavskega ribiškega območja – Kranjskega ribiškega okoliša (*Sava od Majdičevega jezua do jezua HE Medvode z odtočnim delom Majdičevega kanala in pritoki na teh odsekih*). Ta je z koncesijsko pogodbo Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za 30 let dodeljen v upravljanje Ribiški družini Kranj.

Prostorsko jezero sega v ozemlje občine Kranj, Šenčur in Medvode. Podatka o njegovi površini znotraj posamezne občine mi ni uspelo nikjer zaslediti ali pa sem ga spregledal. Je pa ta vsekakor pomemben pri obračunu pripadajočega deleža koncesije in pri določanju druge rabe z občinsko mejo zamejenega vodnega prostora. Če te meje zanemarim, bi namembnost jezera opredelil takole:

- energetska raba pretočnih voda;
- ohranjanje in bogatenje pestrosti ter številčnosti prvotne in nove poselitve osrednjega jezerskega prostora z domorodnimi prostoživečimi živalmi ter rastlinami (*ribe in njihova drstišča ter selitvene poti, vodne ptice in njihova gnezdišča,...*);
- protipoplavna zaščita neposrednega poselitenega prostora, infrastrukture in kmetijskih zemljišč;
- rekreacijski poligon krajanov (*športnih ribičev*) in razvoj (*naravi nemotečih*) vodnih športov;
- podpora razvoju gostinstva, turizma in druge podjetniške ponudbe objezerskih krajev s poudarkom na izletniškem ter ribolovnem turizmu;
- raba tehnološke vode – vode za namakanje okoli 250 ha kmetijskih površin Kranjskega in Sorškega polja (*Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu v Republiki*

Na Trbojskem jezeru je ekološka amplituda prehoda iz rečnega v jezerski habitat zaključena. Jezero se ponaša z veliko pestrostjo in številčnostjo živalskih ter rastlinskih vrst. Odličen opis teh je podal Borut Rubinič v publikaciji »Trbojsko jezero – zeleno gnezdo Gorenjske« (*Zavod za turizem Kranj, 2007*). Tu moram izpostaviti stalno ali občasno (*na prezimovanju in na preletu*) prisotnost 106 vrst ptic, od katerih je kar 62 gnezdičk. Med temi velja omeniti velikega žagarja (*Mergus merganser*) po katerem so ljubitelji ptic (*DOPPS*) jezero poimenovali Žagarjeva solza in tako dodatno prispevali k njegovi zaščiti. Sicer pa omejitve stihijske (*nenačrtovane*) rabe jezerskega prostora in vode na načelni ravni opredeljuje tudi Natura 2000 ter splošne naravovarstvene smernice prostorskih aktov vseh treh občin. Posebej varovano območje jezera pa predstavlja konglomeratna soteska Zarica, ki ima po Pravilniku o določitvi in varstvu naravnih vrednot s spremembami ter dopolnitvami (*Uradni list RS, številka 111/04, 70/06, 58/09, 93/10, 23/15, 7/19*) status državne geomorfološke, zoološke in botanične naravna vrednote.

Kakovost vode reke Save in Trbojskega jezera

Ministrstvo za okolje in prostor izvaja, na osnovi določb Uredbe o stanju površinskih voda (*Uradni list RS, številka 14/09, 98/10, 96/13, 24/16*), Pravilnika o monitoringu stanja površinskih voda (*Uradni list RS, številka 10/09, 81/11, 73/16*) ter Pravilnika o določitvi in razvrstitvi vodnih teles površinskih voda (*Uradni list RS, številka 63/05, 26/06, 32/11*), imisijski monitoring reke Save od leta 2009 dalje. Iz javno dostopnih poročil povzemam rezultate:

- ekološkega stanja merilnega sektorja Mavčiče – Medvode za: obdobje 2016 – 2019: fitobentos in makrofiti – saprobnost: zelo dobro, fitobentos in makrofiti – trofičnost: zelo dobro, bentoški nevretenčarji – saprobnost: zmerno, bentoški nevretenčarji – hidromorfološka spremenjenost: slabo, kisikove razmere - BPK5: zelo dobro, stanje hranil – nitrat: zelo dobro, stanje hranil - celotni

fosfor: zelo dobro, posebna onesnaževala: dobro, ekološko stanje – ekološki potencial: zmerno;

- kemijskega stanja na merilnem mestu Prebačevo za obdobje 2016 – 2017: kemijsko stanje – voda: dobro, kemijsko stanje – biota: slabo – živo srebro, bromirani difeniletri.

Imamo vrsto zgodovinskih in aktualnih meritev kakovostnih parametrov vode zgornje Save za primerjavo ter preučevanje sprememb v prostoru in pravočasno ukrepanje v primeru izkazanih potreb. Rezultati so vedno ugodnejši, bi pa za nas ribiče bili bolj uporabni prikazi o stanju kakovosti vode z tistimi parametri, ki imajo neposreden vpliv na življenje tu prisotnih domorodnih rib. Žal Uredba o kakovosti površinskih voda za življenje sladkovodnih vrst rib (*Uradni list RS, številka 46/02, 41/04*), Pravilnik

Trbojsko jezero v Mavčičah.

o določitvi odsekov površinskih voda, pomembnih za življenje sladkovodnih vrst rib (*Uradni list RS, številka 28/05*) in Pravilnik o imisijskem monitoringu kakovosti površinske vode za življenje sladkovodnih vrst rib (*Uradni list RS, številka 71/02*) reke Save v vplivnem območju Trbojskega jezera ne vključujejo.

Transport plavin in zaplavljenost akumulacijskega prostora Trbojskega jezera

Zabeleženi podatki o površini in prostornini Trbojskega jezera niso več realni. Sava z večjim delom pritokov je izrazito alpska reka z veliko transportno sposobnostjo. Prisotni so intenzivni procesi zasipavanja in zmanjševanja površine ter prostornine jezera. Z vidika vplivnosti količine dotoka plavin in njihovega nastanka znotraj akumulacijskega prostora bi jih razvrstili takole:

- stalni erozijski procesi na neposrednem padavinskem območju jezera s pritoki (*plazovi, intenzivno orno kmetijstvo, nenačrtno gozdarjenje, gradbeni posegi ...*) ter s tem spiranje kamenin, zemljin ... ob hidrometeoroloških dogodkih (*intenzivno deževje in naglo topljenje snega s poplavnimi vodami*);
- erozijski procesi v pretočnem profilu korita reke Save in pritokov (*erozija nestabilnega dna in brežin zaradi uničevanja obrežne vegetacije ter nenačrtovani gradbeni posegi v geomorfologijo potokov*);
- izcejanje industrijskih, komunalnih, živinorejskih in drugih odplak;
- gradbeni posegi v neposrednem obrežnem pasu jezera (*gradnja čolnarn, urejanje sprehajalnih poti, ...*);
- valovanje (*v primerih ekstremnih vetrov, nezakonite rabe čolnov na motorni pogon in vodnih skuterjev ...*) ter neusklajeno uravnavanje (*denivelacija*) obratovalne kote jezera z erozijo brežin;
- organski odpadki rastlinskega in živalskega izvora (*odmiranje*

alg, makrofitov in drugih vodnih rastlin, jesensko odpadanje listja, iztrebljanje rib, ptic in drugih vodnih organizmov ...);

- prekomerno hranjenje rib in vodnih ptic;
- odmetavanje komunalnih odpadkov.

S padcem nosilne sposobnosti se grobi delci plavja usedajo predvsem na vtoku, finejši lebdeči neraztopljeni delci, vključno z onesnaževali industrijskega, kmetijskega in komunalnega izvora, pa se počasi naplavlajo znotraj celotnega akumulacijskega prostora, še največ pred pregradnim objektom. Skozi daljše časovno obdobje obseg naplavin ogrozi poplavno varnost in bistveno zmanjša koristno energetska prostornino. V vzdolžni osi Save sicer hidroelektrarna Moste in drugi prečni hidrotehnični objekti (*jezovi, prodni zadrževalniki*) upočasnjujejo stopnjo

V prepadnih stenah jezera ni prostora za ribiče, so si pa v njih svoj prostor našle ptice.

zapolnitve, a se kljub temu prostornina jezera počasi zmanjšuje. Matjaž Mikuž v članku »Zasipavanje akumulacijskih jezer na reki Savi« (*Gradbeni vestnik 10/2000*) za Trbojsko jezero navaja koeficient 4%, kar na letni ravni predstavlja okoli 44.000 m³. Inštitut za vode Republike Slovenije pa v svojem poročilu za leto 2007 navaja 507.665 m³ usedlin, ki so se nabrale v času od leta 1986 do leta 1998 na preseku Huje – Mavčiče. Žal podatka o preteklem čiščenju naplavin iz jezera (*in njihovem dol-vodnem odplavljanju*) ter današnji aktualni zaplavljenosti akumulacije nisem uspel nikjer zaslediti. Sodim pa, da je ta za energetike že problematična.

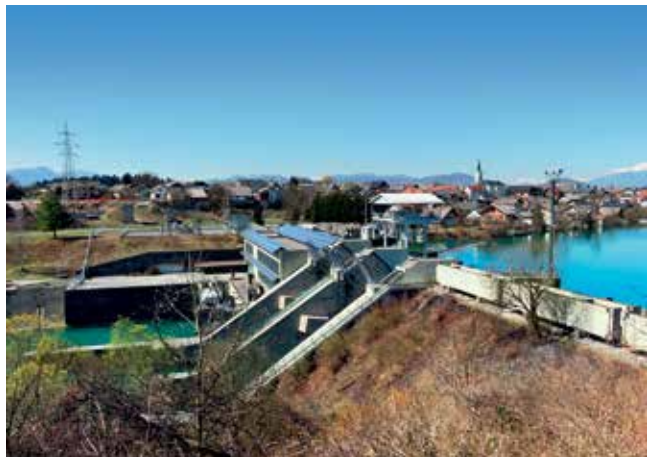
Ribe in ribištvo

Na gornji Savi je Zavod za ribištvo Ljubljana v preteklosti izvršil niz ihtioloških raziskav (*Herfort 1967, Ocvirk 1969, Ocvirk, Vovk, Herfort 1974, Budihna 1982/83, Herfort, 1984, ...*). Edina javno dostopna je v Ichthyosu (1984) objavljeno poročilo Natalije Budihne »Ihtiološke raziskave Save od pregrade HE Moste do Kresnic«. Za verodostojen prikaz obstoječega stanja je ta raziskava časovno preveč odmaknjena. Ne smemo namreč zanemariti, da se zaradi velikih antropogenih vplivov (*gradnje hidroenergetskih objektov*) ihtiološka slika celotnega toka Save spreminja. Te spremembe običajno pri ne-lovnih in redkih vrstah rib, brez konkretnih ihtioloških raziskav, ne zaznamo. Da pa bi se čim bolj približal dejanskemu stanju prisotnih rib in piškurjev na območju današnjega Trbojskega jezera bom iz previdnosti za njihov prikaz uporabil zgolj dostopne zapise Ribiške družine Kranj ter Ribiškega katastra Zavoda za ribištvo Slovenije (*vlaganja, ulovi rib, ...*), ki se nanašajo na revir 6 Kranjskega ribiškega okoliša za obdobje 2009 – 2019:

- piškurji (*Petromyzontidae*): donavski potočni piškur (*Eudontomyzon vladkovi*);
- krapovci (*Cyprinidae*): rdečeočka (*Rutilus rutilus*), klen

(*Leuciscus cephalus*), beli amur (*Ctenopharyngodon idella*), rdečeperka (*Scardinius erythrophthalmus*), linj (*Tinca tinca*), podust (*Chondrostoma nasus*), mrena (*Barbus barbus*), krap (*Cyprinus carpio*) – gojena oblika luskinar, vele-luskinar in usnjar;

- pravi somi (*Siluridae*): som (*Silurus glanis*);
- ščuke (*Esocidae*): ščuka (*Esox lucius*);
- postrvi (*Salmonidae*): potočna postrv (*Salmo trutta m. fario*), jezerska postrv (*Salmo trutta m. lacustris*) – verjetno izumrla, šarenka (*Oncorhynchus mykiss*), potočna zlatovčica (*Salvelinus fontinalis*), sulec (*Hucho hucho*);
- lipani (*Thymallidae*): lipan (*Thymallus thymallus*);
- kaplji (*Cottidae*): kapelj (*Cottus gobio*);
- pravi ostriži (*Percidae*): navadni ostriž (*Perca fluviatilis*), smuč (*Stizostedion lucioperca*).

Hidroelektrarna Mavčiče.

V poročilu »Ihtiološke raziskave Save od pregrade HE Moste do Kresnic« Natalija Budihna za lokacijo Praše (Trbojsko jezero) navaja še prisotnost koreslja (*Carassius carassius*), blistavca (*Telestes souffia*), zelenke (*Alburnus alburnus*) in menka (*Lota lota*). Skupno 16 domorodnih in 1 tujerodno vrsto rib, njihova naseljenost je ocenjena na 296 kg/ha, od tega 34,4/ha kg salmonidi ter 261,6 kg/ha ciprinidi, prevladoval je klen, temu pa sta sledila podust in mrena. Zakaj nekatere vrste v današnjem popisu stanja manjkajo, pa žal ne morem komentirati.

Vplivi obratovanja hidroelektrarne Moste, Mavčiče in Medvode (prekinjene selitvene poti rib, porušena ravnovesja med ribami in njihovimi plenilci, spremembe vodnega režima in geomorfologije korit, dvig temperature vode,...) ter delovanja nas ribičev (vlaganja pretežno komercialno zanimivih vrst rib) so v Trbojskem jezeru prisotni. Za verodostojno oceno teh vplivov pa so nujne ciljne raziskave, ki se nanašajo na:

- stanja vrst in populacij vodnih nevretenčarjev, piškurjev, rib,... pod ter nad hidroelektrarno pred in po ekološki amplitudi njenega obratovanja;
- sprememb fizikalnih in kemičnih parametrov vode (temperatura, pasovna vsebnost kisika, prosojnost, ...) na prehodu iz tekoče Save v zajezitev ter v sami zajezitvi;
- vpliva stopnjevanja pregrevanja vode na celoten niz akumulacij;
- slojevitosti in sestave transportirane antropogene usedline dna v ojezeritvi.

Rezultati teh raziskav so sicer okvirno znani in zgolj za netenje sporov med ribiči ter energetiki povsem nepotrebni. Služiti morajo predvsem skupnemu snovanju takšnih dodatnih ukrepov (dviga kakovosti vode, vzpostavljanju selitvene prehodnosti Save in pritokov, izboljšanju funkcionalnosti obstoječih

nadomestnih drstišč, umetni vzreji deficitarnih domorodnih vrst rib za nadomeščanje izgub - repopulacijo v naravi,...), ki bodo dolgoročno omilili posledice gradnje in obratovanja hidroelektrarne za vse prisotne vodne organizme, še predvsem pa za tiste občutljivejše vrste reofilnih in oligoreofilnih rib, ki so v tem prostoru ogrožene.

Zapisov o eventualni prisotnosti rakov, žab in školjk nisem nikjer zasledil. Ali gre za njihovo popolno odsotnost v Trbojskem jezeru ali zgolj za prepust izvedenih bioloških raziskav pa bo odgovorila stroka.

Trbojsko jezero je sestavni del 239,14 ha velikega Kranjskega ribiškega okoliša v upravljanju Ribiške družine Kranj. Nje-

Čolnarna v Prašah.

no rojstvo sega v leto 1953 z ukinitvijo takratne Gorenjske ribiške zadruge. Danes ta v svojih vrstah združuje okoli 200 članov. O prisotni problematiki ribiškega upravljanja Trbojskega jezera in uspešnosti ribolova v tej vodi pa vprašani ribiči molčijo.

Trbojsko jezero v razvoju turizma

Strme brežine in obstoječa pozidava jezerskega prostora preprečujeta večji razmah turizma Trbojskega jezera. Je pa ta lahko podpora k razvoju že uveljavljenega izletniškega in stacionarnega turizma Kranja, pa tudi Šenčurja. Obe občini se namreč ponašata z vrsto zgodovinskih posvetnih ter sakralnih kulturnih spomenikov in bogato naravno dediščino. Žal v Strategiji razvoja turizma Mestne občine Kranj 2020 in Strategiji trajnostnega razvoja Občine Šenčur 2030 ter njunih prostorskih aktih napovedi intenzivnejšega razvoja turizma v tem prostoru ni zaznati. Omenja se le ribolov, čolnarjenje in kolesarjenje, vse drugo pa je prepuščeno podjetniški ponudbi zainteresiranih občanov. Ob letošnjem obisku jezera sem ugotovil, da pa se tudi ta v zadnjih letih bistveno ni spremenila. Za postanek ob vodi vabi gostišče Kriva ščuka v Mavčičah in gostišče s prenočišči Bakhus v Žerjavki ter čolnarna s slaščičarno v Trbojah, pa še ti so zaradi pandemije že nekaj časa zaprti. Tako edina možna aktivnost na jezeru ostaja le turistični ribolov. Ta je v prostoru Gorenjske izredno dobro razvit. Prisotna konkurenca zahteva odlično gospodarjenje z ribolovno vodo in kontinuirano promocijo turističnega ribolova, če ta želi biti uspešen. Javno dostopnih podatkov sicer ni, sem pa prepričan, da Ribiška družina Kranj pri razvoju ribolovnega turizma na Trbojskem jezeru ne zaostaja.

Milan Štraus

Na avtorjevo željo prispevek ni lektoriran.

INVAZIVNE TUJERODNE VRSTE: SLADKOVODNI RAKI (3. del)

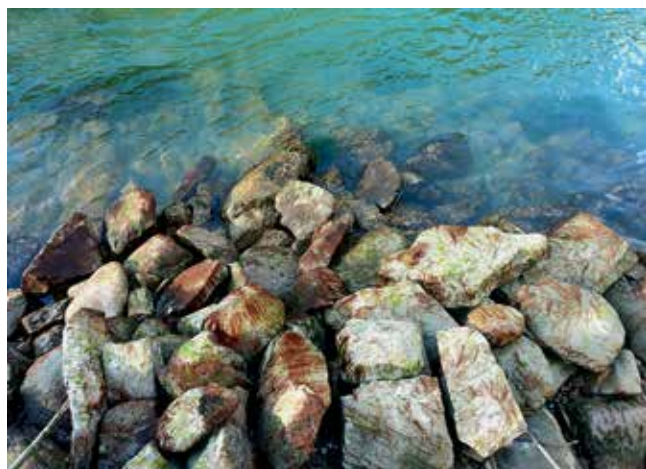
Vsaka žival se trudi preživeti, ustvariti potomce in tako poskrbeti za nadaljnji obstoj vrste. Kako se bo znašla v okolju, je odvisno od strategije posamezne vrste. V osnovi sleherni žival potrebuje življenjski prostor in hrano, ki pa sta na voljo le v omejenem obsegu, zato se med vrstami in znotraj njih pojavlja tekmovanje za omenjeni dobrini. Ob vnosu invazivne tujerodne vrste je lahko le-ta uspešnejša pri pridobivanju hrane in naseljevanju življenjskega okolja, kar večkrat privede do popolnega izpodrivanja domorodnih vrst.

Življenjsko okolje

Sladkovodni raki živijo v različnih habitatih – od potokov, rek, močvirij, mokrišč, namakalnih sistemov, jezer, ribnikov, jam, do rečnih delt – ki jim zagotavljajo biotske in abiotске razmere za preživetje. Zelo pomembno je, da imajo na voljo dovolj skrivališč, kamor se lahko zatečejo pred plenilci in neugodnimi razmerami. Izbira življenjskega okolja je odvisna od fizioloških dejavnikov, ki so specifični za posamezno vrsto. Taki dejavniki so na primer temperatura, slanost, vsebnost strupenih snovi, hidrologija, spremembe habitatov in stopnja njihove uničenosti, možnost prilagajanja, sposobnost za soočanje s plenilci in tekmovanje znotraj vrste ter med vrstami. Glede na izbiro življenjskega okolja lahko sladkovodne rake razdelimo na vrste, ki primarno živijo v tekočih vodah, in vrste, ki primarno živijo v stoječih vodah. Veliko sladkovodnih vrst rakov živi v hitrotekočih vodah, pa tudi v rekah in potokih s počasnejšim tokom ali jezerih in ribnikih. Več kot polovica vrst iz družin Astacidae in Cambaridae (ki primarno živijo na severni polobli) in le nekaj vrst iz družine Parastacidae (ki primarno živijo na južni polobli) potrebujejo kakovostno vodo z veliko skrivališči, kamor se lahko skrijejo podnevi. Nekatere vrste živijo v hladnejši vodi, spet druge v toplejši. Okoli 20 % vseh vrst sladkovodnih rakov živi v toplejših vodah, kot so ribniki in kanali, z veliko rastlinami in koreninami. V večini so to vrste iz družine Cambaridae in nekaj vrst iz družine Parastacidae. Vrste, ki potrebujejo hladno vodo in kakovosten habitat, izvirajo iz družin Astacidae in Cambaridae. Za te vrste je značilno, da imajo dolgo življenjsko dobo in dosežejo večje velikosti. Po navadi so to ključne vrste, ki kontrolirajo številčnost nevretenčarjev. Izmed teh lahko pretežno tujerodne vrste vplivajo na ribje populacije, bodisi zaradi tekmovanja za hrano in življenjski prostor ali plenjenja. Primer raka, ki potrebuje hladno vodo in kakovosten habitat, je domorodni jelševcec (*Astacus astacus*).

Nekatere vrste potrebujejo toplo vodo in kakovosten habitat, v mirujočem stanju pa preživijo tudi nižje zimske temperature (od 0 do 4 °C). Primer je ozkoškarjevec (*Astacus leptodactylus*), ki je sicer zelo prilagodljiv in preživi tudi v vodah z nizko vsebnostjo kisika in nihanjem temperature. Določene vrste naseljujejo toplovodne močvirnate habitate z dosti rastlinami in organskega materiala. Mednje spada veliko vrst iz družine Cambaridae, na primer močvirski škarjar (*Procambarus clarkii*), in iz družine Parastacidae, na primer avstralska *Cherax destructor* in rdečškarjevec (*Cherax quadricarinatus*). Močvirski škarjar je dobro prilagojen na življenje v sezonsko poplavljenih mokriščih, saj se v obdobju, ko je vode zelo malo, zakopje v račine. V domorodnem območju živi krajši čas, do leta in pol, zraste do 12,5 cm in se pari vse leto. Nasprotno se v hladnovodnem habitatu, kamor je bil naseljen, pari le med poznim poletjem in jesenjo. Raste počasneje, vendar živi dlje in dosega večje velikosti. Nekatere vrste so se prilagodile pomanjkanju vode v močvirjih in sezonskih mokriščih na način,

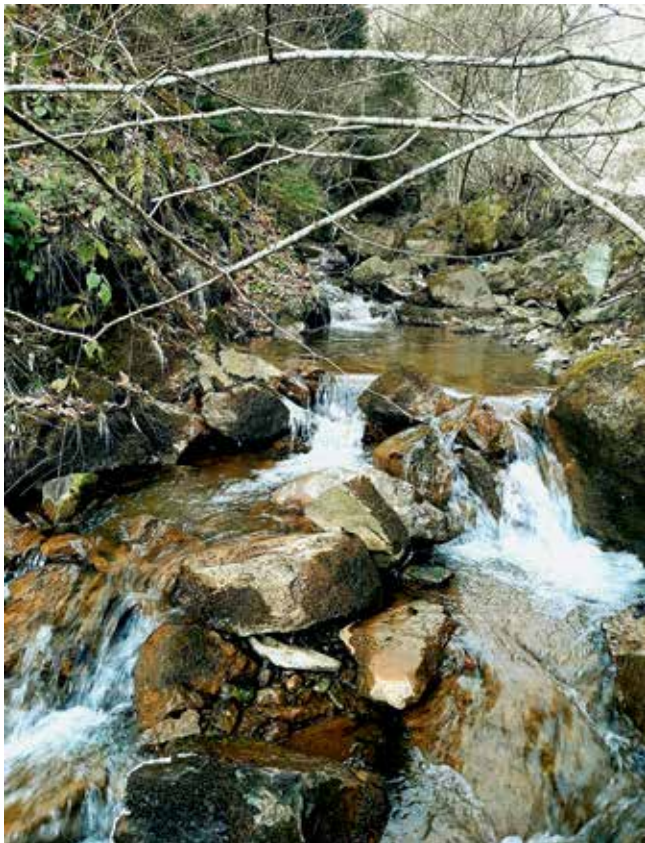
da kopljejo račine in so tako neodvisne od površinske vode, kar velja predvsem za družini Cambaridae in Parastacidae. Vrste iz rodov *Engaeus*, *Parastacus* in *Distocambarus* so še posebno prilagojene na kopenski način življenja. Vrste, ki živijo v jamah, so redke, vendar živijo predvsem v kraških jamah v južnem delu ZDA in Mehiki ter so prilagojene na življenje v jamah. Pogosto so te vrste slepe in brezbarvne: primer takšne vrste je *Orconectes inermis*. Zanimiva je primerjava med domorodnim koščakom (*Austropotamobius torrentium*) in tujerodno invazivno vrsto močvirskim škarjarjem. Prvi živi zgolj v določenih habitatih, saj potrebuje specifične razmere in ni tolerant na različne okoljske dejavnike. Živi v majhnih potokih z obilo skrivališč, s tekočo in mrzlo vodo. Ne pojavlja se v toplejših, organsko bogatih vodah in onesnaženih vodah z blatnim dnom. Nasprotno je močvirski škarjar veliko bolj prilagodljiv na različne okoljske dejavnike. V domorodnem območju je najpogostejši v sezonsko poplavljenih mokriščih, medtem ko se v območjih, kjer ni naravno prisoten, pojavlja v vseh vodnih telesih, od potokov, rek, ribnikov, presihajočih jezer, namakalnih sistemov, od brakičnih do sladkih voda z različnimi vrednostmi trdote in kislosti. Sušo preživi tako, da se skrije v račinah, za dihanje pa uporablja atmosferski kisik.

Kamnite zložbe so odlična skrivališča rakom. Foto: Jernej Košir, 2021.

Gostota rakov

V naravnih habitatih je gostota rakov zelo različna, od manj kot en osebek na kvadratni meter do več kot 70 osebkov na kvadratni meter. Zanimiv je podatek, da se lahko pri invazivnih tujerodnih vrstah pojavljajo veliko večje gostote na območjih, kjer so naseljene. Primer je signalni rak (*Pacifastacus leniusculus*), za katerega so nekatere raziskave pokazale, da se na domorodnem območju pojavlja v gostotah od 0,25 do 1,8 na kvadratni meter, na območjih, kjer je bil naseljen, pa v gostotah od 0,4 do 34 na

Potoki s čisto vodo, obogateno s kisikom, so življenjski prostor slovenskim domorodnim rakom. Foto: Jernej Košir, 2021.

Signalni rak lahko doseže velike gostote na kvadratni meter in tako pomembno vpliva na habitat. Foto: Jernej Košir, 2019.

kvadratni meter. Zelo velike gostote dosega tudi invazivna tujerodna vrsta močvirski škarjar. Vrste z velikimi gostotami lahko znatno vplivajo na habitat.

Obnašanje

Vsaka vrsta ima svojo strategijo preživetja, zato ima obnašanje pomembno vlogo v medvrstnih in znotrajvrstnih povezavah, posledično vpliva tudi na uspeh invazivnosti posamezne vrste.

Aktivnost

Aktivnost vrste je odvisna od več dejavnikov, na primer geografske širine, ko so zaradi vremena boljše in slabše razmere za aktivnost rakov in življenjske cikle. V toplejših razmerah so raki po navadi bolj aktivni. Spremembe aktivnih in manj oziroma neaktivnih obdobji so odvisne predvsem od temperature, dolžine dneva in dostopnosti hrane. Večina vrst je aktivnih ponoči: na primer jelševc (*Astacus astacus*), koščenec (*Austropotamobius pallipes*) in signalni rak. Tako se zmanjša možnost, da bi sami postali plen, vendar morajo biti hkrati časovno usklajeni s svojim plenom. Nekatere vrste se tudi selijo, predvsem zaradi sezonskih sprememb v okolju, kar je največkrat povezano z razmnoževanjem. Selitve v glavnem sprožata dva dejavnika: krajšanje dnevne svetlobe in nižanje temperature.

Izogibanje plenilcem

Zmnožnost izogibanja plenilcem znatno prispeva k preživetju osebka. Strategija, kako se izogniti plenilcem, je lahko povezana s časom, ko so osebki aktivni. Veliko vrst rakov je aktivnih ponoči, kar zmanjša možnost napada plenilcev. Pri izogibanju plenilcem so zelo pomembni kemični signali, na primer vonj. Raki imajo lahko prirojen odziv na vonj plenilcev, kot je na primer odziv jelševca na vonj jegulje (*Anguilla anguilla*). Veliko vrst se lahko tudi nauči povezovati vonj plenilcev z opozorilnim vonjem, ki ga v okolje sproščajo osebki iste vrste raka. Prednost, ki jo imajo

nekateri tujerodne vrste, kot je na primer močvirski škarjar, je, da se hitreje odzivajo na opozorilne signale tudi drugih vrst rakov in si za dlje zapomnijo naučene odzive.

Kopanje račin

S skrivanjem v zavetju se žival izogne stresu, ki je lahko posledica okoljskih dejavnikov. Raki najdejo zavetje med kamni ali v luknjah, ki jih kopljejo; luknje se imenujejo račine in služijo izogibanju neugodnim temperaturam ali suši. Uporabljajo jih tudi kot zavetje pred plenilci ali pred osebki iste vrste, na primer, kadar se levijo ali množijo. Vse vrste imajo določeno nagnjenost h kopanju račin, vendar le 20 % vrst iz družin Cambaridae in Parastacidae, ki živijo v močvirnih in sezonsko poplavljenih habitatih, obligatorno koplje račine. Zanimivo je tudi, da nekatere vrste, ki v domorodnih območjih ne kopljejo račin, jih kopljejo na območjih, kjer živijo kot tujerodne vrste. Takšen primer je signalni rak. Rake, ki kopljejo račine, delimo v tri skupine: primarno, sekundarno in terciarno. Vrste iz primarne skupine večino časa preživijo v račinah, zunaj se pojavljajo le občasno, na primer v času parjenja ali iskanja hrane. Tipičen predstavnik je *Procambarus hagenianus* in nekatere vrste iz rodov *Engaeus* in *Geocharax*, ki živijo v Avstraliji in kopljejo račine do en meter globine. Ob tem nastajajo blatni »dimniki« do višine 45 cm. Vrste iz sekundarne skupine uporabljajo račine sezonsko, za preživetje v času suše. Tovrstne račine koplje močvirski škarjar. Ugotovili so, da se ne vrača v že izkopane, ampak koplje nove, kar lahko zelo vpliva na erozijo bregov. Predstavniki iz terciarne skupine kopljejo račine le pozimi, v sušnih razmerah in v nekaterih primerih v času parjenja. Primeri teh vrst so *Orconectes causeyii*, *Cherax destructor* in *Cherax tenuimanus*.

Premikanje v prostoru

Premikanje v prostoru služi različnim namenom, na primer iskanju hrane in izogibanju stresnim dejavnikom iz okolja. Raki imajo zapleten način premikanja v prostoru; kažejo se izrazita nihanja v vzorcih premikanja – med fazo mirovanja na manjšem območju in fazo »potepanja« s premikanjem na daljše razdalje. Invazivne tujerodne vrste imajo načeloma večjo sposobnost premikanja v prostoru, zato se lahko bolj razširjajo kot domorodne. Tovrstna sposobnost jim prinaša prednost pri iskanju neenakomerno razporejenih virov, kar lahko v kombinaciji z agresivnim obnašanjem privede do izpodrivanja domorodne vrste. S proučevanjem invazivnega tujerodnega signalnega raka in domorodnega primorskega koščaka (*Austropotamobius pallipes*) v neki angleški reki so ugotovili, da je pri signalnem raku prehojena razdalja dvakrat daljša kot pri primorskem koščaku.

Pri razširjanju na nova območja ima pomembno vlogo tudi agresivno obnašanje; samci so namreč agresivnejši od samic in intenzivneje tekmujejo za življenjski prostor, hrano ter spolne partnerje, zato se podrejeni (manjši) samci umikajo nadrejenim in tako začnejo zasedati nova območja.

Som (*Silurus glanis*) je plenilec signalnega raka v reki Dravi. Foto: Jernej Košir, 2019.

Agresivno obnašanje

Agresivno obnašanje je vedenjska oblika, ki lahko pripomore k povečani možnosti preživetja in uspešnemu parjenju. Raki namreč tekmujejo za primarne vire, kot sta hrana in zavetje, ter spolne partnerje (samci se bojujejo za dostop do samic). Pri raki ločimo štiri vrste agresivnega obnašanja:

- izogibanje, ko se podrejeni osebkovi umaknejo nadrejenim osebkom,
- grožnja, ko se rak postavi v položaj obrambe z razširjenimi škarjami navzgor,
- napad, ko osebek z razširjenimi škarjami napade druge osebe,
- boj, prepletanje škarj.

Agresivne povezave med dvema osebkoma se postopoma stopnjujejo (dvignjene škarje, zadržana uporaba škarj in kratkotrajni močni boji s škarjami), dokler se eden izmed obeh ne vda. Za rake je značilno, da živijo v določeni hierarhiji, tako znotrajvrstni (na primer primorski koščak in *Procambarus acutus*) kot medvrstni (na primer hierarhija med primorskim koščakom in močvirskim škarjarjem). Invazivne tujerodne vrste imajo tudi v tem primeru prednost pred domorodnimi.

Dominantnost je odvisna od velikosti telesa, velikosti škarj, spola, morfotipa, fizičnega stanja, agresivnosti, znanja o izrabi virov, skrivališč in opazovanja bojev drugih osebkov. Predhodne bojne izkušnje so zelo pomembne v nadaljnjih bojih, zato se raki, ki imajo pozitivne izkušnje – so zmagovalci bojev, tudi lažje borijo v naslednjih bojih. Nadrejeni osebkovi so bolj oddaljeni od drugih osebkov, zato imajo večjo dostopnost do naravnih virov, uporabo skrivališč, ko so le-ta omejena, in večji dostop do hrane ter spolnih partnerjev. Posledično imajo nadrejeni osebkovi večjo kondicijo kot podrejeni. Teoretično lahko agresivnost (s katero pridobivajo omenjene dobrine) poveča porabo energije in tveganje za poškodbe, vendar se v naravi podrejeni osebkovi izogibajo nadrejenim.

Tekmovalnost

Vsaka vrsta tekmuje z drugo vrsto (medvrstna tekmovalnost) in/ali z osebkovi iste vrste (znotrajvrstna tekmovalnost) za optimalno izrabo virov (na primer hrano, prostor) ali spolne partnerje. Tekmovalnost med raki je pogosto pomemben dejavnik, ki vpliva na njihovo prostorsko razporeditev. Rezultat tekmovalnosti med odraslimi, spolno zreli raki in juvenilnimi raki je pogosto premikanje slednjih v plitve in toplejše predele. Tekmovalnost je prisotna tudi med domorodnimi in (invazivnimi) tujerodnimi

vrstami rakov, kjer lahko popolnoma izpodrinejo domorodne vrste. Primer iz ameriške države Wisconsin kaže, da je *Faxonius rusticus* z domorodnega območja popolnoma izpodrinil ne le bradavičastega trnavca (*Faxonius virilis*), ampak tudi *Faxonius propinquus*, ki je kot tujerodna vrsta že sobival s *Faxonius rusticus*.

Račine signalnega raka v reki Dravi. Foto: Jernej Košir, 2018.

Ugotovili so, da je bila smrtnost *Faxonius rusticus* zaradi plenilcev manjša v primerjavi s preostalima vrstama, prav tako je prisotnost plenilcev v manjši meri zavirala njihovo rast.

Podnebne spremembe

Ker temperatura vode pomembno vpliva na različne faze v življenjskem krogu sladkovodnih rakov, bo le-ta v prihodnosti imela pomembno vlogo v luči globalnega segrevanja in posledično na število vrst in velikost populacij. Vrste, ki so razširjene po svetu, so bolj prilagodljive na različne okoljske dejavnike kot vrste, ki zaradi svojih potreb živijo zgolj na določenih območjih, zato se bodo le-te težje prilagodile na nove razmere. Tako bodo razširjene vrste, ki so pogosto tudi invazivne, zopet v prednosti. Predstavniki iz družine Astacidae imajo nižjo zgornjo mejo najvišje temperature, pri kateri lahko živijo, kot nekateri predstavniki družine Cambaridae, kar jim daje prednost pri globalnem segrevanju. Izpostavimo lahko primer raka *Orconectes rusticus*, ki ob preseganju tolerančne temperature 39 stopinj Celzija poišče zatočišče v račinah, kjer je temperatura za približno šest stopinj nižja. Zaradi vse pogostejših suš bodo sledile tudi izgube habitata za sladkovodne rake.

Po predvidevanjih se bodo z intenzivnejšimi podnebnimi spremembami še povečali negativni vplivi invazivnih tujerodnih vrst na domorodne vrste sladkovodnih rakov, saj se bodo tujerodne zaradi manj zahtevnih ekoloških potreb širile na še neposeljena območja, domorodne (posebno hladnovodne) pa propadale.

Jernej Košir, mag. biol. in ekol. z naravovar.

Viri in literatura

- Gherardi, F., Souty Grosset, C., Vogt, G., Diéguez-Urbeondo, J., Crandall, K. A. (2010). Infraorder Astacidea Latreille, 1802 P. O. : The freshwater crayfish. V: Treatise on Zoology - Anatomy, Taxonomy, Biology. The Crustacea. Boston, 489 str.
- Hudina, S., Hock, K., Žganec, K., Lucić, A. (2012). Changes in population characteristics and structure of the signal crayfish at the edge of its invasive range in a European river. *Annales de Limnologie - International Journal of Limnology*, 48(1), 3–11.
- Reynolds, J., Souty Grosset, C., Richardson, A. (2013). Ecological Roles of Crayfish in Freshwater and Terrestrial Habitats. *Freshwater Crayfish*, 19, 197–218.

RIBOGOJNICA V BESNICI

Velja trditev, da narava vedno sama poskrbi za ravnesje. To je morda res, ampak v naravo se je vmešal človek. Po drugi strani pa narava za ravnesje poskrbi na dolgi rok (desetletja, stoletja). Ljudje imamo krajšo življenjsko dobo in se samo na naravo ne moremo zanašati.

Ribiči bi želeli, da so ribolovne vode vedno polne rib. Vendar to ni mogoče. Vode ogrožajo ujme, zastrupitve, odplake, plenilci in tudi ljudje. Zato je treba v lovne vode bolj ali manj intenzivno vlagati. To je vedel tudi nestor slovenskega ribištva prof. Ivan Franke, ki je leta 1881 začel z vzrejo postrvi. Ena od prvih ribogojnic je bila v bližini RD Tržič, v mlinu na Okroglem, kjer so še vedno vidni vzrejni bazeni.

Do konca druge svetovne vojne nimamo dovolj arhivskih dokumentov o vzreji postrvi, o povojnem obdobju pa imamo v lasti kar nekaj dokumentov. Vedeti moramo, da so bili po vojni ribiški revirji strahovito prazni. Razlogi so bili razumljivi (vojske so z bombami dodobra izpraznile potoke, stanje zaroda so v tistem času dodatno poslabšale narasle spomladanske vode).

V vseh zapisnikih organov Ribarske zadruge Gorenjske, Ribiškega društva in Ribiške družine Tržič zato zasledimo kot rdečo nit ribiškega dela ribogojno dejavnost. Parole, kot so Vse sile za obnovo uničenih revirjev! (1947), Vse sile za naše vode! (1956) in Čuvajmo naše vode! (1958) zgovorno pričajo o glavni dejavnosti ribiških organizacij.

Glavni objekt, v katerem so gorenjske ribiške družine kupovale ribe, je bila ribogojnica v Besnici. Žal je po koncu udarniških del postala finančno neuspešna. Za komercialno dejavnost ni bilo (in jih še vedno ni) ustreznih bioloških razmer. V sušnih poletjih v ribogojnici zmanjkuje vode, ki je pogoj za nemoteno delovanje ribogojnice. Ribiške družine v sestavi rajonske zveze kot lastnice objektov so se zaradi prevelike finančne obremenitve odpovedale ribogojnici. Za večino ribiških družin je bila ribogojnica v Besnici prometno neugodna (avtomobilov je bilo malo!), primanjkovalo je tudi ustreznih kadrov.

Na Skupščini ZRD Gorenjske sta delegaciji RD Kranj in RD Tržič sprejeli odločitev, da prevzame in sanira ribogojnico v Besnici. Na predlog predsednika Franca Podlesnika je odločitev delegacije potrdil tudi takratni občni zbor Tržič, in sicer 14. 1. 1973. Žal v RD Kranj delegacija ni dobila potrditve.

Prvo ribogojno ekipo so sestavljali člani Božo Rustja, Jelko Rustja, Polde Kavčič, Stane Perko in Peter Jež. Z leti so nabavili potrebno opremo in se izobrazili na tečajih v organizaciji RZS. Omenjena ekipa je opravljala tudi intervencijske izlove. Ne smemo pozabiti, da je bil ribolovni okoliš prepleten s kanali in mlinščicami, ki jih je bilo treba redno vzdrževati. Zapustiti je bilo treba delo v tovarni in oditi na interventne izlove ter preprečiti škodo ob gradbenih delih. Za odsotnost od dela so darovali svoj dopust. Vso potrebno prakso so pridobili s trdim delom v ribogojnici pod mentorstvom predsednika Franca Podlesnika. Njihovemu vztrajanju v mrzlem okolju velja zahvala, da so objekti ostali v kolikor toliko vzdrževanem stanju. V letu 1987 je v ribogojnici Besnica svojo dejavnost kot solastnica začela opravljati tudi RD Kranj.

V letu 1988 sta RD Kranj in RZS na ribogojnici vzdali spominsko ploščo. Žal slavnostni govornik najbolj zaslužnih ni omenil niti z besedico. Na to sem opozoril slavnostnega govornika, ki o tem očitno ni bil obveščen, zato sem napisal članek z naslovom Tudi vam so zapeli (ob tem sem menil slavnostne pevce in za ribogojnico zaslužno ekipo), vendar omenjenega niso objavili.

Prvi ribogojni ekipi velja zahvala, da so izobrazili nov rod uspešnih ribogojcev, ki jih danes uspešno vodi Janez Čadež. Brez prizadevnosti ribogojne ekipe bi bila naša RD v resnih težavah. V ribogojnici na leto vzredimo približno 800.000 mladice potočne postrvi.

Strokovnemu delu sedanjih ribogojcev velja tudi zahvala, da je s kakovostno diplomsko nalogo na veterinarski fakulteti želela dobiti praktično znanje Klavdija Bogataj iz Tržiča. Njej, njenemu raziskovalnemu delu in mentorju dr. Snoju velja zahvala, da smo v enem od naših ribogojnih potokov odkrili gensko čisto potočno postrv. V letu 2010 smo imeli prvih 107 enoletnic gensko čistih potočnih postrvi. Leta 2021 imamo v ribogojnici le še ike in mladice gensko čiste potočne postrvi. Mladice vlagamo v gojitvene potoke, ki pa jih zelo plenijo čaplje. Bazine v ribogojnici lahko zaščitimo z mrežo, ne moremo pa prekriti potokov. Mladic je dovolj tudi za druge zainteresirane ribiške družine.

Žal nam je narava postavila omejitve: poleti v ribogojnici Besnica zmanjka vode, potok Besnica presahne. Težava se je povečala po prvem potresu v Posočju. Dotoka sveže vode iz potoka ni več, zato takrat delujeta le še dva bazena. Bazine polnimo le še iz vodovoda, kisik pa dovajamo z zračenjem in dovajanjem iz kisikovih bomb. Večje postrvi večinoma preselimo v bazen nekdanje tovarne BPT v Tržiču.

Zaradi omejenih možnosti vzreje želimo zgraditi novo ribogojnico za prostorom za piknik v Žejah. Na tisti lokaciji smo leta 1997 najprej očistili prostor in zgradili ribiško brunarico. Naslednji korak je bila izgradnja komercialnega salmonidnega ribnika, zatem pa še prostor za piknike. Prav za tem prostorom želimo zgraditi novo ribogojnico, kjer ni težav z dotokom kakovostne, čiste in s kisikom bogate vode. V ta namen smo na Občino Naklo že leta 2012 poslali pobudo za spremembo namembnosti. Po pooblastilu zbora članov smo za novo ribogojnico kupili parcelo, pripravili projekte in zaprosili za soglasja. Uradna pobuda za spremembo namembnosti (v katastru je na parceli gozd) je bila naslovljena na Občino Naklo leta 2014. Od takrat čakamo na spremembo namembnosti zemljišča. Ironija je, da je nekdanji omenjeni parceli tekla struga reke Tržiške Bistrice. Njen tok je bil spremenjen med izgradnjo hitre ceste Naklo, Podtabor, Tržič, Ljubelj. A pridobivanje soglasij je zahtevno in dolgotrajno.

Z izgradnjo nove ribogojnice ne bomo več odvisni od različnih dobaviteljev za vlaganje rib. Težava je tudi zaradi predvidene prepovedi vlaganja tujerodne šarenke. To velja le za Savo, v Tržiško Bistrico pa že vrsto let vlagamo izključno potočnico. Šarenka se v Savi bistveno uspešneje prilagodi razmeram kot potočnica. Na merilnem mestu Okroglo se je temperatura Save zaradi podnebnih sprememb zelo dvignila (poleti na 21 stopinj in več), kar pa po literaturi zelo presega pogoje za potočno postrv. Več let ugotavljamo, da se potočnica umika. Lipan se (po invaziji kormoranov) v Savi ne razmnožuje dovolj hitro. Načrtujemo vzrejo lipana, če bomo le dobili ike. Če vlaganje šarenke ne bo več dovoljeno, se sprašujemo, kaj bo ostalo v Savi? Imamo zavidljiv stalež sulca, prisotnih pa je tudi mnogo drugih plenilcev (čaplja, raca žagarica, vidra). Plazilci, vodni kos in vodomec ne povzročajo velikih težav. Po statistiki uplen ribičev ne pomeni obremenitve vode. Vendar so tudi plenilci del narave, po večini zaščiteni z zakonom. Vzeti jih moramo kot del življenja in pri umetni vzreji upoštevati njihove potrebe.

Na dovoljenja in soglasja čakamo že mnogo let. Morda je največja ovira neaktivnost in nezainteresiranost organov v postopku. Sproti se prilagajamo njihovim zahtevkom. Neživljenjski postopki nam vzamejo več energije kot sama fizična izvedba. Za prostovoljno delo pa v naši ribiški družini nikoli ni bilo težav. To vem, saj sem aktiven član RD Tržič že skoraj pol stoletja. Resnična priznanje in zahvala veljata torej vsem članom te RD.

Jožef Smolej

Smukanje potočne postrvi

Prebiranje iker

LJUBKA ŽIVAL, KI JE TUDI V SLOVENIJI NAŠLA PRIJAZNO NOVO DOMOVINO, ALI INVAZIVNA VRSTA, KI JO JE TREBA IZTREBITI?

*Ribiči ob vodi lahko pogosto opazimo kosmate živalce, ki plavajo po vodi v bližini brega; to so nutrije, strokovno jim pravijo *Myocastor coypus*. Imajo črn ali svetlo siv kožuh, črne kremplje in oranžne zobe, gladek rep nekoliko spominja na podganjega. Tehtajo do skoraj deset kilogramov in so dolge do 60 centimetrov – brez njihovega okroglega repa, ki je sam praviloma dolg najmanj pol toliko. Nutriji podobna je pižmovka (*Ondatra zibethicus*), ki je pri nas prav tako tujerodna vrsta. Njeno telo pa je manjše in v dolžino meri le 25–35 cm, rep pa 20–25 cm.*

Ribiči do nutrij nismo kaj prida nestrpni. Naša RD Barje ima ribiški dom v neposredni bližini Ljubljane, razmeroma blizu središča Ljubljane. Tudi tam živi v Ljubljani kolonija nutrij. Opazujemo jih lahko skoraj vsak dan, kako veselo čofotajo. Na splošno smo ribiči z njimi vzpostavili prijateljski odnos, za razliko od vider, ki jih veliko ribičev ne mara, ker se prehranjujejo z ribami in nam hodijo »v zelje«, tako v rekah kot v ribogojstvu. Do bobrov smo večinoma nekoliko zadržani, ker nas malo »moti«, da si delajo jezove tam, kjer je njim všeč, ne da bi nas kaj vprašali.

Še poseben prijateljski odnos z nutrijami je imel naš žal že pokojni član Marko Tancik. Stanoval je tik ob bregu Ljubljane, nekaj sto metrov od ribiškega doma. Naučil jih je, da so se odzvale na njegov klic in priskakljale prav do njega ter mu jedle iz rok. Rad nam je povedal, da niso izbirčne ter da imajo najraje bananine olupke, pojedjo pa tudi jabolka, zelenjavo, star kruh, vse, kar jim ponudiš.

V Ljubljani je bilo veliko razburjenja zaradi z nutrij leta 2014, ko je v medijih zakrožila fotografija živali, ki strumno koraka po ploščadi v bližini Tromostovja. O tem so tedaj obširno poročali številni mediji. Slišati je bilo celo veliko predlogov javnosti, da je treba njihovo število zmanjšati. Časopis Delo je v tistem času 17. februarja 2014 objavil članek pod zvanečim naslovom: Bodo uvožene vodne podgane preplavile Slovenijo? Po eni strani smo tedaj v članku lahko prebrali, da lovci ne dvomijo, da so nutrije škodljive, po drugi pa, da je nutrija precej neškodljiva, vedno lačna in neizbirčna vegetarijanka. Njen želodec potrebuje obilico vodnih, obvodnih in močvirskih rastlin. Menda vsak dan zaužije toliko hrane, kot znaša četrtina njene teže. Res pa je, da na obrežju reke rade kopljejo rove ali si jih prisvajajo od drugih živali.

Ljubljana pa še zdaleč ni edina reka v Sloveniji, kjer lahko naletimo na nutrije. Opazili so jih tudi ob Savi, Dravi in Muri ter bližje morju, ob Rižani. Najbolj jim ugajajo počasne reke, dobro se počutijo tudi ob nekaterih jezerih. Nutrije spadajo med lovne tujerodne živali. Lovske evidence zadnjih let kažejo, da je nutrija uspešno zavzela že precejšen del Slovenije. Očitno se veliki rastlinojedi glodavci pri nas dobro počutijo.

Kako in zakaj so nutrije prišle tudi k nam, je zanimiva zgodba. Neizpodbitno je res, da za to niso nič krive nutrije same, ampak zgolj človeški pohlep po zaslužku zaradi prodaje njihovega krzna. Izvirajo iz predelov Južne Amerike. V njihovem prvotnem domovanju so jih zaradi lova za pridobivanje kožuhov skoraj povsem iztrebili. Pred dobrim stoletjem so jih ljudje zaradi njihovega krzna pripeljali in začeli gojiti tudi na severni polobli. Konec 19. stoletja je nastalo več gojitvenih farm nutrij, najprej v Argentini, pozneje pa tudi v Severni Ameriki, Evropi in Aziji. Tudi v Slovenijo so jih zanesli iz enakega razloga.

Pri nas so jih za potrebe krznarske industrije gojili že pred drugo svetovno vojno. O prvih farmah poročajo v letih od 1930 do 1940, pozneje pa o reji nutrij ni veliko podatkov.

Ko je nastala kriza krznarske industrije in ni bilo več povpraševanja po njihovem krznu, so rejci nutrij, ki jih niso mogli več preživljati, le-te izpustili v reke in prepustili njihovi usodi. Tako se je tujerodna vrsta znašla na prostosti in zaživela v novem okolju, ki ji je ustrezalo. Ker skoraj nimajo naravnih sovražnikov, so se naglo razmnožile.

Leta 1937 so v naravi prvič opazili pobegle osebkke. Naslednja poročila

navajajo, da so nutrije opazili leta 1988 v Polšniku pri Litiji. Za leto 1989/90 obstajajo ustna poročila o divje živečih nutrijah pri Notranjih Goricah na Ljubljanskem barju, kjer naj bi bila tudi opuščena farma. Leta 1990 so jo opazovali že v Rižani pri Bertokih. Pred desetletji je bila farma nutrij tudi v povodju Rižane in verjetno so prav od tam pobegnili osebki, ki so dandanes zelo pogosti v obalnih tekočih in stoječih vodah. Zdjaj jih lahko opazimo tako rekoč po vsej Sloveniji. Njihovega točnega števila ne poznamo, obravnavamo jih kot invazivno vrsto. V več državah so bile tudi tarča obsežnih programov iztrebljanja. V enem od naših medijev je nekaj let nazaj kritično opozoril prof. dr. **Boris Kryštufek**, vodja Kustodiat za vretenčarje v Prirodoslovnem muzeju Slovenije: »Nutrije na nekaterih območjih morda res povzročajo gospodarsko

škodo, zlasti s kopanjem rogov v nasipe. V času, ko smo jih naseljevali zaradi dobičkov krznarske industrije, nas ta vidik ni motil. Danes, ko krzno ne gre več v promet, je nutrija le še zanesena vrsta in škodljivec.« V zadnjem času v medijih vse pogostejše lahko spet zasledimo članke, kako je okolje vse bolj neprijazno do nutrij.

Tako smo lahko v Ljubljanskem Dnevniku 22. marca letos v članku pod naslovom Nutrije že ogrožajo naselje Lenovo prebrali: »Lovska družina Škofljica je jasno opozorila na povečano število nutrij v neposredni bližini tamkajšnje osnovne šole, lekarne in doma za starostnike. Ker prebivalci živali hranijo, se te ne bojijo ljudi, lovsko družino pa skrbi, da bo število nutrij v

naselju še naraslo.« Tudi na spletni strani siol.net smo lahko 27. decembra 2020 med drugim prebrali: »Nekaterim se zdijo nutrije pristrčne, drugim nadležne, v nobenem primeru pa teh velikih glodavcev na nabrežjih Ljubljane preprosto ni mogoče spregledati. Nutrije nimajo samo dobrotnikov, temveč tudi nasprotnike, ki jim očitajo škodljivost. Ker je na njihovem jedilniku večinoma rastlinska prehrana, naj bi vrtničarjem ob reki kradle njihov pridelek, s kopanjem rogov tudi v nasipih pa spodkopavale rečna obrežja.«

Kaj napisati za zaključek? Nutrijina zgodba je pravzaprav tragična zgodba živalske vrste, ki jo je k nam prinesel človeški pohlep. Če ne bi bilo človeka, bi se ta mali kosmatinec zelo verjetno obdržal v svojem prvotnem življenjskem okolju Južne Amerike, čeprav da so jih tudi tam v naravnem okolju neusmiljeno pobijali zaradi krzna. Tako pa jo imamo, iz enakega razloga, v številnih evropskih državah. Tudi pri nas ji okolje očitno zelo ustreza. Da je žival zelo prilagodljiva, dokazuje tudi dejstvo, da so nutrije prišle k nam iz toplih južnoameriških krajev, pa jih naša zima, če ni premrzla, ne moti preveč. V Sloveniji je nutrija uvrščena med lovne vrste, ker pa ni zavarovana, je lovna doba zanjo vse leto.

Vendar se nutriji tudi lovcev ni treba preveč bati. Nekateri so sicer ugotovili, da je meso nutrij ne le užitno, ampak celo zelo okusno. Ampak zato ne bo odstreljenih bistveno več primerkov. »Moteče« so v urbanih okoljih, v mestih, kot je Ljubljana, kjer so tako rekoč povsod ob Ljubljani. Vendar so v mestu tudi varne, saj jih tam ni dovoljeno odvzeti. Za zdaj izkušnje kažejo, da tudi niso nič bolj nevarne za prenos bolezni kot prostoživeči mestni golobi, podgane ali miši. Tako kaže, da bodo nutrije še naprej »zabavale« obiskovalce ob vodah in ribiče. Če jih ne doleti nenaravna smrt, lahko živijo največ tri do štiri leta življenja na prostosti, kar je sicer pol manj, kot bi lahko doživele v ujetništvu. Je pa kakovost njihovega življenja v naravi zagotovo neprimerno boljša.

Borut Jerše

Foto: Pixabay

DEGRADACIJA RIBIČEV

Menim, da moram kot ribič spoštovati naravo z njenimi dobrinami in pestrim življenjskim krogom, pa tudi vse ljudi, ki imajo poštene namene ohranjati jo. Ker narava za lastno varovanje ne more najemati odvetnikov, to poskušamo opravljati zanj ljudje v različnih vlogah v družbi in po različnih poteh. Med nami se počasi kaže napredek in ozaveščenost o ohranjanju narave, so pa tudi izjeme.

V prispevku želim ribičski javnosti predstaviti moje razmišljanje, ki je po človekovi volji in hotenju povezano z degradacijo naravnega okolja. Ribiči RD Radovljica, krajani vasi Lancovo in turisti se srečujemo s težavo prostega dostopa do sotočja rek Save Bohinjke in Save Dolinke. Zasebni lastnik obvodnega zemljišča na območju sotočja rek je v letošnjem februarju z umetnimi ovirami zaprl prehod ribičem in drugim upravičenim uporabnikom do vode. To je storil tako, da je zaklenil kovinska vrata za dostop vozil in na odprto prehodno mesto za pešce privaril debelejšo kovinsko mrežo, zraven pa dodal napis „Privatna lastnina“. Naj poudarim, da z zasebnim lastnikom nismo v nobenem sosedskem ali drugem sodnem sporu, v preteklosti smo z njim dobro sodelovali po načelu dobrososedskih odnosov. Omenjeni je tudi lastnik male hidroelektrarne, ki jo je v okviru energetskega koncepta Občine Radovljica postavil leta 2014 in obratuje še vedno. Isti investitor namerava na svojem obvodnem zemljišču sotočja rek graditi rekreacijsko-turistični center z bivalnimi kapacitetami, rekreacijske in parkirne površine, avtopralnico za avtodome in urejenimi dostopnimi stezami do posameznih točk z vložitvijo zasebnega kapitala.

Kot stranka v postopku smo v lanskem juniju sodelovali v upravnem postopku na UE Radovljica, kjer smo izrazili naš interes in ga posebej razložili z upoštevanjem naših pravic in spoštovanjem okoljevarstvenih standardov, ki so za poseg v omenjenem območju strožja. Kot mnenjedajalec je sodeloval tudi Zavod za ribištvo, ki je presodil, da projekt izgradnje ne izpolnjuje zahtev in pogojev za gradnjo v pomenu zaščite naravnega okolja zaradi čezomernih škodljivih vplivov na vodne habitate in podal argumentirano negativno mnenje.

V postopku je upravná enota z odločbo zavrnila investitorjevo vlogo. Tudi civilno združenje pod geslom Rešimo sotočje je zbralo kup argumentov in podkrepljenih razmišljanj intelektualne srenje, kar pa je, če drugega ne, vplivalo na ozaveščanje krajanov in širše javnosti. Predstavniki gibanja niso sodelovali v postopku, zaradi njihove napake, saj svoje udeležbe niso priglasili v razpisnem roku oz. javnem pozivu krajanom.

Ribiči trenutno rešujemo težavo po pravni poti, skladno z našimi pooblastili pa smo seznanili pristojnega ribiškega inšpektorja. Menimo, da bo v nadaljevanju reševanje potekalo z vključitvijo državnih institucij, saj nam veljavna zakonodaja omogoča učinkovito varovanje naših pravic. Drugače je s sosesko, prebivalci, ki bodo svojo pravico morali uveljavljati v civilnem pravu, vsaj del, odvisno od fleksibilnosti reševanja državnih organov, kjer je njihovo varstvo zagotovljeno z Zakonom o vodah.

Sotočje rek je edinstveni kraj, je točka stičišč dveh rek, turisti in gosti ga naravnost obožujejo kot neki posvečen kraj in jim iz kulturnega in geografskega vidika pomeni veliko zadovoljstvo. Iz ribiškega vidika je neprecenljivo dejstvo, da je območje pod Cajhnovim jezero, ki je od sotočja oddaljeno gorvodno 200 m, naravno dristišče sulca, ki ob ugodnem stanju vode in temperature doseže, da se drsti več parov. V preteklosti smo tam zasledili tudi dvanaest parov na drsti in tudi uspešno izvedli smukanje. Zdaj je drsti manj, v juniju in juliju pa lahko opazujemo

močno drst klena, pestro je tudi življenje drugih živih organizmov, in sicer od rečnega piškurja do različnih ptic, ki gnezdijo v bližini.

Le kdo ne bi takšnega naravnega okolja varoval pred dokončno degradacijo in uničenjem? Po vseh dogajanjih, ki zadevajo varstvo narave, se mi pojavlja vprašanje, koliko etike in odnosa smo sposobni pokazati in uresničiti kot posamezniki in družba. Ali dali prednost nesorazmernemu vlaganju zasebnega kapitala v naravno okolje pred varovanjem javnega interesa? V praksi se dogajajo posegi, gradijo se hidroelektrarne po internem vzorcu in interesu, saj jih razvite evropske države opuščajo.

Navedel sem že pestro dristišče pod jezero, ki sodi v zaključen krog obvodnega zemljišča. Ob desni strani rečnega toka Save je za potrebe delovanja MHE zgrajen rečni industrijski kanal, ki za delovanje odvzema vodo iz Save na zgornjem jezovnem premcu na desni strani. Lastnik je pridobil obratovalno dovoljenje ob pogoju, da odvzema dovoljeno količino vode in zagotavlja pretok v obvodni kanal, kamor priteka voda v ribogojnico naše RD. Že nekaj let opažamo, da je zaradi spremenjenih podnebnih in vodnih razmer tok reke Save nizek, ne dosega stanja normalnega pretoka preko jezov in je posledično del desne struge izsušen. Na jezu je zgrajena ribja steza za gorvodno selitev rib, ki pa je zaradi degradiranosti izgubila svoj pomen in je praktično na suhem. Rečni tok se seli v približno 75 % proti levemu bregu, v sredini toka pa nastajajo kamnite nasipine.

Tako nastala degradacija okolja je posledica naravnih vplivov, kar razumemo, upoštevati pa moramo vzeti tudi umetno zgrajen objekt MHE, ki po našem mnenju čezmerno odvzema vodo iz narave in polno obratuje tudi, ko za takšno

delovanje niso izpolnjeni temeljni pogoji, to je nizek vodostaj. Takrat nastaja škoda v okolju, ni zagotovljene dovolj vode za delovanje ribogojnice, prav tako je odvzeta voda, ki bi morala teči prosto preko jezov. Cajhnov jezero, katerega izgradnja sega že v leto 1900, je imel veliko vlogo, zlasti za izboljšanje delovanja lesnih žag na Savi, ki so ljudem dajale zaposlitev, po drugi svetovni vojni pa so žagarsko dejavnost opuščali. Cajhnov jezero je ostal kot nekakšen krajevni simbol.

Ribičem se nekako upira, da se moramo ukvarjati s stvarmi, ki niso naša primarna naloga, denimo s kolesjem državne birokracije. Smo zagovorniki mirne poti reševanja, ki je smiselna po času in učinku in preko katere je tudi lažje vzpostaviti sorazmeren odnos. Naše dosežanje izkušnje v odnosu do ukrepanja posameznih državnih organov in do dela inšpekcijskih služb žal niso dobre. Preveč je formalizma in zapletenih birokratskih poti ter postopkov, predvsem pa je premalo neposrednega vključevanja na teren v okolje, kjer nastajajo težave. To pogrešamo, konec koncev smo ljubitelji narave in športni ribiči, ne pa pravniki in poznavalci vseh mogočih predpisov.

Zopet smo na začetku neke težave. Počakajmo, v kakšno smer in kako učinkovito bo reševanje in kam se bo nagnil jeziček na tehtnici. Upam, da v korist narave. V prispevku sem izrazil svoje mnenje, ki ga čutim v odnosu ljudi in institucij do narave. Dober prijem!

Roman Zupanc

Posnetek zaprtega dostopa

RIBIŠKA DRUŽINA MAJŠPERK

RD Majšperk je ena manjših ribiških družin v Sloveniji, glede na število članov in velikost ribiškega okoliša. Trenutno šteje 60 članov. V skladu s koncesijsko pogodbo upravlja z Dravinjskim ribiškim okolišem, ki obsega revirje reke Dravinje od mostu v Makolah do Dolene z mrvicami in pritoki, ribnik v Stanečki vasi in Ribnik v Zg. Pristavi.

Ribolovni revir reke Dravinje, ki je največji pritok Drave v Sloveniji, je bi pred leti izredno bogat ribolovni revir. Dravinja je bila še v osemdesetih letih poleg vseh vrst ciprinidov bogata s potočno postrvjo in platnico. Z dolgoletnim industrijskim onesnaževanjem s področja Slovenske Bistrice in kasneje Slovenskih Konjic, z regulacijskimi posegi ter z gradnjo MHE, ki preprečujejo migracije ribam iz Drave, pa se je slika Dravinje, kot ribolovne vode, katastrofalno spremenila. Nekoč po ribjem fondu ena najbolj bogatih rek v Sloveniji se je z leti spremenila v degradirani vodotok z revno floro in favno. Svoje so v zadnjih dvajsetih letih prispevali še kormorani, ki vsako zimo pojedjo še zadnje jate podusti in klenov, ki se zaradi regulirane struge nimajo kam skriti pred plenilci. RD Majšperk, RD Slovenska Bistrica in RD Ptuj, ki upravljamo z revirji na reki Dravinji, se skupaj bolj ali manj neuspešno borimo proti onesnaževalcem in drugim vplivom na stanje Dravinje.

Življenje v reki Dravinji kot ribolovni vodi ohranjamo z vsakoletnimi vlaganji krapa, linja in ščuke. Matice ščuk vlagamo v mrtvice in rokave Dravinje, kjer se drstijo in ob poplavih mladice dosežejo Dravinjo. Klavno stanje Dravinje kot ribolovnega revirja kaže statistika izkoriščenih ribolovnih dni in prodanih turističnih ribolovnih dovolilnic, ki jih je zadnja leta komaj za omembo.

Je pa območje ob Dravinji še vedno privlačno za sprostitev v naravnem okolju ob vznožju slikovitih Haloz, ki daje posebna doživetja, ne glede ribji uplen. Največjim vztrajnežem in poznavalcem reke se lahko nasmehe sreča, da ujamejo zajetnega soma, ščuko ali trofejno mreno.

Večina članov RD Majšperk in gostov, ki si zaželi pestrega ribolova, se raje odločijo za ribolov v ribniku v Zg. Pristavi ali ribniku v Stanečka vasi. Ribnik v Zgornji Pristavi, ki meri 3,5 ha vodne površine in leži na desnem bregu Dravinje, je vsekakor vabljiv za goste zaradi svoje čudovite naravne lege in ribjega bogastva. Poleg krapov, linjev, ploščičev in amurjev izjemnih velikosti (ujeta sta dva amurja, težja od 30 kg), je ribnik naseljen s številnimi vrstami sladkovodnih rib. Poleg naštetih ciprinidov je v ribniku mogoče loviti tudi plenilke in ujeti trofejnega soma, smuča ali ščuko. RD Majšperk vsako leto v tem ribniku organizira več tekmovanj, med drugim družinsko tekmovanje in tekmovanje za ribiškega carja, kjer šteje najtežja

ulovljena riba. Glede na število izrabljenih ribolovnih dni šteje ribnik v Zg. Pristavi kot glavni ribolovni revir RD Majšperk.

Ribnik v Stanečki vasi je površine okoli 1 ha in leži ob ribiškem domu RD Majšperk. V tem ribniku prevladuje lov krapa in linja na način »ujemi in spusti«. Skrbno urejen ribnik in okolje doma je točka za obisk ribičev in številnih sprehajalcev. Za ribolov turistov je odprti le ob nedeljah.

Poleg upravljanja z ribolovnimi revirji ima RD Majšperk v lasti tudi manjšo ribogojnico v Pečkah za vzrejo toplovodnih rib, kjer v treh vzrejnih ribnikih skupne površine 1,5 ha kot odoben in registriran obrat vzrejamo krapa in linja za porabljanja.

Večina aktivnosti društva temelji še vedno na prostovoljnem delu članov. Vsak član od 15 do 70 leta mora opraviti letno 18 delovnih ur. Nekateri prizadevni člani opravijo letno tudi več kot 300 ur, prispevajo z brezplačnimi prevozi in materiali. Skupno opravijo člani RD letno preko 3000 prostovoljnih delovnih ur. Problem je staranje članstva in vprašanje je, kako bo v prihodnje v ribiški družini, če ne bomo uspeli pritegniti mladih članov. S tem ciljem smo organizirali srečanja in predavanja osnovnošolski mladini v okviru naravoslovnih dni v letu 2017 in malo šolo ribolova v letih 2018 in 2019. Stalnih mladih članov ne uspemo pridobiti v naše vrste. Žal ne moremo ponuditi dovolj atraktivnih možnosti ribolova, ki ga iščejo mladi, težki pogoji za gospodarjenje z ribolovnimi vodami in društveno življenje, kot ga goji starejša generacija, pa mladih ne pritegne. Z aktivnostmi bomo nadaljevali tudi v prihodnje in iskali nove možnosti za pomladitev našega članstva.

Mejniki

Začetki društva segajo v leto 1954, ko so se majšperški člani tedanjega pododbora RD Ptuj odločili za samostojno RD »Lešje« RD Majšperk na območju srednjega dela porečja Dravinje. Z Uredbo o ribiških rajonih iz leta 1959 so določili ribiški okoliš v sedanjih meja od Makol do Dolene, z vsemi pritoki in mrtvicami, razen Ložnice, in ga poimenovali Dravinjski ribiški okoliš.

Ves čas od ustanovitve do danes je ribiška družina vzorno gospodarila z ribolovnimi vodami, skrbela za obstoj in obnavljanje življenja v njih in

Dravinja na Bregu v Majšperku. Foto: arhiv RD Majšperk

Naravna okolica ribnika Zgornja Pristava. Foto: arhiv RD Majšperk

Albert Krapše, gospodar RD, z lepim krapom iz ribnika Zgornja Pristava. Foto: arhiv RD Majšperk

Ribiški dom RD Majšperk ob ribniku v Stanečki vasi. Foto: arhiv RD Majšperk

hkrati gospodarsko rasla. V skladu s svojimi finančnimi zmožnostmi in z velikim angažiranjem članstva je društvo kupovalo zemljišča in gradilo objekte, potrebne za svojo dejavnost. Danes ima RD Majšperk v lasti več kot tri hektarje svojih zemljišč, na katerih so zgrajeni štiri ribniki in dva objekta za potrebe društvene dejavnosti in ribogojstvo, v upravljanju pa ima tudi več kot štiri hektarje ribnikov in kmetijskih zemljišč, ki so v lasti države.

Člani RD posvečajo veliko pozornost varstvu okolja. Poleg stalnega urejanja širše okolice svojih ribnikov organizirajo vsakoletne čistilne akcije ob reki Dravinji, skupaj z drugimi društvi, predvsem z lovci in Občino Majšperk. Za uspešno opravljanje javnih nalog na področju gospodarjenja z vodami Dravinjskega ribiškega okoliša je RD Majšperk z odločbo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano dodeljen status društva, ki deluje v javnem interesu.

Za dolgoletno uspešno delo na področju ribištva in naravovarstva je RD Majšperk leta 2004 ob praznovanju 50. obletnice delovanja prejela najvišje društveno priznanje na področju sladkovodnega ribištva - plaketo Ribiške zveze Slovenije. Istega leta ji je bila podeljena tudi plaketa Občine Majšperk, na katero so še posebej ponosni. Ta priznanja predvsem pa rezultati varovanja in vzdrževanja ribjega življa v naših vodah jih navdajajo z dodatno energijo in upanjem, da s svojimi aktivnostmi prispevajo največ kar lahko za ohranitev voda ter življenja v njih in omogočijo znanemcem uživanje teh naravnih lepot in bogastev.

Člani RD Majšperk so aktivna tudi na športno tekmovalnem področju, ki so v lovu rib s plovcem v samem vrhu slovenskega tekmovalnega športa že 30 let. Članska ekipa je osvojila v tem času 5 naslovov državnih prvakov, 3 naslove pokalnih zmagovalcev Slovenije in naslov državnih prvakov v kategoriji veterani. Ekipa članov je nastopila tudi na štirih svetovnih prvenstvih in številnih tekmovanjih v okviru Pokala Donava – Jadran, v okviru katerega so pred leti tudi zmagali. Posamezni tekmovalci se redno uvrščajo v državne reprezentance v lovu rib s plovcem v različnih starostnih kategorijah. V njihovih tekmovalnih vrstah so zrasi številni tekmovalci, ki so v domačem tekmovalnem vrhu.

Osnovni podatki

NASLOV: Majšperk 4, 2322 Majšperk

Preglednica 1: članstvo v RD Majšperk na dan 11. 4. 2021

Kategorija	Število članov
Polnoletni člani	54
Pripravniki	5
Mladi, študenti	1

Ribolov

V RD Majšperk upravljajo z Dravinjo od mostu v Makolah do mostu v Doleni, s potokom Skrabska od izvira do sotočja z Dravinjo pri naselju Skrblje, z ribnikom v Stanečki vasi, ribnikom v Zgornji Pristavi, gojitvenimi in drugimi revirji.

Za ribolov so najbolj zanimivi revirji reke Dravinje s pritoki in mrtvicami ter ribnika v Zg. Pristavi in Stanečki vasi. Reka Dravinja je, kljub mnogim vodnogospodarskim in drugim posegom v preteklosti, ohranila doberšen del naravne oblike in značilnosti ter je vabljava za ribiče in druge ljubitelje

Slavko Vindiš, dolgoletni član in aktivni funkcionar RD Majšperk s trofejno, 16 kg težko ščuko iz Dravinje. Foto: arhiv RD Majšperk

narave. Ribnik v Zgornji Pristavi, ki se razprostira na 3,5 ha vodne površine in leži pod slikovitim haloškim hribovjem, je vsekakor vabljev za goste zaradi svoje lege in ribjega bogastva. Poleg krapov in amurjev izjemnih velikosti (ujeti primerki, težji od 30 kg), je ribnik naseljen še s številnimi drugimi vrstami sladkovodnih rib. Poleg naštetih krapovcev je v ribniku mogoče loviti tudi plenilske vrste in ujeti trofejnega soma, smuča ali ščuko.

Revirji

► Dravinja

MOŽNOST RIBOLOVA: amur, bolen, klen, krap, linj, mrena, platnica, ploščič, podust, rdečeočka, rdečeperka, smuč, som, ščuka, tolstolobik, zelenika
VRSTA RIBOLOVA: beličarjenje, muharjenje, talni ribolov, vijačenje
DOVOLJENE VABE: umetne vabe, vabe rastlinskega izvora
TIP VODE: tekoča

► Skrabska

MOŽNOST RIBOLOVA: amur, bolen, klen, krap, linj, mrena, ostriz, platnica, ploščič, podust, rdečeočka, rdečeperka, smuč, som, ščuka, zelenika
VRSTA RIBOLOVA: beličarjenje, muharjenje, talni ribolov, vijačenje
DOVOLJENE VABE: umetne vabe, vabe rastlinskega izvora
TIP VODE: tekoča

► Ribnik Stanečka vas

MOŽNOST RIBOLOVA: amur, klen, koreselj, krap, linj, ostriz, ploščič, rdečeočka, rdečeperka, smuč, som, ščuka, zelenika
VRSTA RIBOLOVA: beličarjenje, muharjenje, talni ribolov, vijačenje
DOVOLJENE VABE: umetne vabe, vabe rastlinskega izvora
TIP VODE: stoječa

► Ribnik Zgornja Pristava

MOŽNOST RIBOLOVA: amur, bolen, klen, krap, linj, mrena, platnica, ploščič, podust, rdečeočka, rdečeperka, smuč, som, ščuka, tolstolobik, zelenika
VRSTA RIBOLOVA: beličarjenje, muharjenje, talni ribolov, vijačenje
DOVOLJENE VABE: umetne vabe, vabe rastlinskega izvora
TIP VODE: stoječa

Uredništvo

DRŽAVNO PRVENSTVO SE BO ZAČELO Z DATUMSKIM ZAMIKOM

Zaradi ponovnega širjenja okužb se bodo letošnja državna tekmovanja v lovu rib s plovcem (DP v LRP) različnih starostnih ter ligaških kategorij začela nekoliko pozneje, kot je bilo predvideno.

Za naše mlade kategornike je že tradicionalno rezervirani termin tekmovanj med šolskimi počitnicami. A ob tem moramo omeniti, da bomo za našo uspešno športno tekmovalno uresničitev potrebovali polno mero sreče, da bi vendarle zajezili širjenje že omenjene okužbe.

V lanskem športnoribolovnem tekmovalnem obdobju v LRP smo se srečevali z nepredvidenimi organizacijskimi težavami, podobno kot druge športnotekmovalne ter rekreativne dejavnosti številnih mnogih priznanih športnih panog, saj so vladna zdravstvena institucija, inšpekcijske službe ter drugi vladni nadzorni organi opozarjali, da kršiteljem vladnih določil (odlokov) ne bodo prizanašali. Žal se omenjeno nadaljuje tudi letos in pogoji našega življenja so še vedno omejeni.

O tem, kdaj naj bi se začelo letošnje datumsko prestavljeno uradno DP ter druga mednarodna tekmovanja (EU in SP), smo se pogovarjali s predsednikom tekmovalne podkomisije v LRP pri RZS **Branimir Zelič**, članom predsedstva RZS, ki nam je na naša vprašanja med drugim zaupal naslednje: »Vse je odvisno od

uspešne zajezitve širjenja okužb. V lanskegaletnem tekmovalnem obdobju smo uspeli izpeljati DP v LRP, le za mlade kategornike na Ptuj in delno »ligo posamezno« v ženski in članski konkurenci, zato bomo lanskegaletne državne prve omenjenega DP naknadno razglasili na prvem letošnjem že omenjenem ligaškem tekmovanju. Za izpeljavo A- in B-lige v preteklem letu do njene dokončne izpeljave (realizirani sta bili le po dve tekmovanji) ni prišlo zaradi okužbe, saj nekateri organizatorji niso mogli zadostiti zdravstvenim kriterijem, ki jih zahtevajo državne institucije. Problem je v pomanjkanju ustreznega kadra,« je zatrdil naš odgovorni za izpeljavo DP v LRP in obenem predstavil načrt izpeljave letošnje športnoribolovne tekmovalne dejavnosti na državnem in tudi na mednarodnem – svetovnem prizorišču z naslednjo predvideno napovedjo: »Letošnje DP v LRP vseh članskih kategornikov naj bi se začelo z zamikom prvega kola. Tako bi s tekmovanji pričeli, če bo to le dovoljevala zdravstvena situacija, z drugim kolom po predhodno že objavljenem urniku tekmovanj. Sestali smo se predsedniki tekmovalnih podkomisij pri RZS (lov rib s plovcem, z umetno muho, talni ribolov – krapov in suhih disciplin) na sestanku v Mariboru v prisotnosti predsednika RZS Mira Žaberla, sekretarja Igorja Miličiča, ter predsednika RD ter ZRD Maribor in TK pri RZS, Bojana Javornika. Na omenjenem sestanku smo pregledali poročila dela preteklega leta, plane tekmovanj za leto 2021, uskladili odhode reprezentanc na svetovna prvenstva (SP) in sprejeli dopolnila pravilnika tekmovanj v lovu rib z umetno muho. Med drugim smo se dogovorili, da se bomo prilagajali datumskim zamikom terminov tekmovanj, ki jih bo po potrebi določila najvišja svetovna športnoribolovna organizacija CIPS-ed, s katero smo se že dogovorili za novo postavljeni termin izvedbe SP v LRP – Radeče 2021, za kategornike veteranov (master – stari od 55 do 65 in veterani od 65 do 75 let starosti) in invalide, ki se bo predvidoma izvajalo v mesecu oktobru, če le ne bo prišlo do novih zapletov. Naj še omenim, da smo že predhodno sprejeli sklep, da se stroški registracije tekmovalcev za letošnje leto znižajo za 50 %,« je na koncu pogovora poudaril predsednik TPK pri RZS.

O športnoribolovni tekmovalni »osami« so naši večkratni člani državne reprezentance v LRP, ki so našo Slovenijo z osvojenimi prvimi mesti uspešno promovirali na svetovnem športnotekmovalnem prizorišču, med drugim povedali:

Jernej Ambrožič – Ambro (svetovni prvak, Plovdiv 2016 – Bolgarija): »Moram reči, da je primanjkljaj tekem in ribiškega dogajanja kar občutno spremenil moj način življenja. K sreči sem lahko z ribolovom v tem času nadaljeval na domači Ljubljani, kjer so izvrstni pogoji za katero koli tehniko ribolova. Prakso iz tekmovanj skušam uskladiti s teorijo in razmišljanjem. Kolegi iz tujine mi pri tem izjemno pomagajo z novimi viri informacij in nasveti.«

Mitja Kmetec (prvo mesto v sektorju in skupno četrto na SP – Plovdiv 2016): »Žalostno je, da nimamo tekmovanj. Upam, da bomo že letos lahko nadaljevali z našo športno dejavnostjo in upam, da bodo vodilni funkcionarji pri RZS postavili vse potrebno na pravo mesto, da se bo državno prvenstvo v letošnjem letu »spravilo pod streho!« Menim, da je na srečo ribolov šport, ki se odvija v naravi in je tudi tekmovanja možno izvesti brez tesnih stikov tekmovalcev, organizatorjev in ostalih spremljevalcev.«

Žiga Pavlič (prvo mesto v sektorju na EP – Radeče 2018): »Zaradi epidemije je življenje ohromelo. Žal tudi športni ribiči nismo izjema. Omenjena situacija nas je pripeljala do odpovedi vseh tekmovanj, kar bo pustilo velike posledice na kakovosti tekmovalnega ribolova. Želim si čim prejšnje vrnitve na naše skrbno urejene tekmovalne trase. Verjamem, da bomo to krizo uspešno premagali in se ponovno borili za medalje.«

Aleks Mesarič (prva sektorska zmaga dosežena na slovenskem prizorišču SP, Radeče – Sevnica – 2015 v kraju Orehovo – Sevnica): »Žalostijo me dogodki, ki praktično že leto in pol vladajo v svetu. Tudi ribiči in predvsem tekmovalci smo to krepko občutili. A kljub temu menim, da je ribolov eden izmed najvarnejših športno-tekmovalnih dejavnosti. Upam, da se razmere čim hitreje normalizirajo do te mere, da bomo zopet lahko v miru nadaljevali z našo dejavnostjo.«

Lenart Pikelj (prvo mesto prvi in drugi dan ter doseženo drugo mesto na svetu na ekipnem SP na kanalu reke Save ob hidroelektrarni Čakovec – Prelog, Hrvaška 2019): »Ribolov mi pomeni sproščanje, zato tako imenovano »športno osamo« zelo težko sprejemam. Zelo pogrešam tekmovanja, druženje s tekmovalci, ki mi pomagajo izpolnjevati mojo tehniko ribolova. Zaradi pretekle in trenutne »koronske« nevarnosti se je povsem ustavila športno ribolovna dejavnost v LRP in to na kompletnem državnem nivoju. A vendarle si upam trditi, da bi se vsekakor lahko npr. A, B in druga ligaška tekmovanja z malo več prizadevnosti dalo izpeljati. Pri tem bi se nekateri odgovorni lahko zgledovali pri uspešnem delovanju vodilnih mož ter organizatorjev muharskega ligaškega tekmovalne ekipe, saj so uspešno zaključili tekmovalno sezono,« je bila ocena našega mladega šampiona, s katerim se prav gotovo strinja večina registriranih tekmovalcev pri nas.

Da je tekmovalno delo lahko uspešno kljub omejitvam, pričata izpeljani tekmovanji DP – otvoritveni del v organizaciji RD Pesnica – Lenart (A-liga) in RD Murska Sobota (B-liga), na katerih pa smo pogrešali nekatere vodilne v športnotekmovalni dejavnosti pri RZS.

Jože Šmejc

SEZONA RIBOLOVA ŠČUK JE ZNOVA TU

Odprtje nove ščukarske sezone je bilo zame vedno nekaj posebnega; ščuke so se zdrstile, voda se počasi segreva in čas je za napad. Spomladi je ribolov ščuk lahko zelo razburljiv. Da bi bil čim uspešnejši, je treba poznati vsaj nekatere osnove. V Sloveniji imamo ogromno zanimivih voda, kjer velike ščuke niso redkost, treba jih je le najti in jim pravilno ponuditi vabo.

Te velike predstavnice plenilk iz rodu *Esox* se drstijo od marca do maja, odvisno od temperature vode in nekaterih drugih okoliščin. Ikre odlagajo v bolj plitve, mirne dele rek in jezer neposredno na vodno vegetacijo. Takoj po drsti se ščuke za kratek čas umaknejo v nekoliko globljo vodo, da si opomorejo od fizično napornega dela. Potem zopet zaplavajo v bolj plitvo in toplo vodo, kjer se začno intenzivno hraniti. Ravno tam jih bomo poiskali in lovili na začetku sezone.

Po drsti ščuke iščemo v plitvejših predelih revirjev, kjer se voda

Po mojih izkušnjah lahko rečem, da zgodaj spomladi ni treba loviti zelo zgodaj zjutraj, tudi ne v mraku. Imamo čas, da lahko v miru popijemo jutranjo kavo in se temeljito pripravimo. Povsem drugače je v poletnih mesecih, ko imamo največ sreče ravno zgodaj zjutraj in pozno zvečer.

Spomladi je ščuko najuspešneje loviti z lažjimi vabami, ker lovimo predvsem v plitvinah in z vabami, ki ne gredo pregloboko. Za to so primerne silikonske ribe na lahkih glavah jig, jerki, plitvotoneči voblerji, ne pozabite tudi na dobre stare blestivke (t.i. žlice). Ko izbirate med

To lepotic sem ujel čisto ob obali na površinsko vabo.

Ščuko, dolgo 104 cm, sem prvega maja v eni od prejšnjih sezon ujel na površinsko vabo v vodi, ki ni bila globlja od pol metra.

najhitreje segreje. V plitvini se ščuke zadržujejo, vse dokler se voda ne segreje do take mere, da se ribe znova pomaknejo v globljo in hladnejšo vodo. To se po navadi zgodi konec pomladi in v začetku poletja. Večje ščuke se v globljo vodo pomaknejo že po kakih dvajsetih dneh po drsti, ko se spočijejo. Manjše ščuke, težke od 1 do 4 kg, v plitvinah ostanejo še dolgo, kjer aktivno in uspešno lovijo.

Taktika in nekatere vabe

Če lovite z obale, morate biti zelo previdni in ne smete delati prevelikega hrupa, ker se ščuke lahko zadržujejo čisto ob bregu. Če ribo slučajno prestrašite, se bo obrnila in je ponujena vaba ne bo več zanimala, kar še posebno velja za velike in izkušene ščuke. Da bi jo dobili na trnek, lahko samo še sanjate. Išcite in prelovite mesta, ki imajo veliko naravnega zaklona, trave, veje in razne ovire.

silikonskimi ribicami, se osredotočite na vabe, dolžine od 10 do 15 cm, s široko akcijo in dobrim delovanjem trebušnega dela vabe (*angl. belly roll*). Pravzaprav so te vabe po mojih izkušnjah dobre celotno sezono, ne le spomladi.

Za ribolov s silikonskimi ribicami imajo najbolj izkušeni v tem času le en preprost recept: vabo vodijo z občutkom in le toliko, da se rep počasi premika levo in desno. Vmes vabo spustijo na tla in naredijo krajši premor. Zelo verjetno je, da bo tak način vodenja vabe tudi najuspešnejši v tem obdobju, ko ščuke še počivajo in iščejo enostavnejši, lažji plen. Če pa rezultata ni in se ščuka ne pokaže, zamenjajte vabo in začnite loviti z vabami, ki ponujajo več akcije pod gladino. Ob tem naj omenim različne plavajoče ali počasi toneče jerke, ki so pravi »strup za velike mame«. Ne bojmo se z njimi preloviti tudi težje dostopnih predelov, kjer je veliko podvodnih ovir. Vodimo jih agresivno, vseeno pa vmes naredimo krajši premor – ravno tedaj moramo biti pripravljeni na prijem.

Zame je ribolov z jerki najboljši in najrazburljivejši, prijemi ščuk so takrat najmočnejši in nič ni lepšega, kot je udarec velike ščuke na površini vode, ko zapeta riba kar poleti po zraku.

Oprema

Ko izbiramo ribiško palico za lov ščuk, ni pomembno, ali uporabljamo palico za vijačenje ali palico baitcast. Šteje le, da jo prilagodimo vabam,

Spomladi ulov velike ščuke ni redkost. Lepotico na fotografiji sem ujel na nekoliko večji silikon »MC pike«, dolžine 18 cm (na fotografiji desno).

Metrška ščuka je prišla na površinsko vabo čisto blizu obale.

ki jih uporabljamo. Če bomo lovili z vabami, težkimi 40 g, vzamemo palico od 20 do 60 g. Pozorni bodimo, da ima palica dovolj močan blank (hrbtenico); to so palice z oznako hitro (*angl.* fast) ali izjemno hitro (*angl.* extra fast). Dolžina palice je odvisna od tehnike, ki jo uporabljamo in kje lovimo. Če potrebujemo zelo dolge mete, vzamemo nekoliko daljšo palico, dolgo od 270 do 300 cm, s katero bomo dosegali večje razdalje. Če pa lovimo iz čolna ali potrebujemo natančnejše mete, izberemo krajšo palico do dolžine 240 cm.

Podpis!!!

Kolesce za ribolov ščuk naj bo velikosti od 3000 do 4000. Taka kolesca ribiči tudi najpogosteje uporabljajo. Za ribolov ščuk priporočam uporabo kakovostne pletene vrvice, debeline od 0,20 do 0,28 mm. Tanjša kot je vrstica, daljše mete bomo delali in lepše bomo vodili vabo. Toda pozor: če lovimo v vodi z ogromno ovirami

(lokvanji, podrti drevesa, koli ...), raje vzemimo nekoliko močnejšo, a manjkrat pleteno vrstico. Takšna bo kos zahtevnemu terenu. Ker ima ščuka ogromno zelo ostrih zob, obvezno uporabimo predvrco, ki je lahko od 20 do 30 cm dolga jeklena predvrstica ali pa laks iz fluorokarbona, debel od 0,80 do 1 mm.

Ko ulovimo svojo trofejo, nikar ne pozabimo, da ima v gobcu približno sedemsto kot britev ostrih zob. Če smo neprevidni, nas z lahkoto ranijo ali celo naredijo hujšo poškodbo na koži. Zato imejmo s seboj primerno orodje za odpenjanje (dovolje dolge klešče), kakovostno predmetalko in veliko blazino za varno odpenjanje ribe.

S ščukami ravnajmo lepo in jih v čim krajšem mogočem času izpustimo nazaj v vodo, da bodo lahko tudi drugi ribiči uživali v lovu teh čudovitih sladkovodnih plenilk.

Ribolov na rekah in jezerih

Na rekah, ki veljajo za divje revirje, je ribolov spomladi zahtevnejši, zlasti zato, ker navadno potrebujemo več časa, da jih spoznamo. Zaradi aprilskega deževja so pogosto maja reke še visoke.

Visoka voda in močnejši tok prisilita belo ribo in tudi ščuke, da pridejo bližje k obali, v mirne zalive in zatone, kjer se moč vode umiri. Ščuke vedno iščemo v mirnih predelih struge. Ko najdem pravo mesto za ribolov, začnem loviti najprej ob bregu, če je ščuka čisto ob obali, da je ne splašim. Pozneje sistematično prelovim vse mirne predele, kjer bi se ščuka lahko zadrževala. Ne pozabimo preloviti mesta, kjer se hitri tok meša z mirno vodo. Tam ščuka velikokrat čaka na plen, ko bela riba iz toka pride v mirnejšo vodo.

V rekah lovim z malce večjimi silikonimi ribami, od 16 do 20 cm. Uporabim tudi večje voblerje. Barvo vabe prilagodim barvi vode. Ko reke narastejo, so bolj kalne, zato uporabljam bolj žive barve, denimo

kombinacijo rumene, zelene in oranžne (*angl.* fire tiger) ali pa čim temnejše, da jo ščuka opazi čim prej.

V Sloveniji pravzaprav nimamo zares velikih jezer, imamo pa nekaj malo večjih, kot so Mola, Bled, Rudniško jezero, Ptujsko jezero (akumulacija) in tako naprej. Tam lahko pričakujemo prave kapitalne ščuke. Sam zelo rad lovim v omenjenih revirjih, ker vem, da se notri skrivajo ogromne ščuke. So pa za začetnika to mogoče malo težji revirji, saj ne vedo, kje in kako se lotiti ščuk.

Ščuka je prišla na vabo »hollow belly«, ki je zaradi svojega votlega telesa in načina nameščanja trnka odlična za ribolov med največjimi podvodnimi ovirami.

V večjih jezerih se ščuke pogosto premikajo v iz plitvine v globine, odvisno od temperature vode. V zimskih mesecih se vse ribe pomaknejo v globljo vodo, kjer je temperatura malo višja, v spomladanskih mesecih pa obratno, saj se v plitvini voda segreje najhitreje. Veliko ščuk bomo najprej zasledili v zalivih, bogatih z vodnim rastlinjem. Tam se tudi drstijo in ostanejo v plitvini, dokler se voda ne segreje do take mere, ko se zopet pomaknejo v globoko vodo.

Na večjih in globljih jezerih lahko z uporabo sonarja jasno vidimo, na kateri globini se mešata hladna in topla voda. To se najpogosteje dogaja na nekako štirih do šestih metrih, območje pa imenujejo ter-

moklina. Prav v omenjenem pasu se v poletnih mesecih zadržujejo skoraj vse ribe, vključno s ščukami.

Pomladanski ribolov ščuke je po mojem mnenju najenostavnejši, saj so vse ribe v plitvinah in jih zato ni treba iskati po celotni površini revirja. Lovimo jih ob vodnem rastlinju, ob raznih potopljenih vejah, podrtih drevesih, podvodnih previsih, torej povsod, kjer se voda na hitro spusti v globino. Lovimo z lažjimi vabami, takšnimi, ki ne gredo pregloboko, denimo silikonimi ribami na lahkih glavah jih, jerki, plitvotonečimi voblerji, lahkimi blestivkami.

Če so se ščuke zdrstile nekoliko pozneje, bo ribolov malce težji. V takem primeru bomo morali pričakovati počasnejši ribolov z daljšimi premori, ko nam bodo prišle prav različne silikonke ribice. V takšnem primeru so ščuke utrujene in potrebujejo več časa, da si opomorejo. Če pa je od drsti minilo že več časa, so lahko že zelo agresivne in vabe vodimo hitreje. Takrat nam bodo prišli prav jerki, kombinirane blestivke (*angl.* spinnerbait), voblerji in tako naprej.

Želim vam dober prijem in veliko uspeha pri ribolovu največjih ščuk!

Luka Demšar

Prebujanje narave ob zeleni lepotici Krki

ZAČETEK MUHARSKE SEZONE

Marec je mesec, ki ga muharji pričakujemo kot otrok Božička. Kratke zimske dneve in dolge večere si večinoma krajšamo z vezanjem muh za novo sezono, pa četudi jih imamo tako kot vsako leto še vedno obilo na zalogi. Pregledujemo in spremljamo novosti o oprepi in dodatkih, ki naj bi jih potrebovali, čeprav bi tudi brez njih uspešno končali sezono kot vselej poprej. Ampak je žal ali na srečo že tako, kot mi je pred mojim vstopom v muharski svet dejal prijatelj, da je ta konjiček kot sod brez dna. Vendar muharski ljubitelj kot sem, obdan z enako mislečimi prijatelji, mi takšne stvari ne uidejo, z veseljem jih spremljam in se tudi opremljam z njimi.

Čeprav bi lahko dejal, da se muharska sezona praktično ne konča, ker je mogoče muhariti na vse vrste ribe, je ob besedi začetek muharske sezone vedno nekako v ospredju muharjenje na postrvi. Odkar muharim tudi na kralja voda – sulca, mi čas od konca do začetka postrvje muharske

sezone mine prehitro. Tako sem po navadi zadnja dva tedna v februarju v pripravi opreme in pospešeni vezavi preverjenih muh.

Lansko turbulentno leto nas je na žalost prikrajšalo za marsikatero prigodo ob vodi in v njej. Različni ukrepi so se zavlekli do konca sezone ribolova sulca in z nestrpnostjo smo pričakovali marec in z njim odprtje nekaterih muharskih revirjev. Kot vsa leta prej sva s prijateljem Andražem tudi tokrat za odprtje sezone izbrala Krko od izvira do jezua v Zagradcu, s katero upravlja Zavod za ribištvo, lahko bi rekel tudi mojo domačo reko, ker mi teče skoraj pod balkonom.

Na Krki

Čudovita kraška potočnica se je odločila pojesti posnetek postranice. Odlična in preverjena muha tudi pozneje v sezoni.

Pozimi sem z vneto spremljal drst postrvi in z veseljem ugovljal, koliko lepih pristnih "domačink" domuje v tej prekrasni reki. Prizori drsti so mi poganjali kri po žilah in zadnji dnevi do odprtja sezone so se mi zdeli vedno daljši. Kot že tradicionalno vsa leta prej sva tudi letos za prvi dan načrtovala nekakšne vrste piknik ob reki. Tako se vsako leto sezona začne z jutranjo kavo in obilnim zajtrkom

Soška postrv, ki jo je premamila potezanka.

Primerjava postranice z oranžno piko iz vode in njenega posnetka (t.i. gamarusa) na trnku 16

Detajl popolne plavuti kraške potočne postrvi.

Andraž med utrujanjem potočnice na Krki

iz domačih mesnin, ki smo jih pridno pridelali čez zimo. Ob primerjavi muh in ribiških pripovedih sva zakorakala v prvi muharski dan, za katerega je bilo vreme kot naročeno. Toplo, mirno, brez vetra – pravo spomladansko vzdušje.

Za začetek sva izbrala spodnji del revirja, ki nama je zelo pri srcu zaradi neokrnjene narave, izredno lepih prelivov in mirnejših delov, ki nudijo zatočišče tudi največjim podvodnim prebivalcem tistega dela Krke. Ob sprehodu do ribolovnih mest so naju spremljale za Krko zelo značilne brežine, bogato poraščene s prvimi kazalci pomladi – zvončki, marjeticami, žafrani, mačicami in drugimi cvetovi, ki so pričarali skoraj pravljnično vzdušje. Prve muhe sva izbrala že pri avtomobilu ob sestavljanju opreme in tudi tokrat nisva zgrešila. Ribe so odlično sodelovale. Med drugim sva tudi pazila, kje sva vstopala in se premikala po vodi, saj je v tem času na drsti še veliko šarenk. Drstne jame so bile zelo lepo vidne in etično od vsakega izmed nas ribičev je, da se takšnim lokacijam izognemo in pustimo naravi, da opravi svoje. Četudi so tisti dan bolj ali manj prijemale ravno šarenke, sva jih previdno izpuščala in se osredotočila na iskanje tiste prave domačinke, potočne postrvi, ki s svojo barvitostjo že leta privablja muharje iz vsega sveta. Še posebno lepe so tiste z zlatim trebušnim delom in živo rdečimi pikami, ki so tako značilne za Krko.

Prvotnega izbora muh nisva kaj dosti spreminjala; zamenjala sva bolj iz radovednosti, da sva preizkusila tudi na novo navezane posnetke ličink. Zaradi nizkega vodostaja sva lovila na muhe, vezane na trnek, velikosti 14, 16 in 18, ter tanjše predvrvice, debeline 0,10 mm. Večinoma sva lovila na neobtežene posnetke ličink, denimo izvedbe ajdovke ter dobro znani TWN (Tom's Working Nymph domačega avtorja Tomaža Modica, op. ur.). Odlično so se izkazali posnetki ličink s tako imenovanim hot spotom oziroma delčkom muhe, povitim z UV-barvno nitko, ki ob stiku z vodo in sončno svetlobo odda poseben sijaj, da jo riba prej opazi.

Otoplitev in sončno vreme sta ribe privabljala tudi do same gladine, kjer so se že znašle manjše muhe, ki so privabljele ribe na t. i. skok. Kot skozi celotno sezono na Krki in drugih rekah se je tudi tokrat kot odlična izbira izkazal gamarus. Te postranice so odlična oblika hrane za ribji živež. Skoraj pod vsakim kamnom, kjer sva preverjala, kaj od žuželk plava v vodi, sva našla na tisoče postranic. Če bi jih primerjal z velikostjo trnka, so bili velikosti vse od 12 do 18. Večinoma so prevladovali v svetlo in temno olivnih odtenkih, kar je značilno zaradi barve tal

Krke, ki je večino leta poraščena z mahom. Našla sva tudi nekaj zanimivih odtenkov, ko je imela postranica ob strani živo rdečo-oranžno piko. Kot nalašč sem imel pri sebi nekaj gamarusov priznanega vezalca Karla Furlana, ki je najbolj znan ravno po izdelavi lepih in uporabnih gamarusov. Nekaj izmed njih je imelo ob strani oranžno piko, ravno tako kot tisti naravni, in po pričakovanjih je dala muha odlične rezultate, zato je nisem zamenjal do konca dne.

Ker sva se do sredine dneva že odlično naložila, sva se odločila za premor in kosilo. »Predebatirala« sva dotedanje ulove in se odločila, da bova naslednjo polovico namenila mestom, za katere se skozi sezono nekako premalokrat odločiva. Prehodila in prepeljala sva se skozi celoten revir in vsak del nama je dal lepe ulove. Ob koncu sva se strinjala, da je bil prvi dan več kot odličen. Niti malo ni pomembno število rib ali njihova velikost. Bolj kot vse to je pomembno pristno ribiško druženje ob vodi v čudoviti naravi, sploh ob tem letnem času, ko se vse prebujajo. Srečanje ribiških kolegov za vodo in pogovori o ulovih so samo pika na i odličnim dnevom, preživetih v naravi.

Prihodnji dnevi v marcu se niso kaj dosti razlikovali od uvodnega. Ribe so bile vselej aktivne in vodne žuželke so se vidno razvijale. Nekatere so sčasoma izginjale, spet druge so se pojavljale. Tako nas bo narava vodila skozi celotno sezono, da bomo vedno na preži glede dogajanja v vodi in ob njej. To daje tisti čar muharjenju; za uspešen ribolov je treba spremljati naravo. Ona nas vodi skozi krog razvoja žuželk, glede katerih prilagajamo naše muhe. Vodi nas skozi višanje in nižanje vodostaja ter temperature vode, ki vpliva na dejavnost rib.

KOSTEVC
WWW.KOSTEVC.SI

TRGOVINA KOSTEVC | WWW.KOSTEVC.SI

TRG ZBORA ODPOSLANCEV 20, 1330 KOČEVJE

DELOVNI ČAS: PON – PET 9:00 – 12:00 & 14:00 – 17:00, SOB 09:00 – 12:00

NOVA SPLETNA TRGOVINA !!!

G 031 611 479 | E TRGOVINA@KOSTEVC.SI

Potočna postrv iz Krke v značilnih zlatih odtenkih

Čudovit primerek potočne postrvi z zlato obarvanim spodnjim delom in izrazitimi rdečimi pikami

Ravno narava je tista, ki nas zadnja leta preseneča z nenadnimi vremenskimi spremembami. Nič drugače ni bilo letos, ko je sredi marca ponovno zapadel sneg. Temperature so se malenkost spustile, voda ohladila in ribe niso bile več tako dejavne kot na začetku meseca. In ker se je mesec prevesil v drugo polovico, smo bili z mislimi že usmerjeni k našemu drugemu "prazniku" – prvemu aprilu. Ne v pomenu šaljivcev, ampak v odprtju preostalih revirjev v Sloveniji.

Muhasti april

Kot nam je s prijatelji nekako v tradiciji marčevsko odprtje na Krki, nam je aprilsko odprtje na Idrijci. Že nekaj let je tako, vendar nam je letos zopet zagodlo poslabšanje epidemiološke situacije in s tem zaprtje regij. Žal smo morali tisti iz oddaljenih regij na aprilsko odprtje še malo počakati. Ker pa je Idrijca domovanje tudi večjih plenilk, ki se rade zapodijo za kakšno večjo izvedbo ličinke in celo posnetek kapeljna, smo čas izkoristili za vezanje naših najljubših muh za omenjeni revir. Sam imam, in verjetno nisem edini, za vsak revir izbrane nekatere priljubljene muhe. Zaradi različnega pretoka reke, oblikovanosti dna in temperatur posnetke ličink skrbno izbiram glede na velikost in težo ter jih uporabim ob primernih situacijah. Ko sem ob prej omenjenem marčevskem snegu mislil, da je zima končno le zamahnila z repom, sem se še kako uštel. V začetku aprila nas je dodobra zasnežila in nam dala vedeti, kdo ima zadnjo besedo. Ob rekordno nizkih aprilskih temperaturah je to še kako vplivalo na ribe in njihovo prehranjevanje. Če so bile v začetku marca in aprila še zmerno dejavne, se je v tistih nekaj dneh vse spremenilo. Ribe so se potuhnile globlje v svoja domovanja, temperatura vode je padla tudi za nekaj stopinj in zopet se je obrnil naravni krog, o katerem sem pisal prej. Ampak nič od tega ne ustavi ribiča, da bi se predal kar tako. Tudi zaradi vseh ukrepov, povezanih z novim virusom, si je riba lahko odpočila kot še nikoli prej. Vsakoletni

*Lansko turbulentno leto
nas je na žalost prikrajšalo
za marsikatero prigodo
ob vodi in v njej.*

pritisek na vodo pusti posledice tudi na obnašanju rib in lanski manjši obisk voda je pripomogel, da ribe niso tako zbegane in imajo malce več miru.

Prvi dnevi ribolova v aprilu so bili še kako uspešni kljub nenehnemu spreminjanju vremena. Na Idrijci so odlično sodelovale prav vse ribe, šarenke, potočne postrvi, soške postrvi in tudi kakšen lipan se je na žalost odločil zapoditi na muho. Ob previdnem odpenjanju in spuščanju nazaj v vodo ga obvarujemo pred poškodbami, ker je v času, ko se drsti, zelo občutljiv. Čar Idrijce je tudi v tem, da v prvih sekundah od prijema nikoli ne

vemo, kaj je zgrabilo za vabo. Po nekaj pobegih in trzljajih palice izkušen muhar lahko hitro ugotovi, katero ribjo vrsto ima na drugi strani. Ob različnih posnetkih ličink so bile kot vedno odlična izbira tudi potezanke, ki so velikokrat imenitne za lov v globlji vodi ter uspešne za lov večjih plenilk, kot je soška postrv. Tudi tokrat so bile uspešne in nam v podmetanke zvabile

zelo lepe primerke soških postrvi, potočnic in velikih šarenk. Kot velikokrat poprej smo se tudi tokrat s prijatelji strinjali, da Idrijca ne razočara in če le ne bo kaj drugače, bo tudi naslednje leto ostala naša prva izbira za odprtje muharjenja v aprilu.

Kljub nenadnim in mogoče čudnim spremembam vremena se je muharjenje v letošnji zgodnji pomladi izkazalo za zelo uspešno. Če se bo sezona nadaljevala tako, kot se je začela, je pred nami zopet ena odličnih sezon. Upajmo na ugodno vreme in primerne vodostaje, da bosta ribolov in druženje ob vodi v še večji užitek. Žal smo že drugo leto v nekakšni negotovosti zaradi epidemije, upamo lahko le, da bodo ukrepi dovoljevali, da bomo še naprej lovili v nam ljubih revirjih. Mogoče bomo tudi letos domačini v nekakšni prednosti, ker v njih ne bo toliko tujih ribičev.

Vreme bo vedno toplejše, dan se že vidno daljša in aktivnost ob vodi in v njej bo vedno večja. Vsako leto se neizmerno veselim tistega pravega skoka na Krki, kot v žargonu rečemo muharji, ko voda dobesedno zavre ob skokih postrvi za šaši ali majskimi muhami. Zame skoraj ni večjega veselja, ko riba pobere dva centimetra ali celo več velikega šaša in še večjo majsko muho. Še večje veselje pa se zgodi, ko zgreši muho in se poganja za njo, dokler je ne ulovi. To so nepozabni prizori, ki pospešijo srčni utrip in poženejo kri po žilah. In to je tisto, kar me vedno znova žene za vodo, četudi jo grem le opazovat. Kako igriva je lahko narava in kaj vse nam nudi, da se sprostimo in pozabimo na vsakodnevni stres! Vse to je znova pred nami in komaj že čakam, da si bom pripravil izbor najljubših večjih suhih muh in z njimi prelisičil postrvi. Vse dobro in dober prijem v novi sezoni vam želim!

Rok Hace

Izdelava, prodaja in servisiranje ribiške opreme.

Na spletni strani najdete nekaj izdelkov za vezanje umetnih muh, katerih cena je garantirano najnižja na slovenskem tržišču.

GSM: 040/225-516; e-naslov: ribstvo.mozina@gmail.com;
spletna stran: www.ribstvo-mozina.si

TUDI MORSKI RIBOLOV JE LEP

Na Pelješcu, kamor se vračam že vrsto let, sem dodobra spoznal ribolovna mesta na notranjem delu otoka, ki je obrnjen proti celini in Hvaru. Tam je območje močnih bibavic in tam se v morje izliva Neretva, kar še dodatno poživljuje raznovrstnost ribjega življa.

Na tistem delu Jadranskega morja povprečno ribarim vsaj dvakrat do trikrat na leto. Po navadi konec aprila, v juliju in konec oktobra.

Ko sem pred leti prvič prišel v Trpanj, sem se vanj zaljubil in mu ostal zvest vse do danes. Apartma sem našel na internetu in ko sem prispel na cilj, me je lastnik apartmaja Dinko že pričakal pred vhodom. Presenečen sem bil, na kakšnem mestu bomo z družino nastanjeni. Z lastnikom smo hitro postali pravi prijatelji, predvsem me je presenetila prijaznost, saj sem postal že v prvem letu »njihov«. Še posebno, ko sem začel prihajati tudi v mesecu oktobru in novembru.

»pošto«. Na tisti kraj sem se v naslednjih letih še velikokrat vrnil in vedno me je bogato obdaril z raznovrstnostjo in količino rib v vseh letnih časih.

Raziskovanje

Že naslednje leto sem v Trpanj pripeljal svoj čoln, s katerim sem raziskoval mesta od izliva Neretve do Divne, Dube, Jezernice pa do rta Pelješca. Pri iskanju ribolovnih mest mi je izdatno pomagal stari morski volk Nikola, ki me je nesebično usmerjal vzdolž celotnega polotoka. Čeprav sem že prej dobro poznal morski ribolov, mi je Nikola izdal marsikatero skrivnost, hkrati pa se je tudi on

Ribe, ki sem jih ujel na vlek ali panulo.

Z Igorjem sva z nekaj vztrajnosti in znanja ujela dva lepa »perjanaša«, kot domačini imenujejo zobatca kronaša.

Na začetku sva s sinom lovila z obale. Prijemale so ušate, ciplji, orade, ovčice pa tudi kakšen ugor. Vse je opazoval sosed, starejši gospod Nikola, ki je ribič že vse življenje. Pogovor z njim je hitro stekel in ker je v meni videl potencial, me je povabil na ribolov iz čolna. Že naslednji dan sva se v zgodnjih jutranjih urah skupaj z njegovim gostom Farukom odpravila na bližnjo tako imenovano

učil uporabe novejšje opreme, s katero sem bil dobro opremljen in sem mu jo z veseljem podarjal. V Trpanj sem povabil tudi prijatelja Igorja in ga navdušil nad morskim ribolovom. Redno skupaj loviva in raziskujeva nova področja in moram priznati, da sva pri tem uspešna.

Od ušat do zobatca

Lani je naša aprilaska odisejada odpadla, zato sem komaj čakal letni dopust. Sam sem se na cilj opravil en teden pred sopogo. V tistem času sem na čolnu naredil servis in nato smo skupaj z Dinkom in njegovim sinom Rokom večkrat odšli na ribolov. Lovili smo na vlek ali panulo. Pri tem smo ujeli veliko ušat, šnjurov in vsake toliko tudi kakšno skušo ali lokardo. Dinko je upravljal čoln, jaz in Roko pa sva v rokah držala palice in za seboj vlekla umetne ribice. Palice so se pogosto upognile, saj so ribe kar rade napadale naše vabe. Po navadi sva imela prijem hkrati, če ne, pa je drugemu prišla riba, ko se je čoln ustavil in je začel navijati laks, da se vrvice ne bi prepletle med seboj.

Naslednjega dne me je Dinko odpeljal na dobrih 4 km oddaljeni teren na ribolov lignjev. Čeprav po navadi v juliju lov lignjev slab, sva bila v lovu kar uspešna, saj sva ulovila nekaj čudovitih primerkov. Lignji so tudi prava poslastica! Največ teh mehkužcev sicer ulovimo od oktobra do marca, a o tem morda kdaj drugič.

Po slabem tednu so za menoj prispeli tudi žena in Igor z dru-

**TRGOVINA
Z RIBIŠKO OPREMO**

Sport
DANILO

Danilo Bižal s.p., Smedniška 32, 4000 KRANJ
Tel., fax.: 04/232-50-50, 041 643-194
E-mail: sport.danilo@siol.net Spletna stran: <http://www.sport-danilo.si>

žino. Ker imava oba najraje ribolov na dnu, sva se dogovorila za ribolov že naslednje jutro. Zgodnje vstajanje pred zoro, pitje kave in že sva bila na čolnu. Odpeljala sva se na najbližje ribolovno mesto. Tam je globina morja skoraj 40 m, zato je pred sidranjem pomembno, kam so tisti dan usmerjeni morski tokovi. Počakala

Divje ribe, tudi tiste slabše kakovosti, denimo bukve, riboni ali šnjuri, so okusnejše kot gojene orade ali brancini, kupljeni v ribarnici.

sva, da se je čoln popolnoma ustavil in opazovala, v katero smer nas bo odneslo. Ko sva ugotovila, sva se premaknila dobrih 30 do 40 m v nasprotno smer in tam je Igor takoj odvrnil sidro.

Za vabo po navadi uporabljava sardele, lignje in klapavice. Ni bilo treba dolgo čakati, ko se je vrh palice močno upognil in stresel. Sledil je močan zateg in odpor na palici je dal slutiti, da je prišla večja riba. Po utrujanju se je na površini pojavil lep ribon, dolg dobrih 25 cm. V skoraj istem času je zategnil ribo tudi Igor. Kmalu sva v čolnu opazovala še enega ribona, zelo podobnega prvemu. Nadaljevala sva z ribolovom, vendar

*Lani je naša aprilska
odisejada odpadla, zato sem
komaj čakal letni dopust.*

sva lovila manjše ribe, ki sva jih vračala v vodo. Na ribolovnem mestu sva vtrajala do pol devetih. V tistem času sva ulovila še nekaj ribonov, skuš in šnjurov. Vmes je prišla tudi kakšna porcijska orada, vendar večjega prijema rib nisva imela, zato sva se odločila za premik na mesto blizu Divne, kjer naj bi na kamnitem dnu lovila ribone.

Takoj, ko je vaba pristala na dnu, je sledilo odločno tresenje vrha palice, zateg in manjša riba se je kmalu znašla v čolnu. Bil je kanjec, značilna riba za takšno kamnito dno, kar je potrdilo, da sva na pravem mestu. Kmalu je Igorju uspelo ujeti lepega ribona; sledili so prijemi večjih ribonov meni in tudi Igorju.

Po dobri uri je nekaj močno ukrivilo mojo palico, sledil je zateg. 360 cm dolga palica akcije od 20 do 75 g se je po celotni dolžini zelo upognila in kolesce mi je zaigralo najljubšo melodijo. Takoj sem ugotovil, da gre za večjo ribo, ki nikakor ne bo pustila, da bi jo dvignil iznad dna. Po nekaj minutah mi je to uspelo in začelo se je dolgotrajno utrujanje. Vedno znova me preseneča moč morskih rib. Moč kilske morske ribe lahko mirno primerjamo z močjo 8 kg krapa na sladki vodi. Minilo je dobrih deset minut, ko sva v globini prvič opazila obrise večje ribe. Divje se je upirala, a kmalu pristala v podmetalki; ujel sem prelep primerjek zobatca kronaša. Za to ribo je značilno, da ima daljše trne na hrbtni plavuti. Zapet je bil na srednji stranski predvrvi. Snel sem mu trnek in ga opazoval. Kakšna lepa riba: prehod barv iz svetle v rdečo z modrikastim odtlenkom, v ustih pa mogočni podočniki, ki odkrivajo njegovo

plenilsko naravo. Pri ulovu in opazovanju take ribe ribiča prevajajo posebni občutki.

Ko sem na trnke ponovno natikal kose vab, sem opazil, da manjka spodnja stranska vrstica. Verjetno je bila na spodnji predvrvi zapeta še veliko večja riba, ki pa je pretrgala vrstico. Spoznal sem, zakaj rib nikakor nisem mogel dvigniti z dna.

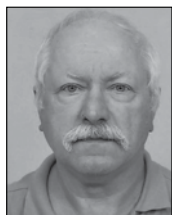
Ura je bila blizu enajst, vročina je postajala neznosna in odšla sva v lukko. Ko je Nikola opazil naš prihod, je prišel k privezu in nas takoj povprašal po ulovu. Pokazala sva mu hladilno torbo, ki je bila skoraj polna rib. Oči so se mu zaiskrile, naslednje jutro pa je že navsezgodaj njegova barka odplula iz lučice.

Martin Miklaveč

V SPOMIN

Janez Krvina

(1948–2020)

Hodi pogumno, sanjaj drzno, vztrajno in srčno spreminjaj svet; vse, kar ti lahko v slovo podarimo, je nekaj preprostih, iskrenih besed.

Radovljiški ribiči smo se decembra 2020, nekaj dni pred božičem, poslovili od dolgoletnega člana RD, Janeza Krvine. Janez se je že v mladosti zapisal naravi, njenemu spoštovanju, občudovanju in varovanju. Kot otrok je občudoval in opazoval kovačnice ob potoku Kroparica, pozneje je spoznal potok Lipnica, v reki Savi pa je začel z ribolovom in spoznavanjem rečnega življenja. Zaradi danosti in veselja do ohranjanja narave se je 1. 1. 1978 včlanil v RD Radovljica, kjer je uspešno opravil izpit za športnega ribiča. Več kot 40 let je bil zavezan delu v ribiški družini, kjer je pomagal pri delovnih akcijah, čiščenju obrežij in se redno udeleževal vseh aktivnosti, pa tudi mlajšim ribičem je rad dal kakšen nasvet. Za svoje delo je prejel odlikovanje RD bronasti znak za zasluge, ki ga je prejel na občnem zboru leta 2020. Tiho kot je živel, nas je tudi zapustil. Počivaj v miru, ribiški tovariši!

RD Radovljica

Jože Avsenek

(1930–2021)

V življenju pride zadnji dih, samotni, plah, ves bel in tih.

V brezčasju smeha, solz in sanj dokončni konec vseh iskanj.

Samo spomin je kakor sled, ki še budi tvoj čas in svet.

V častljivi starosti nas je nekaj dni pred dopolnjenim 91. letom življenja tiho zapustil naš dolgoletni član, dolgoletni gospodar RD Radovljica in častni član, Jože Avsenek. Član RD je bil od 1. 1. 1974. Izhaja iz generacije ribičev, ki je ribičem orala ledino in gradila boljši jutri. Nesebično je pomagal pri obnovi nekdanjega gospodarskega poslopja v ribiški dom, bil je dober organizator in pobudnik številnih izboljšav. Izkazal se je v kriznih razmerah ob množičnem poginu rib zaradi izpusta HE Moste, ko je družina skoraj obubožala. Z modrim pristopom je tako rekoč rešil ribiče, da so z dobljeno odškodnino ponovno naselili ribe v Savo. Zaupano mu je bilo delo gospodarja RD, ki ga je uspešno opravljal 12 let. Bil je dobitnik priznanja jubilejne listine ob 40. obletnici delovanja družine, zaradi zaslug pa smo mu podelili priznanje častnega člana RD. Ribiški tovariši Jože, počivaj v miru.

RD Radovljica

Morske ribe se borijo bistveno močnejše, kot smo navajeni.

KAM PO EPIDEMIJI?

Maldivi, majhna otoška država v Indijskem oceanu, so dobro znana turistična destinacija, o kateri je bilo veliko napisanega. Tja so se odpravili že številni domači ribiči in prav njihove pripovedi so me prepričale, da jih bom obiskal tudi sam. V poplavi informacij na raznih medijskih platformah je težko izbrati destinacijo za prvo večje ribiško potovanje, ko pa pri izbiri upoštevamo tudi finančno stran, marsikatera priljubljena izbira odpade zaradi vrtoglavih cen. Tu ponovno izstopajo Maldivi, saj so v primerjavi z drugimi tropskimi destinacijami bistveno ugodnejši. Prvič smo se tja odpravili leta 2019, vendar zaradi nekaterih članov skupine, ki so želeli pretežno vijačiti, nisem veliko muharil. Tako sva naslednje leto z Lukom na pot odšla sama, s seboj pa imela zgolj muharsko opremo.

Najprej je bilo treba kupiti letalske vozovnice. Letalske povezave so dobre, odločila sva se za ugodno ponudbo z letom iz Milana, kar pa bistveno podaljša že tako dolgo potovanje. Sledilo je nekaj mesecev priprav, ki so pri tovrstnem ribolovu res bistvene, saj je na Maldivih zgolj ena ribiška trgovina, ki pa ni specializirana za muharjenje. Z kapitana napotki, ki sva ga spoznala leto pred tem, sva vzpostavila stik z domačim ribiškim vodnikom Mohammedom, ki je organiziral tudi transport z glavnega otoka do naše ciljne destinacije, nekaj ur vožnje z gliserjem proti jugu. Poskrbel je tudi za nastanitev v manjšem hotelu z zajtrkom in ve-

čerjo. Zaradi omejitev teže prtljage je potreben natančen načrt, kaj vse potrebujemo. Poleg štirih muharskih palic AFTMA 9 do 12 in kolesc, opremljenih s primernimi muharskimi vrvicami, so bistvena tudi oblačila. Tropsko sonce je močno, nenehno nanašanje sončne kreme pa marsikdaj odveč, zato je enostavneje pokriti praktično vsak košček kože z oblačili. Pomembna je tudi obutev, saj so korale, po katerih se gibljemo v morju, ostre kot nož. Več mesecev pred odhodom sem izdeloval tudi umetne muhe, ideje zanje pa črpal na spletu.

Najboljši čas za obisk tropov je seveda kadarkoli je to mogoče, z ribiškega vidika pa po koncu sulčarske sezone in pred začetkom

Spuščanje prvega GT-ja.

Yellow spotted trevally

Grouperji so med najštevilčnejši ulovi na koralnem grebenu.

vedno močan veter. Potrebno je tudi nenehno ohranjanje ravnotežja, saj nemalokrat presenetijo močni valovi. Po nekaj urah ribolova sem na koncu vrvice začutil močan udarec, ob muhi pa se je zablistalo. Sledil je približno 50 metrov dolg pobeg, nato pa se je riba zapletla v koralo. Hitro sva stekla proti njej, ki je bila še vedno dobro zapeta, paziti pa je bilo treba, da ostre korale ne bi prerezale vrvice. Ko sva prišla bližje, sva zagledala ogromno repno plavut ribe, ki se je borila z valovi. Luka je zagrabil rep in v rokah držal pravega GT-ja! Hitro sva poklicala vodnika, ki se je približal s čolnom, saj tokrat ni bilo prostora

Picasso trigger fish in nujna zaščita pred soncem

muharske, saj tako premostimo edino obdobje v letu, ko v Sloveniji ne moremo muhariti (izvzemši krapovce). Razmeroma dobro pripravljena sva se konec februarja podala na pot. Začelo se je s peturno vožnjo do Milana, sledil je prvi let do Dubaja in nato še edenn do letališča Male, glavnega otoka Republike Maldivi. Skupaj sva letela približno dvanajst ur. Zaradi nekoliko slabših lokalnih morskih povezav med otoki sva morala prvo noč prenočiti v hotelu v glavnem mestu, pot pa nadaljevala naslednji dan pozno dopoldan. S taksi-čolnom smo skozi tropsko nevihto približno tri ure drveli proti jugu v smeri atola Meemu. Dež se je ob prihodu na našo srečo pomiril in z majhnim poltovornjakom sva se kar na prikolici skupaj s prtljago odpeljala do hotela. Tam so naju pričakali s svežim hladnim kokosom, vendar se nisva predolgo zadržala, saj sva po skoraj dveh dneh potovanja želela čim prej sestaviti palice in pričeti z ribolovom. Žal po prihodu ni ostalo veliko dneva, tako da sva se odpravila kar na najbližjo plažo in do večerje ujela nekaj manjših koralnih rib ob obali.

Sledil je prvi pravi ribiški dan, najin cilj pa je bil jasen: ujeti velikega zobatega šnjurja, angleško giant trevally oz. krajše GT. Že navsezgodaj smo se z vodnikom in njegovim pomočnikom sestali v marini in s čolnom krenili proti sosednjemu atolu. Takoj ko smo dosegli plitvino, sva z Lukom polna pričakovanja skočila s čolna in krenila proti koralnemu grebenu, kjer so največji in najbolj agresivni plenilci na tamkajšnjem območju. Po nekaj korakih je mimo mene švignil par rib. Hitro sem v njuno smer vrgel navezano imitacijo rakca in sledil je prvi prijem – ujel sem "yellow spotted trevallyja". Sledilo je fotografiranje ulova, ki je v morju precej zahtevna naloga in je lahko hitro kaj narobe, kar sem tudi sam ugotovil, ko mi je riba ušla iz rok. Ob tem je potegnila za vrstico, ki je bila ovita okoli palice, ki pa se je zaradi sile vleka ribe zlomila. Začetni šok sem hitro premagal in ribolov nadaljeval z rezervno močnejšo palico, ki sem jo imel na čolnu. Proti popoldnevu je prišla plima in tedaj se tudi ribe pomaknejo z roba koralnega grebena proti notranjosti atola. To velja za najboljši del dneva, midva pa sva znanje, pridobljeno na spletu, poskušala prenesti tudi v prakso in lovila vzdolž linije, kjer "se lomijo valovi". Treba je natančno opazovati valove, kjer imajo plenilci svoje lovišče. Ker pa je težko biti strpen in zgolj čakati ter opazovati, sva skoraj ves čas muharila na slepo. Tako nekoliko skrajšal čas med prijemi, poleg tega pa to pomeni tudi trening muharskega meta, saj je v tistih krajih

Barakuda

za napako pri fotografiranju. Ribo sva varno odpela, palici pa odložila na čoln. Po nekaj posnetkih v vodi je GT odplaval, mi pa smo s čolnom krenili proti sosednjemu otoku. Do konca dneva nisem več veliko lovil, saj se mi je uresničila dolgoletna želja: z muharico ujeti GT-ja. Dobro razpoloženje se je nadaljevalo tudi zvečer, ko sva v hotelu podoživljala dan. Del ribolova na morju je tudi redno čiščenje opreme s sladko vodo, saj tako preprečimo korozijo zaradi soli. Pograbil sem svojo palico in želel oditi v kopalnico, med tem pa z vrhom zadela v stropni ventilator in sledilo je nekaj trenutkov tišine. Dan se je torej končal z ribo sanj, vendar tudi dvema zlomljenima muharicama. Ob tem velja poudariti, kako pomembni sta je ustrezna priprava in rezervna oprema! Vseeno sem bil v naslednjih dneh nekoliko nervozen, saj sem imel na zalogi samo še dve palici, in sicer lažjo AFTMA 9 in nekoliko močnejšo 10–11. Pomembno je, da ob nakupu palic pozornost namenimo tudi možnosti uveljavljanja jamstva, saj marsikatero podjetje ponuja zastoj zamenjavo oz. vsaj popravilo poškodovane palice, kar bistveno zmanjša naš stres ob podobnih dogodkih.

V naslednjih dneh sem večino pozornosti namenil drugim vrstam rib, predvsem pa poskušal ujeti "trigger fish". Izkazalo se je, da bo to precej težka preizkušnja, saj so izredno plašne in nas

Bluefin trevally

Luka s svojim prvim GT-jem

Cvetober potezank za muharjenje na Maldivih

Največji ulovljeni GT, ki sva ga ujela na izletu, je meril več kot meter.

opazijo precej prej, kot jih opazimo mi. Oba sva imela nekaj priložnosti, vendar brez uspeha – izziv za naslednjič! V tistih dneh sva sicer ujela tudi druge predstavnike "trevallyjev", med njimi nekaj velikih primerkov "bluefin trevally", precej barakud, imela pa tudi priložnosti ujeti morskega psa, kar sva oba izkoristila. Jaz sem med večernim sprehodom po obali ujel manjšega črnoplavutega, Luka pa je na vodnikovo prigovarjanje poizkusil srečo s tehniko "jigging" in v bližnjem kanalu ujel skoraj dva metra dolgega sivga grebenskega morskega psa. Po boju, dolgem slabo uro, smo ga končno zagledali ob boku čolna. Seveda sem takoj skočil na pomoč in ga z željo po čim boljši fotografiji prijel za rep in začel dvigati na čoln, prestrašena domačina pa sta se odmaknila na drugo stran čolna. Morski pes mi je z repom prisolil močno klofuto in ušel iz rok, boj pa se je ponovno začel. Pozneje je vodnik pojasnil, da je tako početje precej nevarno, saj so pogosti ugrizi ali padci v vodo. Ko je Luka ribo ponovno potegnil do čolna, smo hitro naredili fotografijo ob boku plovila in odstranili trnek, morski pes pa je odplaval nazaj v globino. Ker je tudi Luka želel ujeti GT-ja, smo se med plovbo med otoki nekajkrat ustavili na potopljenih koralnih grebenih, vodnik pa je posodil svoj komplet opreme za tehniko "popping". Vijačenje se je izkazalo za precej preprostejšo tehniko, saj sva na praktično vseh mestih ujela vsaj enega GT-ja.

Enega izmed večerov naju je Mohammed povabil na lov hobotnic na bližnji koralni greben. Opremljeni s svetilkami smo se podali v noč. Za tovrstno početje je potrebno kar precej spretnosti in še preden sem sam hobotnico dobro videl, jo je vodnik že držal v rokah. Kmalu je ujel še eno in bilo je dovolj za večerjo. Sicer je lokalna kulinarika znana po precej ostrih začimbah in za najin okus je bila pripravljena hobotnica nekoliko preveč pikantna, vendar kljub temu okusna. Lokalna hrana na Maldivih je dobra, večinoma sestavljena iz ribjih jedi, ribe pa sva priskrbeli kar sama. Na enem izmed izletov na sosednji atol je Luka nerodno zapel muharsko vrvico v koralne,

zato mu je moral vodnik pomagati in se potopil z masko. Trajalo je skoraj minuto, preden se je vrnil na površje, v rokah pa držal velikega jastoga. Poklical naju je bližje in tudi sam sem se z masko potopil proti dnu, kjer se je pod koralo skrival še eden. Tudi tistega je Mohammed ujel, pozneje pa je v hotelu sledila odlična večerja.

Osmi dan smo se odpravili prek atola proti jugu, kar v prejšnjih dneh zaradi močnega vetra ni bilo mogoče. Ob prihodu na cilj smo takoj opazili veliko jato galebov, pod njimi pa je gladina morja vrela (angleško govoreči rečejo, da gre za t.i. pojedino ali *feeding frenzy*). Odhiteli smo v bližino in začela sva z ribolovom. Že ob prvem metu je tik do čolna potezanki sledil lep GT, vendar se ni odločil za prijem. Nekoliko pozneje sem ujel "rainbow runnerja", kar je dokaj neobičajen ulov za priobalni pas. Sledilo je kosilo na bližnjem otočku, privoščili pa smo si tudi osvežilne kokose, ki jih je na Maldivih, poleg drugega tropskega sadja, res v obilju.

Predzadnji dan se zaradi lokalnega praznika nismo mogli odpraviti daleč od otoka in tako sva lovila kar na sosednjem otoku, kjer je na južni strani dolga travnata plitvina. Kmalu po prihodu smo v bližini čolna opazili, kako iz vode moli srebrn rep. Bil je "permit", verjetno ena najtežje ulovljivih morskih rib, kar sva z neuspehom potrdila tudi midva. Ostaja še en izziv za prihodnost.

Po desetih dneh je bil čas za vrnitev; zvečer naju je čakalo letalo na glavnem otoku, prevoz tja pa je bil organiziran že dopoldan. Prtljago sva pripravila večer prej, jutro in zgodnje dopoldne pa preživela na plaži ob hotelu. Tropsko morje je res prijetnih temperatur, ki se gibljejo okoli 30 °C, kar sicer ne omogoča ohlaiditve pred toplim soncem, ponuja pa čudovite možnosti za potapljanje. Podvodni svet Maldivov je poln zanimivih živali in živahnih barv ter zaradi celotnega doživetja prav zares vreden obiska. Zaradi epidemioloških razmer je trenutno malo možnosti za potovanja, vendar upam, da bo kmalu spet mogoče, saj nas po svetu čaka še mnogo zanimivih dogodivščin.

Rok Šparovec

Arktične zlatovčice plavajo in se prehranjujejo tudi čisto blizu obale, zato je za njihov uspešen ribolov potrebno biti zelo previden.

MUHARJENJE ZLATOVČIC NA SEVERU NORVEŠKE

Visoko na severu Norveške smo, nad severnim tečajnikom, kjer zima vztraja večino leta. Kljub temu nas preseneti zanimivo muharjenje arktičnih zlatovčic, ki se selijo v morje. Njihov ribolov nas spominja na ličinkarjenje ali muharjenje s suho muho nekje v severni ali južni Evropi. Obiskali smo okolico mesta Tromsø, ki je nekoliko večje kot Celje, in na razpihah obalah muharili sestrane in skrivnostne sivo-srebrne lepoticke.*

Nad zlatovčicami sem se navdušil že kot otrok, le nekaj me je begalo: dansko ime za (jezersko) zlatovčico je *fjeldørred*, ki v neposrednem prevodu pomeni kar postrv. Takšno, ki živi v rekah in jezerih celinskih hribov in gorstev. Vrsto sem vedno povezoval s slikovitimi prostranstvi skrajnega hladnega severa. Njeno latinsko ime, *Salvelinus alpinus* (v domači stroki uporabljajo tudi sinonim *Salvelinus umbla*, op. prev.), nakazuje na geografsko razširjenost vrste, hkrati pa nakazuje, da vrsta ne pripada postrvem, vsaj ne v taksonomskem pomenu.

Rod *Salvelinus* uvrščamo v družino Salmoninae, veliko skupino rib, v kateri so tudi lososi, postrvi in lipani. Za življenje in drst potrebujejo mrzle, čiste in s kisikom bogate vode. V skupini zlatovčic je kar nekaj

čudovita arktična zlatovčica s posnetkom postrance v gobcu. Za uspeh potrebuje ribič plavajočo muharsko vrvico, dolgo in tanko trnico in nekaj potrpljenja.

Eden izmed uspešnih posnetkov postrance na trnku velikosti 12.

Na severu Norveške so med fjordi pogoste tudi velike morske postrvi. Ujamemo jih, med drugimi, tudi na različne posnetke postranc.

zanimivih predstavnikov, med drugim tudi nekaterih primerkov, ki jih, denimo Američani, imenujejo z besedo "postrvi" (*angl.* Bull Trout). Zlatovčice naj bi se biološko razlikovale od postrvi zaradi življenjskega prostora, ki je precej bolj severno ali celo nad severnim tečajnikom. To so prave arktične ribe! Po telesu so posute z drobnimi luskmami, na temnejših bokih so bele lise, plavuti so belo obrobljene, v gobcu pa imajo, v nasprotju s postrvmi, zobe le na sprednjem delu ralnika.

Na območju Skandinavije so bolj ali manj uspešno vlagali kanadsko jezersko zlatovčico (*angl.* lake char) in potočno zlatovčico (*angl.* brook trout) v številne vodotoke, a edina prava domorodna zlatovčica je ta, o kateri pišem. Angleško govoreči jo imenujejo arctic char, arktična zlatovčica, in je značilna za arktični del severne Evrope. Je izjemno prilagodljiva vrsta in prava mojstrica preobleke. Zanj so značilne številne genetske različice, kar opazimo v različni velikosti in obarvanosti ter obliki telesa, pač glede na okolje, kjer živi, njene prehranjevalne navade in nadmorsko višino. V jezeru Thingvallavatn na Islandiji živijo na primer štirje fenotipi edinstvene podvrste te arktične zlatovčice. Med seboj se zelo razlikujejo glede na velikost, prehrano, vedenje in obarvanost. Ena izmed njih je

Med ribolovom nas pozdravijo značilne hiše, v ozadju se bleščijo s snegom pokriti vrhovi.

Arktične zlatovčice so sivih odtenkov z olivno zelenimi hrbti. Na življenje v morju so popolnoma prilagojene.

prtljkava, skorajda čisto črne barve in živi v razpokah ter prelomih vzdolž obal iz strjene lave.

Vrstno ime naše zlatovčice, *alpinus*, kaže, kje živijo njeni predstavniki. To so območja z višjo nadmorsko višino, v gorah, celo nad gozdno mejo. Toda ne vedno! Čeprav ji ugaja celinsko podnebje in gorski zrak, jih najdemo tudi ob morju in celo v njem.

Arktične zlatovčice se najbolje počutijo v mrzli vodi od 2 do 8 stopinj Celzija. Zanimivo je, da prenašajo visoko raven slanosti. Zlatovčice, ki odplavajo v morje, rastejo razmeroma počasi. Spolno dozori pri približno treh letih starosti; v tem času so samci dolgi približno 25 cm, samice pa so daljše in merijo od 30 do 35 cm.

Drstijo se jeseni v jezerih, ki so preko rek povezana z morjem. Po drsti prezimijo v zgornjih odsekih rek in njihovih pritokih, življenje v morju pa je kratko in traja le kakšen mesec ali dva. Navadno je to v obdobju od maja do avgusta, ribe pa ne odplavajo daleč od mesta, kjer so se zdrstile (največ 20 km).

Na nekaterih območjih so arktične zlatovčice lahko zelo velike, dosežejo tudi težo 5 kg. Na splošno velja, da je vsak primerek, težji od 2 kg, že trofejen. Večinoma se prehranjujejo z majhnimi rakci, na primer postranicami, krilom, majhnimi kozicami, ne branijo se niti dvokrilcev in zahajalk.

Oprema

Okoli tri metre dolga muharica razreda 4 bo za ribolov arktičnih zlatovčic najprimernejša, če bomo ribe lovili na videno in ko bo ozračje mirno. Za izpostavljenost vetrovna mesta priporočam nekoliko daljšo, deset čevljev dolgo muharico, razreda 5. V razmerah vzvalovane vode lovimo na slepo; takrat nam bo v pomoč tudi počasi toneča vrvica v kombinaciji s posnetkom drobnega rakca ali kričee obarvano domišljjsko muho.

V dneh brezvetrja bo pomembno le, kako bomo ribi ponudili vabo. V veliko pomoč nam bo dobro znanje muharskega meta in primerno oblikovana predvrstica, dolga naj bo od 5 do 6 m, trnica naj bo debela 0,20 mm. Muhe naj ne bodo preveč obtežene, temveč naj se v vodi gibljejo čim bolj naravno. V posebno zahtevnih dneh uporabimo muhe, v katere uvezemo malo pene, da bolje lebdi v vodnem filmu. Za ribolov blizu ustij rek pripravimo tudi posnetke dvokrilcev na trnkah, velikosti od 18 do 22.

Pri ribolovu na videno se bomo premikali po pestro oblikovanem terenu, zato bo nujna košara za muharsko vrvico. Ko opazimo ribo, se ji približamo čim bolj neopazno in met izvedemo tako, da muha pade 2 ali 3 m od ribe. Če le-ta pokaže zanimanje, muho počasi premikamo z enakomernim potezanjem vrvice.

Ribolov

Na sever Norveške sem se odpravil, da bi lovil morskost, a je moja pozornost ukradla arktična zlatovčica. Izkazalo se je, da je izjemno zanimiva, plaha in skrivnostna, a tudi eksplozivna in borbena riba.

Na severnem Norveškem dosega arktične zlatovčice v povprečju med 45 in 55 cm. Včasih ujamejo ribiči tudi primerke do 70 cm.

Za ribolov v mrzli vodi se odlično obnesejo različni domišljjski posnetki živahnih barv.

Zaradi načina življenja in življenjskega okolja so arktične zlatovčice izrazito srebrno sive barve, lovijo pa skupaj in se za razliko od morskih postrvi po zalogaje hrane odpravijo k obalam, ne v globine zalivov in fjordov.

Zlatovčice so me prevzele nemudoma. V poltemi okoliškega hribovja in popolnoma mirnem ozračju, zaradi katerega je bila gladina morja gladka kot ogledalo, je bilo lažje ribe preprosto najti. Velikokrat sem dejavnosti rib na gladini opazil kar iz avtomobila, ki sem ga ustavil na najprimernejšem mestu in se hitro odpravil do obale. Z ribiško palico v roki, seveda! Ribe so pobirale dvokrilce, zato mi je bilo sprva žal, da s seboj nisem vzel tudi škatle s primernimi suhimi muhami. A na mojo srečo ribe niso bile preveč izbirljive, z veseljem so pobirale posnetke postranic, ki sem jih imel na pretek.

V štirih dneh, kolikor sem jih namenil ribolovu morskih postrvi, sem večino časa namenil prav ribolovu zlatovčic. Med ribolovom sem ugotovil, da so najbolj aktivne ob oseki, takrat je bil njihov ribolov tudi najuspešnejši. Cele jate rib so bile pogostejše v zalivih in izlivih rek. Za kakovosten predložek je izjemno pomembno, da smo mirni in osredotočeni na met ter položaj ribe. Če se riba ni vrtela okoli območja, kjer se je prehranjevala, je navadno precej hitro plavala ob obali. Vsakršno hitenje ni bilo smiselno, ključno je bilo, da sem muho vrغل diskretno nekaj metrov pred njimi, sicer so se splašile.

Prva arktična zlatovčica, ki sem jo ulovil, je v dolžino merila približno 55 cm. Prijela je na posnetek postranice z uvezano peno, ki je lebdela v vodnem filmu, namenjen pa je bil manjšim ribam, ki sem jih zasledoval ob obali dlje časa, preden sem se končno odločil za primeren met. Riba je muho vzela izjemno nežno, borila pa se je presenetljivo, celo bolj srdito od pregovorno močnih morskih postrvi. Osredotočen sem ostal, vse dokler je nisem zajel v podmetalko.

Ko je bila na varnem, sem se čudil čudoviti ribi, ki se je popolnoma razlikovala od mnogih arktičnih zlatovčic, ki sem jih že ujel v drugih rekah in visokogorskih jezerih. Bila je izjemno svetle barve in je spominjala na aprilске morske postrvi, le brez peg. Boki so se svetili kot ogledala, njihova svetloba se je prelivala v repno plavut, ki je žarela. Hrbet je krasil osupljiv barvni sijaj, neke med olivno zeleno in modrino morja, medtem ko so bili škružni poklopki in gobec videti, kot bi jih posul z zlatim prahom. Če sem se še tako trudil, lepote nisem uspel ujeti v fotografski objektiv.

Muharjenje teh čudovitih rib bo prav lahko osvojilo tudi vaša srca. Dobra ribolovna mesta so praktično povsod v okolici mest Bodø, Tromsø in Kirkenes. Ker se ceste vijejo tik ob obali, je dovolj, da najamete avtomobil in raziskujete njihovo širšo okolico. Dober prijem!

Rasmus Ovesen
Prevod: Hany Bany

*arktična zlatovčica je po navedbi biologa Tomaža Modica kot naša jezerska zlatovčica (*Salvelinus alpinus*), le z nekoliko drugačnim načinom življenja.

DEJAN SOVIČ O RIBOLOVU V GRAMOZNICI BABINCI

TEŽJE JE, BOLJ JE ZANIMIVO

Dejan Sovič iz Ljutomera, član RD Ljutomer, je ribič že dlje časa. Vedno znova se podaja novim ribiškimi izzivom naproti, najraje v gramoznico Babinci. Tam je po njegovih besedah voda izjemno lepa in čista, poleti se spremeni tudi v kopališče, ribe v njej pa so zaradi velike vsebnosti kisika še posebno borbene.

V omenjeni gramoznici živijo kapitalni krape, smuči, ščuke in somi, kar vedo povedati tudi delavci, ki tam še vedno kopljejo gramoz. Gramoznica obsega 13 ha, v RD Ljutomer pa vanjo vsako leto vložijo tona krapov in do sto primerkov merskih smučev.

Ob tem je Dejan Sovič pripomnil: »Lovim že precej časa, ampak takšne moči ob prijemu ribe sem doživel samo tukaj. V vodi je ogromno školjk, ki otežujejo ribolov. Dostikrat se zgodi, da prerežejo tudi najdebelejši fluorokarbonski laks. Prijemov je malo, tako da školjke, globina revirja in še napete žice stroja, s katerim izkopavajo gramoz, še dodatno otežujejo ribolov v gramoznici Babinci. A težje je, bolj je zanimivo,« je dejal Dejan o ribolovu v priljubljenem revirju.

»Ko imaš ulovljeno ribo končno na blazini in je pripravljena za fotografiranje, veš, da si dal res vse od sebe. Preučil vse možnosti in dejavnike, ki so vplivali na uspeh. Dejavnikov pa je tam kar veliko. Opazil sem, da se riba v gramoznici zelo malo premika, tako sem potreboval kar veliko časa, da sem ugotovil, kje se nahajajo. Ključni dejavnik za uspeh je po njegovi oceni primerno vreme.

Ob vročih poletnih dnevih so se prijemi zgodili na mestih, kjer si ne bi mislil, da je mogoče ujeti ribo. Ob dežju in padcu zračnega tlaka je riba začela intenzivno pobirati naokrog po vseh predelih,« je komentiral Sovič.

Na nekaterih mestih globina gramoznice presega 30 metrov

Kot je povedal o zadnjem ribolovu v babinski gramoznici, ni prav veliko poskušal z različnimi vabami z vabami. Odločil se je za ribolov z lebdečimi bojlijami (*angl. pop-up*), kar se mu je doslej še vedno obrestovalo.

»Pop-up se izredno obnese na prav takšnih, globljih revirjih, v katerih je na dnu manj ravnih površin, a je hkrati veliko kamenja. Lebdeča vaba tu še bolj izstopa na predhodno pripravljenem krmišču. Vsakemu sistemu sem kot vedno dodajal tudi dobrote v mrežici PVA, ki se v vodi raztopi in sprosti dobrote. Te še dodatno privabljajo ribe na našo mikrolokacijo. V vrečko sem vedno dodal mešanico zdrobljenih bojlijev, pelete in tekočino za spod (*angl. spod juice*). Ko vrečko napolnim, jih nekaj časa pustim pri miru, da material vsrka dodano tekočino spod,« je o svojem receptu pripovedoval Sovič.

Vodo spoznal in raziskal, sedaj je čas za nekaj novega

Na vprašanje, ali lovi z veliki vabami, je jasen: »Ne. Že nekaj časa se držim načela *majhna vaba, velika riba*. Zakaj bi lovil z velikimi vabami, če nimam težav z dostikrat nadležnimi prijemi majhnih rib? Res je, da včasih prime tudi ploščič, babuška ali manjši krap. A če se to ne dogaja pogosto, raje vztrajam z vabo manjših dimenzij. Večino rib sem na gramoznici Babinci ujel z bojlijo pop-up velikosti 16 mm ali še manjšimi. Sprva sem pomislil, da bi pritisk vode na globinah 15 metrov ali več lahko vplival na plovnost lebdečega bojlija. Verjetno se njegova lega nad dnom resda malo spremeni, a ne bistveno.

Vaba še vedno deluje tako, kot mora,« sklene Sovič in doda, da je gramoznico Babinci že dodobra spoznal in je morda čas za kak drug izziv. »V mislih imam rečni krapolov. Težje je ujeti ribo, več volje imam pri doseganju svojega cilja.«

Jože Žerdin

Dejan Sovič je v gramoznici Babinci ujel lepega, 19,5 kg težkega luskinarja. Foto: Dejan Sovič.

KO VRVICA NI VEČ VPRAŠANJE, JE VPRAŠANJE, KATERA!

Še pred nekaj desetletji je bil pri posamezniku začetek muharjenja večinoma ribolov s suho muho. Marsikdo se spominja lastnih začetkov, z »mentorji« ali brez, na bližnjih travnikih, muh na grmovjih in neizogibnih »ptičjih gnezd« na predvrvcih. Vse to je del muharjenja in ni ga med nami, ki se s tem ne bi spopadal vsaj na začetku.

Dandanes pa so začetki pri marsikaterih muharjih velikokrat obrnjeni na glavo. Predvsem mlajši privrženci pregovorno uspešnega sodobnega (evro)muharjenja z ličinko namreč marsikdaj šele čez nekaj časa razvijejo potrebo in željo po razvoju klasičnih muharskih veščin, kot je na primer muharjenje na daljših razdaljah, različni muharski meti, popravljanje vrvic in podobno.

O izbiri palic in vrvic smo že precej pisali. Tokrat bom, glede na precej vprašanj, ki jih slišim zadnje čase o izbiri in nakupu vrvic, ponudil primerjavo in mojo oceno nekaterih trenutno precej priljubljenih vrvic na tržišču, ki je z njimi dobesedno zasičeno. Mnogi šele s časom ugotovijo, kaj jim najbolj ustreza, ko so preizkusili že več modelov. Z informacijami o modelih, ki jih poznam, želim bralcem predvsem olajšati izbiro in morda tudi omogočiti, da bi se izognili nepotrebnim zadržem in stroškom.

Maxcatch so vrvic kitajskega izvora, najnižjega cenovnega razreda, izdelane sicer precej natančno po specifikacijah organizacije AFTMA (American Fly Tackle Manufacturers Association). Na voljo so v različnih izvedbah: od dvojno koničnih (DT) do najbolj priljubljenih s težo spredaj (WF) in v različnih barvah. Širok nabor barv je poleg cenovne dostopnosti ena največjih prednosti omenjenih vrvic, saj si resnično lahko izberemo karkoli nam najbolj ustreza. Prav tako si lahko izberemo vrvic s predhodno narejenimi zankami ali brez njih na obeh straneh. Zopet glede na to, kaj nam bolj ustreza. Tudi nabor vrvic je širok, saj lahko izbiramo med težami od ena do osem. Vrvica, o kateri pišem, je najbolj osnovna, so pa na voljo tudi razne izpeljanke, ki so tudi malo dražje. Vrvic so namenjene vsem, ki jim je nizka cena na prvem mestu, niso pa prav vzdržljive in z malo več uporabe jih bo verjetno treba menjati po vsaki sezoni.

Škotski oblikovalec in prodajalec vrvic Mike Barrio ima v svojem naboru zelo zanimivo vrvico Barrio GT 90, ki v Sloveniji in okolici dobiva vedno več privrženecv. Klasična muharska vrvica WF s podaljšano glavo je precej univerzalna in omogoča predvsem veliko kontrole vrvic v zraku, enakomerno obtežitev palic že na krajših razdaljah in lahkotne ter zvezne kolutne mete. Vse to je pogoj za nežne in natančne predloške, ki v naših revirjih postajajo vedno pomembnejši. Je svetlo olivne barve, ki pa je še vedno dovolj vidna, kar pripomore k njeni široki uporabnosti. Že iz imena vrvic lahko razberemo, da gre za vrvico dolžine devetdeset čevljev, ker pomeni približno sedemindvajset metrov. Po breksitu je cena te vrvic dobrih 40 evrov, kar jo uvršča v nižji srednji cenovni razred. Na voljo so v težah od številke tri, lahko pa si jih omislamo do številke osem. Glede na številna priporočila znancev in lastne pozitivne izkušnje je v zadnjih letih ta vrvica moja prva izbira, še posebno pri muharjenju s suho muho. Njena edina slaba stran je morda, da tudi ta vrvica ni pretrajno vzdržljiva in je potrebno pazljivejše rokovanje.

Cortland 444 je verjetno ena najbolj znanih in univerzalnih vrvic na tržišču. Praktično pet desetletij je za marsikoga pravi pojem muharskih vrvic. Še posebno v barvi marelice (peach), v kateri smo to vrvico uporabljali od nekdaj. Dandanes so na voljo tudi druge barve (olivna) v različici Cortland 444 Spring Creek za vse tiste, ki jih moti dobro vidna barva vrvic. V vseh izvedbah je sicer malo

mehkejša vrvica od prav tako izredno znane 444SL, vendar prav tako zelo vzdržljiva in z njeno izbiro praktično ne moremo zgrešiti. Različica vrvic Cortland 444 Modern Trout je za polovico težja in primerna za vse tiste, ki lovijo večinoma na krajših razdaljah ali pa želijo malo umiriti svojo (pre)hitro palico. Glede na ceno jo lahko uvrstimo v srednji cenovni razred, kar ni slabo glede na njeno trpežnost in možnost uporabe več sezon. Tudi izbira je precej velika, saj lahko izbiramo med razredi od tri do devet, v različicah DT in WF.

Scientific Anglers Air cell serija vrvic je nekakšna analogija vrvici Cortland 444, le da je morda cenovno ugodnejša in bolj blizu Barrio GT 90. Glede na to, da gre za prav tako priznanega proizvajalca, pri njej prav tako ne moremo zgrešiti. Glede na opisano 444 sem morda opazil razliko v njeni uporabnosti pri muharjenju na nižjih temperaturah, kjer ostaja precej prožnejša.

Rio Gold je vrvica višjega cenovnega razreda, ki omogoča nežne predloške na krajših in srednjih razdaljah. Priporočajo jo mnogi znani ribiči, predvsem na socialnih omrežjih. Zaradi mehke strukture, ki omogoča nežne predloške muh, pa se ne izkaže najbolje pri muharjenju na daljavo, kjer dokaj hitro izgubimo kontrolo. Zato je ne bi priporočal tistim, ki radi lovijo na večjih razdaljah. Poleg tega je ena najbolj občutljivih vrvic, kar sem jih imel. Glede na njeno precej visoko ceno bi pričakoval kaj bolj vzdržljivega.

Scientific Anglers Amplitude Trout je v opisih vrvic, ki bo zdržala osemkrat dlje kot katerakoli druga. Glede na to, da je ena najdražjih vrvic nasploh, bi se to vsekakor spodobilo. Poleg tega naj bi bila po zaslugi najsodobnejše tehnologije v samem vrhu v nežnih predloških in tudi enostavnem doseganju velikih razdalj. Je namreč neverjetno mehka in praktično nima spomina. Glede vzdržljivosti je verjetno res nad vsemi, ki sem jih opisal, in verjetno tudi nad drugimi. Žal pa vzdržljivost ne nadomesti njenih preostalih lastnosti. Morda je komu všeč hrapava površina vrvic, ki se niti mokra ne spremeni. Zato zelo glasno drsi skozi obročke in posledično jo je treba položiti na vodo v razdalji, ki smo jo predhodno nabrali v zraku. Če jo poizkušamo na razdaljo izstreliti, pa dobimo občutek, kot da jo nekaj zavira.

Še enkrat bi poudaril, da je to moje osebno mnenje in da bo morda kdo drugi o teh vrvicah povedal drugačno mnenje. Rad bi samo opozoril na pasti, ki jim marsikdo zaradi tržnih ukan hitro podleže in le opozoril na svoj pogled. Ni vse, kar je ugodno, tudi slabo in obratno. V naših trgovinah je na voljo resnično veliko modelov in mnogi med njimi so zagotovo tudi kakovostni in dostopni. Zato uporabimo izkušnje naših kolegov ali mentorjev in po možnosti preizkusimo, kar želimo kupiti, najprej pri njih.

Ne pozabimo, da je treba za vrvico tudi primerno skrbeti. Njen najhujši sovražnik sta umazanija in visoke temperature, še posebno poleti v avtu. Zato jo redno čistimo in ne puščajmo na soncu v avtomobilu. Prav tako ni nič narobe, če nam ustreza opremiti palico z vrvico, ki je za številko težja ali lažja od številke naše palice. Sami najbolje vemo, kaj nam ustreza in kaj ne, zato kritično pretehtajmo nasvete kolegov in tudi pravkar prebrani članek. Pa dober prijem.

Tomaž Modic

Takole napeto smo čakali na prvi prijem.

TOKRAT SMO IMELI SREČO

Priznati moram, da je bilo lani ribarjenje preprostejše. Vsaj večkrat smo se lahko odpravili za vodo, kar sedaj, ko sta fanta v šoli ali na treningu, jaz pa v službi vsaj do treh popoldne, ni več tako. Sedaj nam v glavnem ostane le še, da iščemo ribiške termine med vikendom, kar pa nam tudi uspe precej redno.

Prejšnjih nekaj nedelj smo po naši stari navadi šli ribarit na Ižico in Ljubljano, tokrat pa smo se odločili, da bomo poskusili srečo na Krmskem jezeru. Celotna odprava se je začela že nekaj dni prej, ko sem prvič pogledal vremensko napoved za vikend: v soboto oblačno z občasnim deževjem, v nedeljo pa samo padavine. Torej, gremo v soboto! Napoved se je sicer še spreminjala, a naš prvotni termin je ostal enak. Smo pa spremenili cilj. Do četrta sem bil prepričan, da bomo ribarili na čudovitem ribniku Strahomer, ko so mi bolj izkušeni člani naše ribiške družine namignili, da bi bilo morda bolje, če bi si pre-

mislili – ribnik Strahomer je v hladnih mesecih namreč izredno zahteven za ribolov. Bolje naj bi bilo v mnogo globljem Krmskem (Podpeškem) jezeru. Tam je na voljo tudi več sončnih ur, ki v hladnejših dneh še dodatno spodbudijo ribe k prehranjevanju.

In tako je padla odločitev. Vse sicer ni bilo povsem preprosto, kajti dan pred našim ribolovom je namreč zelo deževalo in obstajala je nevarnost, da bo jezero prestopilo bregove. Tako smo se v soboto zjutraj odpravili do Podpeči v upanju, da ne bo začelo deževati, da jezero ne bo poplavljen, da ne bo prevelike gneče, da bodo ribe delale, da ... Pravzaprav smo bili kar zahtevni.

Pri svojih željah smo imeli veliko sreče, tako da smo že kmalu po prihodu začeli loviti – ena palica na plovec ter druga na talni ribolov s krmilnikom (*angl. feeder*). Na tehniko ribolova s krmilnikom se šele navajamo, saj smo doslej tako lovili le trikrat ali štirikrat (ujeli pa enega klena in mreno, ki se nam je snela tik pred podmetalko), tako da nismo povsem vedeli, kaj naj pričakujemo. Fanta sta se odločila, da bo Tim lovil na plovec, Filip pa s krmilnikom. Začetek ni bil ravno najboljši, saj sem v mešanico hrane nalil preveč vode in nastal je cmok, ki sem ga potem sušil z zdrobljenim kruhom.

Prvih nekaj ur se ni dogajalo kaj dosti. Fanta sta na plovec sicer ujela nekaj rdečeperk, kar pa je bilo vse. Vmes sem nekajkrat zagrozil, da ju bom zaprl v avto in z lovom nadaljeval sam, ko sta zdolgočasena začela početi neumnosti (očitno mi manjka nekaj pregovorne ribiške potrpežljivosti). Nato je Filip uspel dvakrat zapored ujeti isto vejo na grmu in obkraj je bila potrebna nova predvrvica. Čez nekaj ur, ko sta zamenjala palici, se je Tim domislil, da bi na krmilnik lovil le s kostnimi črvi (do takrat smo zamenjali že kar nekaj vab) in rezultat je bil hitro tu – iz vode je potegnil rdečko. In nato še eno pa še eno in tako naprej. Ko je Tim na

Vse krape smo ujeli na kombinacijo enega ali dveh zrn koruze na lasu ter dveh ali treh belih kostnih črvov na trnku. Nekaj koruze je tudi v krmilniku, kjer je viden tudi bel kruh, s katerim sem sušil preveč mokro maso.

Prvi zapeti krap tistega dne je tik pred podmetalko.

krmilnik ujel nekaj drobiža, je Filip prosil, če se lahko zamenjata, da bi še on poskusil (treba je bilo izenačiti rezultat, kajti Tim je navdušeno spremljal rezultat »šest dva je zame!«). Njemu sva za vabo poleg treh belih kostnih črvov nastavila že koruzno zrno. Palica se je znova zatresla kot prej, ko so prijemale rdečeperke, nič posebnega torej, Filip je zategnil, dvignil in zavpil: »Tole ni perka!« In res ni bila. Filip je ujel svojega prvega krapa! Čeprav, da še nikoli ni imel na palici tako velike ali težke ribe, je krapa mojstrsko pripeljal do obale, kjer je Tim že čakal s podmetalko v roki. Na varnem se je znašel Filipov prvi krap, težak dobra dva kilograma. Ko smo se fotografirali z ulovom, sta vprašala: »A tega bomo dediju odnesli?« Malo postrani sta me pogledala, ko sem rekel, da je treba svojega prvega krapa izpustiti. Tako je riba kmalu zaplaval v globoko vodovje Krimskega jezera. Vprašal sem ju: »Kdo od nas je ujel ribo? Jaz, ki sem pripravil vabo in vrgel, Filip, ki jo je zvelkel do obale, ali Tim, ki jo je ujel v podmetalko?« »Vsi trije!« sta odgovorila.

Znova smo pripravili kombinacijo koruze na lasu ter črve na trnku in vrgli v vodo. Takoj nato sem poklical Tonija, enega od ribičev, ki mi je priporočil ta revir. Ves ponosen sem mu povedal, da sta fanta izvlekla ven krapa in po nekaj minutah sem moral prekiniti pogovor z besedami: »Še enega je ujel.« In res, že z naslednjim metom je bil na trnku nov krap! Medtem ko se je Filip boril z ribo, sem mu zavpil: »Filip, lepo bi bilo, če bi dal palico Timu, da bi še on poskusi, kako je izvleči ven krapa. Tako kot je Ris tebi dal (pred nekaj tedni je kolega Boris lovil z nami in ujel kar velikega klena in pustil Filipu, da se je z njim boril in ga izvlekel ven). Filip je bil takoj za. Sam sem bil kar malo presenečen in ponosen. Vem, kakšen občutek je, ko imaš veliko ribo na trnku in jo želiš izvleči ven, on pa se je odločil ta občutek deliti z mlajšim bratom (sam je upravljal s podmetalko). »Znova smo jo ujeli vsi trije,« je rekel Tim, ki ni skrival veselja nad svojim prvim krapom.

Res smo čakali tri ure na prvi resnejši prijem, a se je izplačalo. Akcije pa še ni bilo konec: od enih popoldne, ko smo ujeli prvega, do nekaj minut čez dve smo jih ujeli šest. Neverjetno! Pri petem krapu je s palico zategnil Tim, nato pa jo dal meni, da sem ga pripeljal do obale. Ko je bil krap na suhem, je Tim rekel: »No, pa smo tudi tega ujeli skupaj – jaz sem ga zapel, potem sem dal palico atiju, da ga je pripeljal do obale, v podmetalko pa ga je ujel Filip.« Še nedavno sem bil jaz tisti, ki je ribo ujel, potem pa palico predal njima, da sta začutila, kako se upira velika riba. Sedaj pa sta že onadva tista, ki meni delata uslugo. Glede podajanja ribiških palic moram pomiriti vse, ki vas skrbi, kako je z vpisanimi datumi. Vsak od nas je imel ustrezno zabeležen ribolovni dan.

Kako otroci hitro zrastejo! Med prijemi smo se pogovarjali, kako narahlo v bistvu prime krap, skoraj kot rdečeperka, v primerjavi z mreno in klenom, ki smo ju prej ujeli na krmilnik in

Prvi ulovljeni krap v življenju. Veselje je bilo veliko!

sta skoraj potegnila palico s seboj v vodo. Opazili pa smo tudi enega prvih letošnjih kopalcev v jezeru (lovili smo 13. marca).

Po šestem krapu je do sedmega minilo približno 40 minut (še vedno smo metali na isto mesto), okoli treh pa je začel zelo pihati veter. V vetrovnem vremenu je lovljenje s krmilnikom precej težavno, saj se vrh palice ves čas premika in je težko določiti, kdaj zaradi ribe in kdaj zaradi vetra. A vseeno nam je uspelo: ujeli smo še dva krapa (enega sem do obale pripeljal tudi jaz), oba na kombinacijo koruze in belih črvov. Pri zadnjem v krmilniku ni bilo več hrane, saj je veter nosil vedro s hrano nekaj metrov in stresel vse, kar je bilo še notri.

Pri enem zadnjih prijemov, ko se je palica tresla, je Tim rekel: »Upam, da ni rdečeperka.« Ob tem sem pomislil, kako hitro je fant postal še zahtevnejši. Še nekaj ur nazaj bi bil vesel vsake najmanjše ribe, ki bi prišla, sedaj pa kar naenkrat rdečeperke niso bile več dovolj dobre. Proti koncu ribolova sem jima omenil, da bi z devetimi krapci v šestih urah gotovo zmagali na Podkovanem krapu (tukajšnje tradicionalno kraparsko tekmovanje) in fanta sta se strinjala. Tim je še dodal, da je ribič na drugi strani jezera v času, ko smo mi ujeli devet krapov, ujel le enega in to še nekajkrat ponovil. V bistvu sem ga moral že malo miriti z besedami: »Enkrat ribe primejo, drugič pa nočejo. Spomni se teh devetih krapov takrat, ko ne bomo ujeli ničesar.« Prijetno je bilo za spremembo miriti njuno navdušenje, namesto da bi znova iskal izgovore za »neuspeh«. Sicer pa, kot sem že napisal, enkrat gre, drugič pa spet ne.

Tokrat smo imeli srečo. Ne le z ribami, ampak tudi z vremenom, izbiro ribolovnega mesta in z različnimi krapci, ki so nam pokazali, kako zabaven je lahko ribolov s krmilnikom.

Blaž Dominik

Kaj nam prinaša novi Zakon o vodah in zakaj je potreben referendum?

Že vse od marca letos je na tapeti novi Zakon o vodah, ki bi omogočil več posegov v vode in zato razburja tako laično kot strokovno javnost. Nevladne organizacije so nedavno vložile pobudo za razpis zakonodajnega referenduma, ki bi omogočil zavrnitev spornega zakona. Od 20. aprila do 24. maja tako poteka zbiranje 40.000 podpisov za njegov razpis.

Novi zakon je bil konec marca v državnem zboru potrjen, čeprav sta stroka in laična javnost večkrat opozorili na nepravilnosti tako v vsebini kot v samem postopku. Pritiski s strani strokovnjakov in civilne družbe so sicer pripomogli, da je bil iz zakona odstranjen sporen 69. člen, ki bi omogočil proizvodnjo z nevarnimi snovmi in objekte za odlaganje odpadkov na vodovarstvenih območjih. Kljub temu pa v novem zakonu še vedno ostaja 37. člen, ki bi dovolil nove gradnje na vodnih in priobalnih zemljiščih. Kako bi to vplivalo na vode in na nas?

Po novem bi bila na vodnih in priobalnih zemljiščih mogoča gradnja objektov, ki prej tam niso bili dovoljeni; in sicer bi šlo za *objekte v javni rabi in enostavne objekte*. Kaj sploh so objekti v javni rabi? Večkrat smo lahko slišali, da bi bila to le »neškodljiva« otroška igrišča. Pa temu ni čisto tako. Pod objekte v javni rabi spadajo namreč tudi hoteli, restavracije, nakupovalna središča, poslovne stavbe, bencinski servisi, parkirišča in javne ceste (če našteto le nekatere). To so objekti, namenjeni uporabi s strani večjega števila ljudi, kar že samo po sebi povečuje tveganje za onesnaženje okolja. Obenem pa lahko vključujejo tudi izpuste odpadnih voda in/ali uporabo škodljivih snovi. Izraz *v javni rabi* je zavajajoč, saj ti objekti nikakor niso javno dobro. Večinoma so namreč v zasebni lasti, njihova uporaba pa ni brezplačna.

Enostavni objekti, ki bi bili po novem tudi dovoljeni, so recimo bari, lope, rastlinjaki, gnojišča, pokopališča, manjši rezervoarji za nafto in plin, reklamni panoji, ... Ali si jih želimo tik ob vodi? Ti objekti so praviloma v zasebni lasti, gradbeno dovoljenje pa zanje sploh ni potrebno. Novi Zakon o vodah bi tako ponudil veliko več možnosti za gradnjo zasebnih objektov na vodnih in priobalnih zemljiščih, s tem pa bi odprl vrata za privatizacijo dostopa do vode (ki jo omogočajo luknje v zakonodaji). Pozidava priobalnega pasu bi otežila tudi dostop do vode in ribolov.

Gradnje bi ogrozile zdravje površinskih voda, ki so neposredno povezane s podzemnimi vodami. Reke ponekod drenirajo podzemno vodo iz vodonosnikov in spet drugje napajajo podzemno vodo s ponikanjem v podtalja. Podzemna voda je glavni vir naše pitne vode. Vodonosnik Ljubljanskega polja se denimo napaja iz Save. Zato je potrebno varovati

tudi rečno zaledje. Podobno velja za druge vire pitne vode, še zlasti na krasu, kjer reke v celoti ponikajo v vodonosnik. Izjemno pomembno vlogo pri zaščiti voda ima tudi priobalni pas, ki deluje kot filter in blaži škodljive vplive iz okolice. Če bi ga uničili in pozidali, bi s tem izgubili naravno zaščito voda.

Stanje vodnih in obvodnih ekosistemov ter s tem živalskih ter rastlinskih vrst bi se poslabšalo. Prišlo bi do zmanjšanja ali uničenja prostorov, ki omogočajo obstoj ribjemu življu (npr. obrežni pas z vegetacijo, ki nudi ribam zavetje in **ščiti vodo** pred pregrevanjem, plitvine in stranski rokavi, kjer se zadržujejo ribje mladice in vodne žuželke, drstišča, poplavni travniki ipd.). Zaradi objektov z izpusti odpadnih snovi in uporabe s strani večjega števila ljudi bi se močno povečalo tudi tveganje za onesnaženje okolja.

Novi objekti na in ob vodah bi bili problematični tudi zato, ker bi jih morali zaščititi pred poplavami. To pa pomeni dodatne in grobe posege v ekosistem. Protipoplavni ukrepi namreč vključujejo regulacije dna in brežin ter odstranjevanje prodišč in obrežne vegetacije. Nove regulacije so tudi v nasprotju s cilji Strategije EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030, ki določa povrnitev rek v stanje pred njihovo regulacijo.

Po drugi strani bi pozidava vodnih in priobalnih območij poslabšala poplavno varnost. Pomembna funkcija priobalnega pasu je namreč prav blaženje poplav. Če se visoke vode razlijejo na to območje, bo poplavi val drugje manjši (recimo v strnjenih naseljih, kjer poplav ne želimo). Če bi priobalni pas omejili z novimi gradnjami, bi si torej naredili medvedjo uslugo. Povečala bi se tudi možnost, da objekte v neposredni bližini vodotokov odnesejo visoke vode. Nakopičene ruševine so ovira v strugi in zopet smo pri poslabšanju poplavne varnosti. Pozidava pa bi otežila čiščenje struge. Zaradi podnebnih sprememb so padavine daljše in intenzivnejše, kar pomeni, da lahko pričakujemo več ekstremnih dogodkov in več poplav. Priobalna zemljišča so izjemno pomembna za zdravje vodnih ekosistemov in za ublažitev poplavnih valov, zato jih moramo pustiti vodi in ne ljudem. Sladkovodni ekosistemi so med najbolj ogroženimi, čeprav smo ljudje neposredno odvisni od njih. Če želimo ohraniti zdravo površinsko in podzemno vodo, hkrati pa uživati v naravi in v ribolovu, nikakor ni sprejemljivo, da obrežja rek in jezer pozidamo. Kvečjemu bi si morali prizadevati, da stanje izboljšamo.

Okoljski minister poudarja, naj nas ne skrbi, saj so na voljo vse potrebne varovalke, da do škodljivih posegov ne bo prišlo. Toda v ozadju čakata na potrditev še dva zakona, ki bi, če bosta sprejeta, te varovalke v celoti odstranila. To sta noveli Gradbenega zakona in Zakona o varstvu okolja. Oba zakona predvidevata onemogočenje izdaje negativnih mnenj s strani pristojnih institucij (med katere spadajo Zavod za varstvo narave, Zavod za ribištvo in Direkcija za vode). Negativna mnenja bi bila preprečena ravno pri posegih s pomembnimi (in potencialno zelo škodljivimi) vplivi na okolje, med katere spadajo tudi večji posegi na vodna in priobalna zemljišča.

Vode in vodni živelj v njih - vse to predstavlja naše skupno javno dobro, ki smo ga dolžni po najboljših močeh varovati in z njim skrbno gospodariti. Naj nam bo to vodilo tudi pri sprejemanju zakonov.

Svoj podpis za referendum proti spremembam Zakona o vodah lahko prispevate najkasneje do 24. maja. Podpis je mogoče oddati elektronsko z digitalnim potrdilom ali fizično z overitvijo podpisa na upravnih enoti. Vse podrobne informacije so na povezavi: <https://zapitnovodo.si>.

Brina Sotenšek

Vabljeni!

Na avtorjevo željo prispevek ni lektoriran.

V RD Barje vabijo na Podkovanega krapa

Vabljeni na tradicionalno ribiško tekmovanje Podkovani krap, ki bo v **soboto, 22. maja 2021**, od 8. do 12. ure na Krmskem jezeru pri Podpeči.

Plačevanje štartnine, ki znaša 15 EUR, bo od 6.50 do 7.30 ob jezeru. Žrebanje lovnih mest bo ob 7.30. Po končanem tekmovanju bo pogostitev s toplo malico, nato pa bomo razglasili rezultate (najtežji krap) in podelili nagrade ter priznanja najuspešnejšim tekmovalcem.

Dovoljena beličarjenje ali talni ribolov. Točkovali bomo najtežjega ulovljenega krapa. Ekipno bo šela skupna teža vseh ulovljenih krapov tekmovalcev v ekipi. Dovoljene vabe so vse naravne vabe. Vsak tekmovalec tekmuje na lastno odgovornost. Vas zanima? Več podrobnosti preberite na www.rdbarje.si.

FRANCOSKA ZNAMKA

CROSSCALL
OUTDOOR MOBILE TECHNOLOGY

CORE-X4

VZDRŽLJIV /// ODPOREN /// VODOODPOREN

X-POWER
ZUNANJA BATERIJA
5.000 MAH

X-ARM BAND
ZAPESTNI TRAK

X-CAR
AVTOPOLNILEC
IN NOSILEC

CROSSCALL predstavlja pametni telefon CORE-X4, ki združuje tehnologijo, trajnost in design. Trije trdni razlogi, da verjamete v učinkovitost tega pametnega telefona, ki ima 3 letno garancijo in vas bo spremljal pri vseh dejavnostih na delu in v prostem času. V DNK te francoske znamke so zapisani vzdržljivost in odpornost proti tekočinam ter padcem. CORE-X4 ima vgrajeno tudi tehnologijo X-LINK™, ki omogoča uporabo z inovativno dodatno opremo CROSSCALL.

VEČ NA: **CROSSCALL.COM**

©2019 CROSSCALL. VSE PRAVICE SO OHRANJENE. VSE PRAVICE SO OHRANJENE. VSE PRAVICE SO OHRANJENE.

PRIPRAVA JEDI IZ SLADKOVODNIH RIB IN TESTENIN

REZANCI Z RIBO IN ŠPARGLJI

Testenine so, podobno kot rižote, po vsem svetu zelo priljubljena jed. Izvirajo iz Kitajske, v Evropo jih je prinesel Marco Polo. Največ slave so jim naredili Italijani. Ugotovili so, da se različne testenine odlično ujemajo z različnimi omakami in polivkami. Izbira testenin pri nas je zelo pestra.

V nadaljevanju vam bo Gojko zaupal nekaj nasvetov in skrivnosti, kako lahko pripravite okusno jed iz testenin in omake ter polivke iz mesa sladkovodnih rib. Predlaga tudi en recept iz svoje beležnice za pripravo rezancev z ribo in zelenjavo.

Kuhanje testenin in priprava omak in polivk

Testenine kuhamo v veliki količini vode: za vsakih 100 g testenin računamo en liter vode, ki jo solimo po okusu. Sol dodamo, tik preden voda zavre. Če je vode premalo, se testenine zlepijo. V vodo ne dodajamo olja, ker preprečuje, da bi se omaka lepo oprijela testenin. Testenine **vedno vsujemo v vrelo vodo**, po pol minute jih nežno pomešamo in skuhamo *al dente*, torej tako, da so **še čvrste na ugriz**. Čas kuhanja je različen, odvisno od vrste testenin. Pri industrijskih testeninah upoštevamo navodila na embalaži. Vendar svetujemo, da testenine malo pred koncem na embalaži navedenega časa kuhanja še poskusite.

Ko so testenine kuhane, jih odcedimo, stresemo k pripravljeni omaki in pomešamo. Ko testenine odcedimo, **prihranimo malo vode od kuhanja**, ki jo lahko uporabimo za razredčenje omake. Pri kuhi testenin velja pravilo, da vedno najprej pripravimo omako, ki mora čakati testenine in ne obratno.

Odlične omake ali polivke lahko pripravimo tudi iz sladkovodnih rib, bodisi iz toplotno obdelanega mesa svežih rib ali iz prekajenih. Zelo okusne so tudi polivke, ko kombiniramo meso rib z različnimi vrstami zelenjave (npr. šparglji, radičem, grahom ali drugo zelenjavo). Lahko dodamo tudi različne začimbe (lovorov list, rožmarin, olive, kapre, sušen paradižnik). Vedno pa moramo paziti, da v omaki ali polivki ohranimo prvotni okus ribe in da ujamemo pravo harmonijo okusov, da druge sestavine ne bodo preveč izstopale. Možnosti je izredno veliko. Gojko pri izbiri testenin in pripravi polivk priporoča, da uporabite svoje kuharske izkušnje in se zanesete na svoj okus.

Rezanci z ribo in šparglji

Za pripravo jedi za 4 osebe potrebujemo:

– 400 g filejev mešanih belih rib, ki imajo čvrsto meso (som, ščuka, tolstolobik), 400 g rezancev, 300 g svežih špargljev, 80 g šalotke, 50 g česna, 200 g svežega paradižnika, peteršilj – po želji, lupina polovice neškropljene limone, oljčno olje – po želji, 50 g masla, 2 jajci, rumenjak enega jajca, 50 g naribanega parmezana in/ali naribanega ocvrtega sira, sol, poper

Rezanci z ribo in šparglji

Testenine

Dandanes je večina testenin narejenih industrijsko, iz pšeničnega zdroba ali posebnih vrst trde pšenice. Testenine pa so lahko tudi sveže, narejene doma. Testenine so lahko polnozrnat ali polnovredne ajdove, pirine, riževe in še katere druge.

Po sestavi testenine delimo na jajčne in testenine brez jajc, po obliki pa na dolge, kratke in drobne. Najbolj znane *dolge testenine* so rezanci različnih širin (*tagliolini*, *tagliatelle*, *fettuccine*, *pappardelle*) in špageti različnih debelin (tankim Italijani pravijo *spaghettini*, debelim pa *spaghettoni*).

Kratke testenine so zelo različnih oblik – najbolj znani so metuljčki (*farfalle*), školjke (*conchiglie*), svedrčki (*fusilli*), pa votli peresniki (*penne*), rigatoni, polžki, ušesca (*orecchiette*), prstanci in kaneloni.

Testenine so lahko *drobne*, kot so rinčice, zvezdice, rižek, črke ali druge oblike. Posebna vrsta testenin so polnjene testenine. Testenine so lahko tudi različnih barv. Po navadi jih obarvajo s špinačo, šparglji, korenčkom, paradižnikom ali sipinim barvilom.

Testenine omogočajo številne kulinarčne možnosti priprave. Najpogostejše jih pripravimo z omakami ali polivkami. Določene vrste testenin so lahko tudi osnova za solate. Polivke so lahko zelo različne, od zelo enostavnih, npr. iz oljčnega olja in česna, do zelo zahtevnih, kot so npr. polivke iz jastogov ali tartufov. Vmes so številne možnosti omak ali polivk iz različnih vrst mesa, sladkovodnih in morskih rib, morskih sadežev, zelenjave ali različnih kombinacij vsega naštetega. Poiskati moramo le še, katere vrste testenin se najbolje ujemajo z različnimi omakami, pa lahko skuhamo zares izvrstno jed.

Gojko pri izbiri testenin in pripravi omak ter polivk priporoča, da jih pripravite po svojem okusu in pri pripravi uporabite vaše kuharske izkušnje.

Paradižnik namočimo v vreli vodo, da ga lažje olupimo in ga potem narežemo na kocke. Špargljem najprej odstranimo spodnji, trdi del. Mehki del blanširamo v slani vodi, potem jih narežemo na 1 do 2 cm velike kose. Olupimo in nasekljamo šalotko in česen. V posodo damo malo olja in malo masla in najprej zdušimo sesekljano šalotko. Dodamo na kocke narezano ribo, solimo, popramo in dodamo še nasekljan česen. Kratko nadaljujemo dušenje, potem dodamo še paradižnik, nasekljan peteršilj in naribano lupino skorje polovice neškropljene limone ter vse skupaj dušimo še nekaj minut. V drugi posodi razžvrkljamo dve jajci, dodamo še en jajčni rumenjak, nariban parmezan in vse zmešamo. Potem dodamo narezane blanširane šparglje.

Rezance skuhamo v vreli slani vodi, upoštevamo čas kuhanja, navedenega na embalaži. Preden so skuhami, jih poskusimo in pazimo, da so skuhami »na zob« (*al dente*). Nato jih odcedimo in damo v posebno posodo ter najprej dodamo žvrkljana jajca s šparglji. Hitro zmešamo, da nastane kremasta zmes. Potem dodamo zdušeno šalotko, česen, ribo, paradižnik in vse dobro zmešamo. Tako pripravljeno jed postrežemo.

Namesto špargljev lahko uporabimo tudi katero drugo sezonsko zelenjavo, npr. janež, grah, mlad stročji fižol ali korenček. Ob jedi priporočamo belo suho vino, najbolje malvazijo, lahko pa tudi sveže vino rose.

Borut Jerše

